

The Project Gutenberg eBook of Eredeti népmesék, by László Arany

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Eredeti népmesék

Author: László Arany

Release date: February 12, 2012 [EBook #38852]

Language: Hungarian

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK EREDETI NÉPMESÉK ***

E-text prepared by Albert László
from page images generously made available by the
Google Books Library Project
(<http://books.google.com>)

Note: Images of the original pages are available through the the Google Books Library Project.
See <http://books.google.com/books?vid=MqEWAAAAYAAJ&id>

EREDETI NÉPMESÉK.

EREDETI NÉPMESÉK.

ÖSSZEGYÚJTÓTTE
ARANY LÁSZLÓ.

PEST.
KIADJA HECKENAST GUSZTÁV.
MDCCCLXII.

TARTALOM.

A vak király	1
A boltos három lyánya	30
A cigány fiú	37
Ráadó és Anyicska	41
Az aranyhajú hercegkisasszony	83
Az ózike	100
A veres tehén	111
A tündérekisasszony és a cigánylyány	128
Az ördög-szerető	153
Jankó és a három elátkozott királykisasszony	163
Az ördög és a két lyány	176
A kis malacz és a farkasok	187
Zsuzska és az ördög	190
Fehérlófia	202
A nyelves királykisasszony	216
Gagyi gazda	220
Babszem Jankó	232
Dongó meg Mohácsi	246
A szomorú királykisasszony	266
A macska és az egér	270
A farkas-tanya	273
Panczimanczi	277
A hólyag, szalmaszál és a tüzes üszök	285
A kis gömböcz	287
Farkas-barkas	290
A kakaska és a jérczike	295
A két koszorú	299
A kóró és a kis madár	305
A kis ködmön	308
Iczinke-piczinke	314
Mért haragszik a disznó a kutyára, a kutya a macskára, a macska az egérre	316
Találós mesék	318
Csali-mesék	326
Megfejtések	328

EREDETI NÉPMESÉK.

A VAK KIRÁLY.

-1-

Hol volt, hol nem volt, még az óperenciás tengeren is túl volt, volt a világon egy vak király. Mindenféle orvosok-doktorok próbálták meggyógyítani, de mind hiába, egyik se ment semmire. Maga a király tudott volna ugyan egy orvosságot a szemének, de azt senkinek se mondta meg hogy mi; akárki kérdezte tőle, csak azt felelte, hogy mihaszna mondja meg, mikor úgy se tudják megszerezni?

Volt ennek a királynak három egészen felnőtt legény fia. Ezek egyszer összebeszéltek, hogy akárhogy-mint, de kitudják az apjoktól, hogy mi az az orvosság, s megszerzik neki. Bement hát hozzá a legöregebbik, megállt az ajtóban, elkezdett beszélni, mondván:

„Felséges király atyám! én most azért jöttem hogy megkérdezzem felséges király atyámtól, mitől gyógyulna meg a szeme, mert mi hárman összebeszélünk, hogy azt az orvosságot, ha az életünkbe kerül is, megszerezzük.“

-2-

A király erre nem szólott egy szót se; hanem volt előtte az asztalon egy nagy kés, azt felkapta, úgy vágta a fia felé, hogy alig tudott előle félreugrani, a kés meg megállott a diófa ajtóban. Erre a királyfi úgy megijedt, hogy mindjárt kiszaladt a házból.

Másnap a középső királyfi ment be, de az is épen úgy járt, mint a bátyja, ez is kiszaladt a szobából.

Harmadik nap a legfiatalabb királyfin volt a sor; a bátyjai be se akarták ereszteni, hogy ha ők ki nem tudták venni az apjokból, biz' e' se' sokra megy, de a királyfi nem tágitott, hanem bement. Mikor elmondta hogy m'ért jött, ehez is hozzá vágta az öreg király a nagy kést, de ez nem ugrott félre, hanem megállt mint a peczek, kicsibe is mult, hogy bele nem ment a kés, a sipkáját kicsapta a fejéből, úgy állt meg az ajtóban. De a királyfi még ettől se' ijedt meg, kihúzta a kést az ajtóból, odavitte az apjának. „Itt van a kés felséges király atyám, ha megakar ölni, öljön meg, de előbb mondja meg mitől gyógyulna meg a szeme, hogy a bátyáim megszerezhessék.“

-3-

Nagyon megilletődött ezen a beszéden a király, nemhogy megölte volna ezért a fiát, hanem össze-vissza ölelte, csókolta. No kedves fiam - mondja neki - nem hiában voltál te egész életemben nekem legkedvesebb fiam, de látom most is te szántad el magad legjobban a halálra az én meggyógyulásomért, (mert a kést is csak azért hajtottam utánatok, hogy meglássam melyikötök szállna értem szembe a halállal), most hát neked megmondom, hogy mitől gyógyulna meg a szemem. Hát kedves fiam, messze-messze a Verestengeren is túl, a hármashegyen is túl lakik egy király, annak van egy aranytollu madara, ha én annak a madárnak csak egyszer hallhatnám meg a gyönyörű éneklését, mindjárt meggyógyulnék tőle; de nincs annyi kincs, hogy od'adná érte az a király, mert annyi annak az országában az arany-ezüst, mint itt a kavics.

A mint ezeket a királyfi megértette, kiment a testvéreihez, elmondott nekik mindent; azok aztán mentek egyenesen az apjokhoz, hogy ők hát most elmennek azért a madárért, tették magukat rettenetesen, hogy így hozzák, úgy hozzák el, ha ezer ördög őrzi is. A legkisebb királyfi is el akart menni, de a bátyjai nem vitték, hogy biz' ő utánuk ne csikókodjék, minek menne el bajnak; aztán meg az öreg király se' eresztette sehogy se: „Már édes fiam te csak maradj itthon én mellettem, segíts egyben-másban öreg fejemnek, sok már nekem magamnak egy ország gondja; de még meg is halhatok addig, míg odalesznek, akkor - ha te is elmennél, kire maradna az ország?”

-4-

Hajtott a jó szóra a királyfi, otthon maradt. A bátyjai elindultak nagy hű-hóval, tizenkét társzekeret megrakattak arannyal-ezüsttel úti költségnek, elbúcsúztak az öreg királytól, megígérték neki, hogy egy esztendő alatt, ha törik, ha szakad, elhozzák az aranytollú madarat, avval elmentek.

Eltelt az egy esztendő, de nem jött haza a két királyfi; eltelt a második is, harmadik is, negyedik is, még se hallatszott semmi hírek. Már a legifjabb királyfi bizonyosnak tartotta, hogy odavesztek, el is akart már sokszor indulni utánok, de az apja nem eresztette; hanem mikor már az ötödik esztendő is vége felé járt, a királyfinak sehogy se' volt maradása, hiába volt minden beszéd, nem hallgatott rá, elindult. Egy régi, hűséges szolgát lóra ültetett, maga is lóra ült, úgy fogtak neki a hosszú útnak.

-5-

Mentek-mendegéltek, hét nap hét éjjel mindig mentek, akkor kiértek az öreg király országából. A mint kívül voltak a határon, megláttak egy rongyos csárdát, a királyfi megállt a csárda előtt, a szolgáját beküldte egy ital borért. A mint az inas nyitotta az ajtót, belátott rajta a királyfi, látta hogy odabenn tánczol két rongyos ember két korcsmabeli személylyel, de rájok se' ügvelt, hanem a mint kihozta az inas a bort, megitta, avval mentek tovább.

Már jó ideig mentek úgy, hogy egyik se' szól egy szót se, nagysokára aztán az inas törte meg a nagy hallgatást:

- Jaj felséges királyfi, mondanék én valamit, ha attól nem félnék, hogy megharagszik érte.

- Nem haragszom én csak monddad.

- No hát ha ros néven nem veszi, csak elmondom: látta-e felséged azt a két rongyos embert, a ki ott tánczolt a csárdában?

- Láttam úgy hátulról, mikor az ajtót nyitottad, de hát miért kérded?

-6-

- Oh felséges királyfi, mondanám is én, meg nem is.

- Mondjad no, bolond, hisz nem szoktam én az igazságért megharagudni.

- Hát amint bementem, megláttam azt a két embert, nagyon ismerősöknek tetszetek, mindjárt gondoltam valamit, de még se mertem egészen rájok fogni, megkérdeztem hát a korcsmárostól: „Hallja kend, miféle két ember ez a ki itt tánczol,” azt mondja rá a korcsmáros: „Jaj jó uram régi embereim ezek már nekem, királyfiak volnának ezek, valami öt esztendeje jöttek ide, valami aranytollú madarat kerestek, de hogy nem találták, - mert biz' azt még a Verestengeren is túl kellett volna keresni, - kapták magukat, itt maradtak, azóta mindég itt esznek-isznak, mert volt ezeknek pénzök vagy tizenkét társzekerrel, de biz' a már mind elfogyott, alig van nekik annyi, a mennyivel egy-két hétig megérik.” Ez aztán abba' maradt, a korcsmáros se beszélt többet, én is eljöttem.

Nagyon elszomorodott e beszéden a királyfi, elébb nem is akarta hinni, de az inas úgyséval is erősítette, gondolta hát magában, hogy most nem tölti az időt, majd visszafelé jövet haza hívja őket.

-7-

Mentek aztán tovább, beértek egy nagy erdőbe, ott az út egy helyen kétfelé vált, egyik se tudta a járást, elkezdtek tanácskozni, hogy merre menjenek. A mint ott tanácskoznak, egyszer, - mintha csak a föld alól bútt volna ki, vagy az égből cseppent volna, - ott termett egy szép nagy róka. A királyfi a mint meglátta, nyult a nyila után hogy majd meglövi, hát, uramfia, - tán nem is hinnék kendtek, ha nem mondanám, - megszólalt a róka emberi nyelven:

- No felséges királyfi hát eltévedtek, vagy min tanácskoznak?

- Hiszen nem tévedtünk épen el - felelt neki a királyfi, - hanem azt csakugyan nem tudjuk, hogy e közül a két út közül melyik visz a Verestengerhez. Hát miért kérded?

- Csak azért, mert én útba tudom igazítani a királyfit, tudom a járást ezen a tájékon. De hát mért mennek a Verestengerhez?

A királyfi elbeszélte, hogy mi járatban vannak töviről-hegyire; mikor aztán vége szakadt a beszédjének, megint megszólalt a róka:

- Bizony nagy munka vár a királyfira, de nem is tudja elvégezni, hacsak én nem adok tanácsot, azért hát lépünk egyességre: én segítem a királyfit jó szóval mindenütt a hol csak szükség lesz rá, ezért aztán mikor visszajövet hozza a királyfi a sok aranyat, ezüstöt, drágaságot, (mert tudom hogy hoz) minden - de minden az utolsó tűig megosztozik velem.

-8-

A királyfi egy kicsit gondolkozott, de azután gondolta, hogy minek neki az arany-ezüst, csak a madár legyen meg, hát csak ráállott. Erre a róka kihúzott a farka végéből hét szál szórt, od'adta a királyfinak:

- No felséges királyfi itt van hét szál szór, ha jártában-keltében akárhol, akármilyen baja akad, csak szakítson el egy szálát, én mindjárt ott termek tanácsot adni.

Azután megmutatta a róka, hogy melyik út visz a Verestengerhez, jó utat kívánt a királyfinak, s megint eltűnt épen úgy, ahogy jött, mintha csak a föld nyelte volna el.

Ment mendegélt a királyfi az inasával, egyszer - nagy sokára - elértek a Verestenger partjára. A mint a királyfi végig nézett azon a roppant nagy vizen, elborzadt belé, nem látta se' szélét, se' hosszát. „Oh én uram-istenem - gondolta magában - hogy megyek én át ezen a nagy vizen, mikor azt se tudom, melyik a szélessége?” Csak akkor jutott eszébe a róka, mindjárt elszakított egy szál szórt; alig hogy elszakította, mintha csak a föld alól bútt volna ki, vagy az égből cseppent volna le, ott termett a róka:

-9-

- Mi baja van felséges királyfi, tán nem tud átmenni ezen a vizen?

- Bizony nem én róka pajtás.

- No azon ne is búsuljon a királyfi egy cseppet se', itt van három alma, csak vágjon neki felséged a víznek, úsztasson benne, míg csak bírja a lova, mikor látja, hogy már egészen kifáradt, hajítson a vízbe egy almát, mindjárt olyan darab szárazföld támad ott, hogy elérne rajta ezer ember is, azon pihenjen meg, azután menjen tovább, mikor megint elfárad a lova, megint hajítson el egy másik almát, megint pihenjen meg; azután harmadszor is csak úgy tegyen. Többet aztán nem mondok.

Evvel a róka megint eltűnt, a királyfi pedig meg az inasa behajítottak a vízbe, elkezdtek benne úsztatni. Mikor már majd kidőltek a lovak alattuk, elhajított a királyfi egy almát, mindjárt olyan nagy darab szárazföld termett oda, hogy elérte volna rajta egy regement katona is, azon megpihentek istenesen, azután megint mentek odább, mikor másodszor is elfáradtak a lovak, megint elhajított a királyfi egy almát; harmadszor megint csak úgy tettek. Mikor már negyedszer is alig tudtak a lovak úszni, elérték szerencsésen a tulsó partot. Itt aztán gondolkozóba esett a királyfi, hogy most már hát itt volnának, de merre keressék az aranytollú madarat? Hiába gondolkozott rajta, megint csak el kellett szakítani egy szál szórt. Ott termett megint a róka.

-10-

- No róka pajtás - kérdi a királyfi - hol találjuk most már meg az aranytollu madarat?

- Hát látja-e felséged amott messzire csillámlani azt az arany palotát?

- Hogy ne látnám!

- No hát abban lakik az a király, a kié az az aranytollú madár. Öltözzék fel felséged bő ingbegatyába csikósosan, az inasát a lovakkal hagyja itt, maga menjen oda a palota kertjébe, ott van a kaliczka az arany madárral egy arany fára felakasztva, azt vegye le, de vigyázzon hogy valamelyik fához hozzá ne érjen, mert akkor az egész kert megzendül, a kertészek megfogják felségedet. Ha pedig mégis szerencsétlenül járna, megfognák, vitesse magát a királyhoz; majd a király kérdi, hogy mert ahoz a madárhoz nyulni, csak ezt mondja felséged: „Hogy ne mertem volna, mikor széles ez világon, kis Magyarországon nincsen olyan betyár mint én.” Többet aztán nem mondok.

-11-

Ugy tett a királyfi a hogy a róka mondta. Az inasát ott hagyta a tengerparton, maga felöltözött betyáros ruhába, elindult a palota felé. Nem ment egyenesen a palotába, hanem elkerült a kert alá; hát a mint oda ért, elállt szeme-szája, mert még a hátulsó sövénye is a kertnek mind csupa aranyból-ezüstből volt fonva. A mint kibámulta magát, bemászott szép csendesen a kerítésen, szélylyel nézett a kertben, vigyázta, hogy hol látná meg az aranytollú madarat? De biz' azt eleinte meg nem látta volna ha az orrához ütődött volna is, úgy elvette szeme-fényét a nagy csillogás-villogás; de hogy is ne! mikor minden fának ezüst volt a törzse, arany a galya, gyémánt a gyümölcse. Mikor aztán félig-meddig betelt a nézéssel, elindult a madarat keresni, meg is találta nemsokára, ott ugrált egy gyémánt kaliczkában, egy ágas-bogas arany fára felakasztva. A mint meglátta a királyfi, ment egyenesen érte, hogy levegye; nem volt magasra téve, felérte a földről is, nem kellett érte felmászni, hanem a mint vette volna le a borjúsáju ing megakadt egy galyba, megrántotta; erre az egész kert megzendült, mintha ezer meg ezer haranggal harangoztak volna, a kertészek mindjárt ott termettek, megfogták a királyfit, vitték egyenesen a királygazdájokhoz: A király a mint nagy-sok beszéd után megtudta, hogy mi a baj, elkezdte szidni a királyfit.

-12-

- Hát te akasztófára való hogy mertél arra még csak gondolni is, hogy az én aranytollú madaramat ellopd?

- Hogy ne mertem volna! - felelt rá a királyfi hetykén - mikor széles ez világon kis Magyarországon nincsen olyan betyár, mint én!

Nagyon megörült ennek a beszédnek a király:

- No öcsém ha olyan nagy betyár vagy, - van a szomszéd királynak egy lova, az egész ló ezüsthől van, a szőre meg színaranyból, ha te ezt nekem ellopod, neked adom az aranytollú madarat, meg még ráadásul minden gyémánt gyümölcsömből egy-egy vékát, aranygalyat meg a mennyit elbirsz.

Megigérte a királyfi hogy ellopja, ha az életébe kerül is, avval visszament az inasához a tengerpartra, elszakította a harmadik szál szőrt is. Ott termett a róka megint: -13-

- No királyfi mi baja van?

- Hát bizon nekem csak e' meg e'. Itt elbeszélte, hogy hogy járt az aranytollú madárral, meg hogy mit ígért meg a királynak, utoljára azt is hozzátette, hogy bizony most már nem tudja, hogy kéne azt a lovat ellopni.

- Biz azt, felséges királyfi, felelt a róka, - másképp nem lehet, hanem felöltözik felséged kocsis ruhába, elmegy ahoz a királyhoz, a kié az a ló; itt van egy üveg pálinka, ez olyan hogy a ki egy kortyot iszik belőle, úgy elalszik tőle, hogy az nap, ha csillagot rúgatnak vele se' ébred fel. Ezt a pálinkát vigye oda felséged az istállóba, dugja el a széna közé, a kocsisok megtalálják, megisszák, elaluszna tőle, akkor aztán a felséged dolga lesz kihozni a lovat, hanem van ott a falra felakasztva egy gyémánt szerszám, ha azt is el akarja hozni, vigyázzon, mert vannak azon apró kis csengetyűk, ha azok megszólalnak, felébrednek a kocsisok, megfogják felségedet. Ha pedig mégis szerencsétlenül járna, megfognák, csak mondja ennek a királynak is azt, a mit az elsőnek mondott. Többet aztán nem szölok. -14-

Evvel eltűnt a róka, a királyfi pedig megint úgy tett a mint az mondta neki. Felöltözött kocsisruhába, a pálinkát a zsebébe tette, elindult a második király palotája felé. A város végéig az inasát is magával vitte, de már a városba csak maga ment be. Bement a király palotájába, az istállóba, oda elegyedett a többi kocsisok közé, hát látja, hogy milyen nagy őrizet alatt van az aranyszőrű, ezüsthúsú ló: egy kocsis rajta ült, egy a fejét fogta, négy a négy lábát, egy a farkát, tizenkét ember meg körülállta. Megijedt ettől egy kicsit a királyfi, hanem azért csak látatlanná tette, addig sündörgött ott előre-hátra, míg egyszer szerencsésen eldugta az üveg pálinkát a széna közé. Kis idő múlva amint egyik kocsis adni akart a lónak, megtalálta, kihúzta onnan, elkurjantotta magát:

- Nézzétek csak hé, mit találtam! egy nagy üveg pálinkát! bizonyosan valamelyik szolgáló lopta el, osztán hirtelenében csak ide dugta. Igyuk meg!

Erre a többi kocsis is ráállott, adták kézről kézre az üveget, csakhamar részeg lett valamennyi, eldőlt ki jobbra, ki balra. Erre a királyfi is hozzáfogott a munkához: a ki a lovon ült azt egy kecskelábra ültette, a kik a lábát fogták, azokkal a kecskeláb négy lábát fogatta meg, a ki a fejét fogta, annak egy tuskót adott a markába, a ki meg a farkát, annak egy nyövet kendert, mikor aztán így elhelyezte őket, a lovat szépen kivezette az istállóból; hanem amint körülnézett, meglátta a falon a gyémánt szerszámot, nagyon megfájult rá a foga, nem tudta ott hagyni, már ezt, akár élek, akár halok, elviszem, - gondolta magában; le is vette a falról, hanem amint vitte volna ki az ajtón, hozzáütődött az ajtófélfához, megcsendült a sok csengő, a kocsisok felébredtek, megfogták a királyfit. Vitték egyenesen király-gazdájokhoz, elmondták neki, hogy hogy akart ez a legény lopni. A király elkezdte szidni, ahogy csak tudta: -15-

- Hát te milyen-amolyan akasztófavirág, hogy mertél arra még csak gondolni is, hogy az én ezüsthúsú, aranyszőrű lovatam ellopod?

- Hogy ne mertem volna - felelt ennek is nagy hetykén a királyfi, - mikor széles ez világon, kis Magyarországon nincsen olyan betyár mint én.

- No ha olyan nagy betyár vagy, - van a szomszéd királynak egy olyan szép lánya, hogy szem nem látott még olyat, ha te azt nekem ellopod, neked adom az aranyszőrű lovat, a gyémánt szerszámot, meg még ráadásul tiz köből arany abrakot. -16-

Jól van; megigérte a királyfi hogy ellopja, avval kiment a város végére az inasához. Itt megint mit volt mit tenni? el kellett szakítani a negyedik szál szőrt is. Ott termett a róka:

- No mi a baj felséges királyfi.

- Hát csak e' meg e'. Itt elbeszélte a királyfi hogy már meg királykisasszonyt kellene neki lopni.

- No királyfi - mondja a róka, - most öltözzék fel szakács ruhába, menjen el ahoz a királyhoz, szegődjék be szakácsnak. Délben majd felséged vigye be a levest, hanem az ajtóban ejtse el. Többet aztán nem mondok.

Eltűnt a róka megint, a királyfi pedig az inasával ment a harmadik király országa felé. Mikor ahoz a városhoz értek, a hol a király lakott, felöltözött a királyfi szakácsruhába, az inasát a város végén hagyta, maga bement a királyi palotába. Épen kint sétálgatott a király az udvaron; oda ment hozzá a királyfi:

- Felséges király én szakács vagyok, azért jöttem hogy beszegődjem felségedhez, hahogy megfogadna. -17-

- Jól van fiam én megfogadlak, épen szakácsra van most szükségem; jó hogy jöttél.

Beszegődött hát a királyfi szakácsnak, mindjárt is bement a konyhába; hanem a másik szakács

egész délelőtt lármázott rá, mert minden ételt elrontott. Következett az ebéd ideje, a régi szakács sehogy se' akarta megengedni a királyfinak hogy az ételt ő vigye be, de ez addig könyörgött neki, míg utoljára mégis ráállott. Amint hát vitte volna be a királyfi a levest, az ajtónál szántszándékkal megbotlott, elejtette a tálat hogy összetört. A királykisasszonynak már akkor megtetszett a szép legény, mikor belépett, mikor meg a tálat elejtette, mindjárt gondolta, hogy aligha igazi szakács ez, mert akkor nem lett volna ilyen ügyetlen, jobban vigyázott volna; amint pedig szedte össze a cserepet, meglátta a kisasszony az újján az aranygyűrűt, mindjárt gondolta, hogy nem lehet más, mint valami királyfi. Nem is hagyta abba a dolgot, hanem másnap nem ment be ebédelni az apjához, a maga szobájába terítettett két emberre; azután behívatta az új szakácsot, ott mindjárt maga mellé ültette, kérdezte tőle hogy hol vette azt a szép gyűrűt? A királyfi elbeszélte hogy ő nem szakács, hanem egy gazdag király fia, meg mást is mindent, az egész élete folyását, mindjárt beleszerettek egymásba halálosan. A kisasszony is elbeszélte, hogy az ő kezét most egy igen-igen gazdag király kérte meg, de neki nincs kedve hozzá menni, mert már olyan öreg, hogy a hamut is mamunak mondja, hanem ez az apjának mind nem használ, erőlteti hogy menjen hozzá; „Most hát szívem szép szerelme, te az enyim, én a tied, nincs mást mit tenni, hanem az éjjel szökjünk meg, majd a te apád országában megesküdhetünk.“

-18-

Kapott a királyfi két kézzel a tanácson, mindjárt elhatározták, hogy még azon az éjszakán, majd ha mindenki lenyugszik a királyi udvarban, megszöknek, reggelre pedig, ha lehet, - túl teszik magukat a határon. Evvel a királyfi kiment a kisasszony szobájából, várta az éjfélt; csak akkor jutott eszébe, hogy neki ezt a kisasszonyt a szomszéd királynak kell vinni, hogy a lovat megkapja, mert ha azt meg nem kapja, az aranytollú madár se lesz az övé a nélkül pedig nem akart az apja szeme elébe menni. Búsult ezen szörnyű módon, már azt is gondolta, hogy érte se megy a kisasszonyért, de azután eszébe jutott hogy akárhogy lesz, akármint lesz, el kell neki lopni a kisasszonyt, jobb hát ha most elszökteti, azután majd tanácsot kérhet a rókától.

-19-

El is szöktette szerencsésen, kimentek a mezőre a királyfi inasához, ott, - míg az inas a lovakat nyergelte, - a királyfi félre ment, elszakította az ötödik szál szőrt is. Ott termett a róka:

- Mi a baj felséges királyfi?

- Hát bizon most az, hogy nem tudom a királykisasszonytól váljak-e meg, vagy madár nélkül menjek haza? - mert így, meg így áll a dolog.

- Soh'se' búsuljon azon a királyfi, majd elintézem én azt, most majd együtt megyek felségeddel.

Mentek aztán együtt négyen: a királyfi, a szép királykisasszony, az inas meg a róka. Mikor ahoz a városhoz értek, ahova a kisasszonyt kellett volna vinni, a város végén a róka épen olyan szép kisasszonnyá változott mint az igazi, úgy hogy a királyfi is alig tudta megismerni őket, a róka-kisasszony mondta az igazinak, hogy csak menjenek az inassal, nekik most a királyfival egy kis dolguk van, hanem majd utánuk mennek. Ment aztán a kisasszony tovább, a királyfi pedig a róka kisasszonyt bevezette a királyi palotába. A király amint meglátta őket, nyakába borult örömeben a királyfinak, össze-vissza csókolta. A királyfi aztán mondta neki, hogy a kisasszony nagyon el van fáradva, mert egész éjjel mindig jöttek, adjon neki külön szobát, hadd pihenje ki magát. Mikor ez megvolt, búcsút vettek egymástól, a királyfi megkapta az ezüsthúsú, aranyszőrű lovat, a gyémánt szerszámot, meg még ráadásul tiz köből arany abrakot, aztán ment az igazi kisasszony után. A város végén utol is érte, aztán mentek együtt; amint egy darabig mentek, hallott a királyfi valami dübörgést, hátra néz, hát látja hogy a róka szalad utánok.

-20-

- Hát te hogy szabadultál meg?

- Csak úgy hogy kibúttam az ablakon aztán itt vagyok.

Mentek megint - mendegéltek, elértek ahoz a királyhoz is, a kihez a lovat kellett volna vinni. Búsult megint a királyfi hogy hogy váljon meg ettől a szép állattól, de a róka vigasztalta hogy csak bízsa őrá, majd eligazítja ő. Megint előre küldte a kisasszonyt az inassal, meg az ezüsthúsú, aranyszőrű lóval, maga meg épen olyan ezüsthúsú, aranyszőrű lóvá változott, úgy hogy maga a királyfi se' ismerte meg, melyik másik? Elvezette aztán a királyfi a királyhoz:

-21-

- No felséges király elhoztam az ezüsthúsú, aranyszőrű lovat, hanem ezt most olyan istállóba kell tenni, a melyiknek nagy ablaka van, mert ez világossághoz van szokva.

Ugy tett a király, ahogy a királyfi mondta, azután od'adta neki az aranytollú madarat, minden gyémánt gyümölcséből egy-egy vékát, meg annyi aranygalyat a mennyit elbirt; avval elbúcsúztak, a királyfi ment a kisasszony után. Nem messze a várostól megint utolérte, azután mentek együtt a Verestenger felé. Alig mentek egy kicsit, megint utolérte őket a róka, elmondta, hogy megint búcsúzás nélkül jött el innen is, az istálló ablakán, avval amint elmondta, eltűnt.

Ment a királyfi a sok drágasággal; mikor már közel voltak a Verestengerhez, hátra néznek, hát látják hogy jön utánok a három király, három roppant nagy regement katonával, mert már akkorra észrevették, hogy megcsalta őket; megijedtek nagyon, nem tudták, mit csináljanak, csak nagy sokára jutott eszébe a királyfinak hogy elszakítsa a hatodik szál szőrt. Ott termett a róka, bezzeg most nem kellett neki magyarázni, hogy mi a baj, meglátta úgy is; hirtelen előkapott három almát, beleugrott a vízbe, intett a királyfinak hogy menjenek utána. Azok szót fogadtak, elkezdtek utána úszni. Mikor már a lovak alig-alig birták az úszást, elhajította az egyik almát, nagy darab szárazföld támadt ott mindjárt, azon megpihentek, azután mentek odább. Lövöldöztek utánok a katonák, bele is lóttek egyszer a róka hátába, de az hirtelen bekente valami írral, mindjárt úgy beforradt hogy a helye se' látszott meg. Utánok is próbált úszni egy néhány katona,

-22-

hanem mikorra odaérték, ahol ezek először megpihentek, akkorra eltűnt a sziget, a sok katona mind ott veszett. Így hát, még kétszeri megpihenés után, szerencsésen átérték az innenső partra.

Mikor jól kipihenték magukat, megszólalt a róka:

- No felséges királyfi, már most én rám semmi szüksége, én hát megyek dolgomra, hanem előbb emlékezzék meg felséged a szerződésre a mit kötöttünk: hogy ha szerencsésen megjárja az útját, mindenben a mit csak hoz megosztozunk.

A királyfi nem ellenkezett, kétfelé mérték a sok gyémánt gyümölcsöt, arany abrakot, arany galyakat, akkor a királyfi búcsúzni akart, de a róka azt mondta hogy: „Nem addig van ám az királyfi! nem úgy alkudtunk hogy csak az ilyen haszontalanságon osztozunk, hanem úgy hogy *mindenen*, de *mindenen*.” Evvel elővette a róka az aranytollú madarat, azt kétfelé vágta, azután az ezüsthúsú, aranyszőrű lovat, legutoljára még a szép kisasszonyt is kétfelé vágta, azt is elosztotta, mert azt is az úton szerezték együtt.

A szegény királyfi majd sírva fakadt, mikor látta hogy az egész fáradozása, vesződése így vész kárba, de azért a rókának nem szólt, mert látta, hogy annak van igazsága, csak magára haragudott hogy olyan szerződésbe bele tudott egyezni. Mikor látta a róka, hogy a királyfi így elszomorodott, elnevette magát:

- Ne búsuljon felséges királyfi, visszaadok én mindent, még az arany galyakat is, nem is akartam elvenni, csak azt próbáltam meg, hogy ide engedné-e felséged? most már látom, hogy jó szivű, mert id'adta volna szó nélkül, mindjárt fel is támasztom én mind a hármat.

Evvel elővett valamiféle csudafüvet, megkente vele mind a hármat, mindjárt felelevenedtek, s még hétszerte szebb kisasszony, hétszerte szebb ló, és hétszerte szebb madár lett belőlök. Mikor épen köszönni akarta a királyfi a rókának a szívességét, eltűnt onnan, mintha a föld nyelte volna el. A királyfi is hát a kisasszonyt felültette az ezüsthúsú, aranyszőrű lóra, maga meg az inasa felültek a másik kettőre, a sok kincset felrakták a nyeregkápába, avval útnak indultak.

Mentek-mendegéltek, elértek ahoz a városhoz, ahol menet a két öregebb királyfit találták egy csárdában, hát amint a város közepébe érnek, látják hogy két rongyos embert akkor visznek akasztani, a sok temérdek ember meg kíséri; kérdi a királyfi egy embertől, hogy miféle emberek azok, akiket akasztani akarnak? mi bűnt tettek, hogy felakasztják őket?

Felelt rá az ember:

- Jaj felséges királyfi hosszas volna azt elbeszélni. Nem tudom én hogy hol járnak ezek itt, már több öt esztendejénél hogy itt ebben a városban csavarognak, de azóta egy szalmaszálat se' mozdítottak odább, semmit se' csináltak, hanem egyik korcsmából ki, a másikba be, éjjel-nappal mindig ettek-ittak, a sok temérdek pénznek keresztül mentek a nyakán, mert amint a világ beszéli, királyfiak volnának ezek; most hát hogy egy krajczárjok se' maradt, rablásra vetemedtek, de ez még nem volt elég, hanem meg is öltek egy szegény kupecz embert, amint a vásárból jött volna haza, hogy fel ne adhassa őket, mert rájok ismert. De hiába! a gonoszságot a tyúk is kikaparja, rájok világosodott, hogy ők tették, most már lakolnak érte.

Nagyon elszomorodott ezen a királyfi, megismerte, hogy az az ő két testvérje, mindjárt ment a bírákhoz, kérte őket hogy ilyen gyalázatot csak még se' kövessenek el két királyfin, azon felül jól meg is kente mindegyiket, úgy hogy osztán nagy sokára megkegyelmeztek nekik. Akkor a királyfi ment egyenesen a testvéreihez, össze-vissza ölelte-csókolta őket, vett nekik szép ruhát, szép paripát, azután elindultak együtt mindnyájan haza felé. A királyfi az úton elbeszélte nekik hogy milyen nehezen, jutott a madárhoz; hogy talált rá a szép kisasszonyra; hogy szöktette el; meg mindent, a mi csak történt vele; de a bátyjai nagyon szégyenlették magukat tőle, a szemébe se' mertek nézni, pedig az csak úgy szerette őket mint azelőtt.

Egyszer beértek egy nagy rengeteg erdőbe, mikor a közepén voltak, megállottak pihenni, leszálltak a lóról, elővették az elemózsiát, ettek. Mikor jóllaktak, ledőlt a királyfi a mátkája ölébe, elaludt, az is ráhajtotta ő rá a fejét, az is elszunnyadt, az inas meg félrement egy fa alá, ott aludt el. Bezzeg nem aludt a két öregebb királyfi, mikor látták, hogy ezek mind alusznak, összesúgtak-búgtak hogy milyen nagy szégyen lesz ő rájuk nézve, ha az apjuk megtudja, hogy az öcscsök mentette meg őket az akasztófától, azt gondolták, hogy egyik roszat a másikkal le lehet mosni, hát elhatározták, hogy megölik mind a hármat, otthon aztán azt mondják, hogy ők szerezték meg a madarat. Ugy is tettek. Legelőször az inashoz mentek, annak levágták a fejét, azután a királyfit szúrták keresztül; már épen a király kisasszonyt is megakarták ölni, hanem az felébredt, könyörgött nekik, hogy ne öljék meg, nem mond ő meg senkinek semmit, nem bánja, ha a legutolsó konyhaszolgálóvá teszik is, csak az életének kegyelmezzenek. Még a két gonoszszívű, vadállatnál is vadabb királyfit is megindította ez a szép beszéd, megkegyelmeztek az életének; azután összeszedtek mindenféle drágaságot, a mit az öcscsök szerzett, az ezüsthúsú, aranyszőrű paripát, az aranytollú madarat, mindenféle drágaságot, lóra ültek, haza mentek. Volt nagy öröm királyi apjuk házánál, mikor megérkeztek, nagy dáridót csaptak, folyt a bor mint az árvíz, mindenkinek jó kedve volt az egész háznál, csak egy volt szomorú, egy volt a ki éjjel-nappal mindig sírt: a szegény királykisasszony. Kicsapta az a két gonosz királyfi a szolgálók közé, még azok közt is a legeslegutolsónak tették, hogy csak veszzen el minél előbb; az apjoknak meg, mikor kérdezte, hogy miféle lány az? azt felelték, hogy a kaliczkát tartani, a madárra vigyázni fogadták meg. Mikor pedig az öcscsökről tudakozódott a király, eltagadták, hogy nem látták soha, azt se' tudják, hogy elment-e hazulról. Búsult az öreg király egy kicsit, hanem a két királyfi vigasztalta, hogy majd haza jön az, de még azóta bizony fele útjára se' ért, lám ők is mennyi ideig voltak oda! Azután elbeszéltek, hogy jutottak a madárhoz, az aranyszőrű lóhoz! épen úgy, mint

öccsök elbeszélte, csak a királykisasszony történetét hagyták ki.

Hiába volt azonban ott az aranytollú madár, nem segített a királyon semmit, mert csak úgy jött volna meg a szemevilága, ha az éneklését hallhatta volna, de a madár, egy kukkanás nem sok, de annyit se eresztett ki a száján, a fejét a szárnya alá dugta, úgy gurnyaszott egész nap. Az ezüsthúsú, aranszőrű lónak se vették semmi hasznát, soha senkit nem eresztett magához, rúgott-vágott, ha valaki közel akart hozzá, menni. Összehívatta a király az ország minden bölcs emberét, hogy fejtsek meg, mi ennek az oka, de hiába! azok se' mentek semmire, egyik egyet, másik mást mondott, csak az igazira nem talált rá egyik se.

-28-

Egyszer, mikor épen ott rugdalózott az ezüst ló, az udvar közepén, nyillott a kisajtó, hát ki jött be rajta? nem más, mint a legkisebb királyfi meg az inas. A mint belépett az udvarba, ment a ló egyenesen hozzá, úgy ette a markából az aranyabrákot, azután ment egyenesen a konyhába, kézen fogta a királykisasszonyt, ment vele a királyi apjához. Amint belépett az ajtón, odabent volt az aranytollú madár, mindjárt elkezdett énekelni olyan szépen, hogy a király szemevilága mindjárt megjött tőle, úgy látott mint akárki más. Akkor a királyfi elbeszélte neki az egész útja történetét: hogy találta a rókát, hogy lopta a madarat, a lovat, a királykisasszonyt, hogy mentette meg a bátyjait az akasztófától, azután elmondta, hogy mikor ott hagyták a bátyjai az erdőben megölve, ezt a róka hogy hogy nem, megtudta, odament, feltámasztotta őtet is az inassát is avval a fűvel, a mivel azelőtt már a kisasszonyt is felelevenítette. „Hanem már most édes apám tartsunk lakodalmat, én a mátkámmal megesküszöm.“

-29-

A király e nagy istentelenségen szörnyen megharagudott, a két nagyobb fiát mindjárt felakasztatta. A legkisebbnek pedig oda adta fele királyságát, nagy lakodalmat csaptak, a róka is ott volt benne, hanem azután megint eltűnt, csak akkor ment oda, ha szükség volt a tanácsára.

A királyfi pedig a szép feleségével boldogul élt, míg meg nem halt.

A BOLTOS HÁROM LYÁNYA.

-30-

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy boltos, annak volt három olyan szép lyánya, hogy nem volt párjuk hét vármegyében, de mégis legszebb, legkedvesebb volt a legfiatalabbik, az apja is legjobban szerette.

Lakott azon a vidéken, egy pusztán, egy gazdag gróf, a kihez az a boltos minden két-három hétben egyszer vitt ki mindenfélét a boltjából, a mi a háztartáshoz szükséges volt. Egyszer sok pénzt kapott ettől a gróftól, víg volt nagyon, mikor hazaért kedve kerekedett egy kicsit mókázni a lányaival. Oda hívta őket maga mellé, tréfálódzott velök. Egyszer eszébe jutott, hogy valjon melyik szereti őtet ezek közül legjobban? Gondolta hogy legjobb lesz megkérdeni.

- No kedves gyermekeim - szólalt meg - mondjátok meg nekem, szeretném tudni, melyitek hogy szeret engem?

-31-

A legöregebbik mindjárt a nyakába borult, össze-vissza nyalta-falta:

- Én úgy szeretem édes apámat, mint a tiszta szín-gyémántot.

A középső is össze csókolgatta:

- Én meg úgy szeretem édes apámat, mint a tiszta szín-aranyat.

Csak a legkisebb nem szólt semmit, az nem borult a nyakába.

- Hát te édes lányom - kérdezi az apja - hogy szeretsz engem?

- Én úgy szeretem édes apámat, mint a szép fehér sót.

Nagyon megharagudott ezért a boltos, hogy hát őt a legkedvesebb lyánya csak úgy szereti mint a sót, a miből négy garasért egy fontot adnak! mondta a lányának másolja meg a szavát, mondjon mást, de a lány nem mondott, hanem még, - hogy látta hogy az apja haragszik, - kiment a szobából. Akkor a két öregebb testvér, a kik haragudtak a hugokra, mert szebb is jobb is volt mint ők, - ráestek az apjokra, hogy ezt még se' tűrje szó nélkül, ez szörnyűség, hogy szemtől-szembe megmondja hogy a rongyos sónál nem szereti jobban, utoljára annyira tele beszéltek a fejét, hogy behivatta a lányát, megmondta neki hogy az ő szeme elől mindjárt pusztuljon, még látni se' akarja, ha őtet csak úgy szereti mint a sót.

-32-

Sírt-rítt a szegény lány, de nem volt mit tenni, a nénjei is küldték, hogy csak menjen isten hírével, itt tovább nem tűrik, hát csak elment. Ment aztán mendegélt, egyszer beért egy nagy rengeteg erdőbe. Nem tudta a járást, félt bemenni az erdőbe, hogy eltéved, vagy megeszik a vadállatok, leült szegény az erdő szélén egy mohos fatőre, ott sírdogált keservesen. Amint ott sír-rí, oda megy egy vén asszony:

- Ne sírj édes lányom, tudom én hogy mi a bajod, majd segíték én rajtad. Látod itt ezt az utat? ezen menj egyenesen, ez átvezet az erdőn, amint kiérsz, találsz egy grófi palotát, az azé a grófé, a kihez a te apád is járatos; ott ülj le a kert kerítése mellé, majd a kertészek meglátnak, bevezetnek. Többet aztán nem mondok.

Evvel a vén asszony eltűnt, a lány pedig megindult azon az úton, a mit az mutatott neki.

Ment-mendegélt, egyszer kiért az erdőből, meglátta a grófi palotát, oda ment a kert kerítése mellé, leült a földre, elkezdett sirdogálni. Egy kertész éppen ott kapálgatott belül a kerítésen, az meghallotta a sírást, oda ment, kinézett a kerítésen, hát majd hogy meg nem ijedt, mikor a szép kisasszonyt meglátta; volt annak a grófnak egy szép legény fia, szaladt egyenesen ahoz, odahívta, hogy menjen csak, nézze, milyen szép kisasszony ül ott a kerítés mellett. A gróf úrfi oda ment, kinézett a kerítésen, amint meglátta a szép kisasszonyt, mindjárt halálosan beleszeretett, de meg az is öbele, elmondta neki, hogy hogy csapták el ártatlanul, hogy került ide, mindent a mi csak vele történt. A gróf úrfi vezette egyenesen az apjához, anyjához, elmondta nekik, hogy hogy került a lány oda, utoljára hozzátette, hogy ő most már ezt, ha él, ha hal, feleségül veszi. A gróf meg a grófné eleinte tudni se' akartak róla, mondták neki, hogy is gondolhat olyat, hogy mikor gróf és báró kisasszonyok közt válogathat, minden ujóra jut tíz, - ilyen szegény elcsapott lányt akar elvenni; de a gróffi mind erre azt mondta hogy válaszszanak: vagy elveszi a lányt, vagy megöli magát; úgy hát nagy sok beszéd után csak beleegyeztek. Mindjárt gyűrűt váltott a két fiatal, el is határozták, hogy egy hónap mulva tartják az esküvőt.

-33-

-34-

Eltelt az egy hónap, elérkezett az esküvő napja, ott volt a sok vendég, köztök a boltos is, csak a vőlegényt meg a menyasszonyt nem lehetett látni. Bekövetkezett az ebéd ideje is, mindnyájan vígan ültek le az asztalhoz, elkezdtek enni. Az volt a szokás a gróf házában, hogy minden embernek egy kis külön tálban vitték az ételt; a boltos amint a maga táljából szedett levest, hát csak alig tudta megenni, olyan sótalan volt, nézett körül só után, de nem volt az egész asztalon; a második étel még sótalanabb volt, a harmadik meg már olyan volt, hogy hozzá se' tudott nyúlni. Kérdezték tőle hogy mért nem eszik? tán valami baja van az ételnek? amint ott vallatták, eszébe jutott a lánya, hogy az neki azt mondta, hogy úgy szereti, mint a sót, elkezdett sírni; kérdezték aztán tőle, hogy mért sír, akkor elbeszélte mindent, hogy volt neki egy lánya, az egyszer neki azt mondta, hogy úgy szereti mint a sót, ő megharagudott érte, elkergette a házatól, lám most látja, hogy milyen igazságtalan volt iránta, milyen jó a só, „de hej ha még egyszer visszahozná az isten hozzám, majd meg is becsülném, első lenne a házamnál; meg is bántam én azt már sokszor, de már akkor késő volt.“

-35-

Azt mondja rá a gróf:

- Hát ha most megkerülne a lánya, megbocsátana-e neki?
- Meg bizony méltóságos uram, még hálát adnék a jó istennek, hogy visszaadta.

Erre a gróf csengetett, kinyílt a szomszéd szoba ajtaja, belépett rajta az új pár, de a boltos nem ismerte meg a lányát, úgy megszépült a grófi ruhában, csak nézett rá, hogy milyen szép teremtés.

- No hát nem ismeri a menyemet? kérdezte tőle a gróf.
- Nem én nagyságos uram.
- Hát tudja meg, hogy ez a maga elcsapott lánya.

A boltos azt gondolta, hogy csak tréfálnak vele, de a lány oda szaladt, a nyakába borult, össze-vissza csókolta őtet is, a testvérjeit is, de ezek rá se' mertek nézni, vádolta őket a lelkiismeret, hogy elcsapatták azt a jó testvért. Evvel az egész lakadalmi sereg tánczba keveredett, három nap - három éjjel mindig tartott a lakadalom.

-36-

Hanem a két nagyobb lányt megverte az igazságos Isten, mert elterjedt a gonoszságuk hire az egész tájékon, senki se' merte őket elvenni; vén lányok maradtak holtokig. A fiatal gróf pedig a szép feleségével boldogul élt míg meg nem halt.

A CZIGÁNY FIÚ.

-37-

Egyszer volt, hol nem volt, volt egy cigány, annak volt egy fia, a kiról az apja még kis korában megjövendölte, hogy okos, tudós ember lesz, a feleségével is mindennap kétszer-háromszor összevesztek miatta, mert az azt mondta, hogy nem lesz biz abból, csak téglavető cigány.

Mikor már olyan nagy volt a rajkó, hogy a bajusza is kezdett serkedezni, elküldte az apja deákszót tanulni. Volt az öreg cigánynak egy girhes lova meg egy taligája, azt eladta, az árát od'adta utiköltségnek.

Elbúcsúzott a fiú apjától-anyjától, a sok rajkótól, elindult a nagy útra. Ment - mendegélt hetedhét ország ellen, egyszer meglátott egy kan-disznót turkálni.

Elkezdi a cigányfiú:

- „Kan is dúr is“ hm! e bizony diák só, no lám már tudok egy sót diákul.

Megint ment tovább, de mindég azt hajtotta magában hogy: „Kan is dúr is“, hogy el ne felejtse; egyszer meglátott egy inget, amint ki volt terítve kötélre száradni, a szél meg lógázta. Megint elkezdte magában:

-38-

- „Kan is dúr is, ing is lóg is“ hm! bizony ezs is diák só, no lám már két sót tudok tudok diákul.

Megint ment tovább, meglátott egy rákot egy víz szélén mászkálni. Elkezdte megint mondani:

- „Kan is dúr is, ing is lóg is, rák is mász is” - a bizs a, na már három sót tudok diákul.

Megint ment - mendegélt, meglátott egy bikát amint egy nádkerítésen törtetett keresztül. Megint elkezdte mondani:

- „Kan is dúr is, ing is lóg is, rák is mász is, bika töri nád is” na isten-utse tudok én már diákul, nem is megyek tovább egy lépést se, bolond is volnék ha mennék.

Evvel aztán visszafordult hazafelé, hanem az úton mindég azt a négy szót hajtotta hogy el ne felejtse. Mikor az apja kunyhójához ért, épen kint ült a sok rajkó, süttette a hasát a nappal; amint meglátták a bátyjokat, cigánykerekeztek elébe, körülfogták, egyik jobbról másik balról rángatta, hogy beszéljen már valamit, de ez nem szólt egyebet, csak azt a négy szót: „Kan is dúr is, ing is lóg is, rák is mász is, bika töri nád is.” Elébe ment az öreg cigány is: -39-

- Hát édes magzsatom ilyen hamar megtanultad a diák sót? his nagyon okos gyerek vagy te, mondtam én azst mindig, de szólj hát! Hanem biz abból nem tudott semmit kivenni, mindig csak azt hajtotta hogy: „Kan is dúr is, ing is lóg is, rák is mász is, bika töri nád is.” Az anyja is beszélt volna vele, de annak se' mondott mást; megijedt a cigány asszony.

- Na dada - mondta az uranak - beszélj vele ha tudsz, mondtam hogy így less, elfelejtette a magyar sót, most már mit csinálsz vele?

A cigány is megijedt, hogy csakugyan elfelejtette a rajkó a magyar szót, elővette az ütött-kopott köpönyegjét, felment a faluházához. Épen együtt ült a kupaktanács, bement a cigány közülök.

- Jaj nagyságos birák uraimék - kezdte a szót - van nekem egy fiam, úgy besíl diákul mint a parancsolat, nem láttak olyat birák uraimék soha, magyarul se tud, elfelejtette a diák só mellett; most azsírjt jöttem, hogy vegyék be kigyelmetek maguk közsé valamifélenek. -40-

- Hát hogy okosodott meg olyan hirtelen - kérdezte a biró - hisz még a mult héten is csak úgy járta a rókatánczot az árokparton, mint a többi rajkó.

- Jaj nagyságos biró uram, oda volt ám azs diák sót tanulni.

- No hát hozd fel, hadd lássuk mit tud?

Elvitte a cigány a rajkót a faluházához, az ott is csak azt kezdte rá: „Kan is, dúr is, ing is lóg is, rák is mász is, bika töri nád is.”

A birák csak elnevezték magukat, megmagyarázták a cigánynak, hogy mit tesz az a négy szó, avval elkergették. Elszomorodott a cigány, mert ő azt gondolta, hogy legalább is viczispány lesz a rajkóból; hanem amint hazaértek, ki is öntötte rá a mérget, úgy elverte hogy a kölyök egész nap bógött bele. A cigány asszony meg még mérgecsitette:

- Úgy kell dada, úgy kell, már most ló sincs, taliga sincs, a fiad is csak olyan szamar, mint volt, mondtam is én mindig hogy nem lesz ű kelmbíul prédikáczíós halott.

Addig-addig mérgecsitette az asszony az urát, mig utoljára elővett egy botot, úgy elverte, hogy még tán most is veri, ha félbe nem hagyta.

RÁADÓ ÉS ANYICSKA.

Egyszer, hol volt - hol nem volt, volt a világon egy király, a ki teljes életében mindig a háborúban, harczban lakott. Már kilencz esztendő óta a háza tájékán se' volt, azt se' tudta hogy mije van otthon. Elhatározta hát hogy már csak akárhogy - mint teszi szerét, de haza megy, feliratja mindenét az utolsó tíig, hogy legalább tudja, mit keresett kilencz esztendő óta.

Békét kötött hát az ellenséggel három hónapra, avval elindult hazafelé. Mikor hazaért, összegyűjtötte a sok hercezet, grótot, nagysüvegű tótot, a sok tanácsosokat, birákat, elmondta nekik, hogy most miért jött haza? hogy meg akarja tudni, mije van, „azért hát azt parancsolom, hogy az országomban mindent az utolsó fa szegig irjatok fel, de úgy hogy ki ne maradjon semmi az összeírásból.”

Szélylyelmentek az urak, teljesíteni a király parancsát; azalatt maga a király a feleségével mulatott otthon, a kit már kilencz esztendő óta nem látott; éjjel-nappal mindig vigadtak, még annak is jó kedve volt, akinek apját-anyját megölték. -42-

De nemsokára vége szakadt a nagy mulatságnak, eltelt a három hónap - a király szabadságideje, menni kellett neki vissza a háborúba. Elbúcsúzott hát nagy sírások-rívások közt a feleségétől, összegyűjtötte a katonáit, elindult.

Ment aztán mendegélt, egyszer beértek egy erdőbe, abban is mentek már két nap, két éjjel. Harmadik éjszaka amint mennek a szép holdvilágnál, elibök áll egy ősz-öreg ember, térdig érő galamb-fehér szakállal, a kezében egy nagy lámpással:

- Hó megállj! ki vagy? hol voltál? hova mégy?

- Én vagyok ennek s ennek az országnak királya, otthon voltam a feleségemnél, felirattam minden vagyonomat, most már semmim sincs, hogy tudomásom ne volna róla, még az utolsó fakanál is mind fel van írva.

- Jól van hát, ha mindenedet felirattad, ígérd meg nekem, hogy a mid nincs felírva, azt nekem adod.

- Jól van, megígérhetem, ha tetszik királyi parolámra is fogadhatom, de tudom hogy nem kapsz semmit, mert semmi se' maradt ki az összeírásból.

Megörült az ígéretnek az idegen, kicsibe mult hogy ősz-öreg ember létére el nem kezdett táncolni.

- Tudd meg hát hogy én vagyok nagy Tündérországnak híres-hatalmas királya, a ki mindent tud, a mi a nagy világban történik. Mig otthon voltál, a feleséged méhében hagytaál egy fiugyermeket, ez az, a miről se tudomásod nem volt, se nincs felírva, azért hát ígéreted szerint ez az enyém, érte megyek tizenkét esztendő mulva, nagy szükségem lesz rá, mert nincs fiam, csak három lányom.

Nagy búa-bánatba esett a király, neki se volt több fia, s ime ezt az egyet is oda kell adni idegen embernek, a ki se inge, se galléra, nem is látta soha, aztán csak úgy bolond módra ígerte oda neki, fájt ez a királynak nagyon, de hiába, nem tehetett róla, királyi parolájára fogadta, oda kellett adni. Megírta a feleségének a nagy szerencsétlenséget, hogy ő a még létlen gyermeket másnak ígerte, azért majd ha meglesz, kereszteljék Ráadónak, hadd jusson eszökbe - valahányszor a nevet kimondják - hogy az nem az övék, hogy másnak kell adni, idegen emberek közé, a hol tán soha se talál apja helyett apát, anyja helyett anyát, testvérje helyett testvért.

Rászállott a bánat a királynéra is, de hiába volt minden búslakodas, már arról nem lehetett tenni.

Meglett aztán a szép fiu gyermek, meg is keresztelték Ráadónak. Mikor ugy hat-hét esztendő lehetett, haza került a király is a háborúból; attól fogva mindig maga tanította mindenre: lovagolni, kardot forgatni, nyillal lóni, hadakozni. „Legalább ne mondja akihez kerül, hogy semmire se tanítottuk.“

Nevededett aztán Raadó szépen. Már elmúlt tizenkét esztendő, még se jöttek érte, de elmúlt tizenhárom is, a tizennegyediknek is a derekán gázolt, még se volt semmi híre a tündér királynak. Már örült mindenki, hogy nem viszik el az ifju királyfit, a király nagy dinom-dánomokat adatott annak az örömére, hogy az övék marad a Ráadó.

Egyszer, mikor mindenki a legjobban vígadt, jött egy lóhátas ember, nagy pecsétes levelet adott a király kezébe, a mit a tündér király irt, az volt pedig az eleje-veleje, hogy küldje Ráadót minél előbb, mert szükség van rá.

Elkészítették a szegény királyfit a hosszú útra, egy inast adtak mellé, - mert csak annyinak volt szabad vele menni, annyit engedett meg a tündér király - avval útnak eresztették. Az ország határáig elkísérték apja, anyja, az ország nagyjai, ott aztán elbucúztak tőle, jó utat kívántak neki, avval visszamentek haza.

Ráadó pedig ment lassacskán az inassal járatlan járt utakon Tündérország felé. Napról napra jobban elgyengült a gyaloglásban, mikor már Tündérország határához értek, alig bírta a lába. Amint beértek a határon, találtak egy nagy várost, abba bementek, egy nagy palota előtt leültek a kőpadra pihenni. Ott Ráadó a tenyerébe hajtotta a fejét, elgondolta hogy milyen szerencsétlen ő, hogy kell neki idegen országokban bújdosni, ezen annyira elbúsult, hogy kicsibe mult hogy sírva nem fakadt. Amint így szomorkodik, egyszer mintha kiáltanak valahonnan: „Ráadó.“ Hallgatózik jobban, másodsor is kiáltják: „Ráadó lelkem gyere fel“; szét nézett, hát látja, hogy a palotából kiabál neki egy szép tündér asszony. Ő se mondatja harmadszor, bemegy a palotába, ott felmegy száz márvány grádicson nézeget szélyel de semmit se' lát. Mikor a legfelső kontignációba felért, egy pompás szoba nyílt meg előtte; abba is bement, - királyfi volt, de még olyat soh'se látott, majd elvette a szeme fényét a nagy csillogás, már majd hogy vissza nem ment, akkor lépett ki egy másik ajtón a szép tündér menyecske, megfogta a Ráadó kezét, átvezette 11 szobán, a tizenkettedikben aztán leültette egy csupa tiszta színaranyból csinált karszékre:

- Jaj szívem Ráadó, de régen várunk már, de rég itt kellett volna már lenned, tudom elfáradtál a hosszú útban, jaj pedig még fele útján se vagy annak a városnak, ahol a tündérkirály lakik, nem is érsz oda tán esztendeig se, ha csak az én tanácsomra nem hallgatsz. Az én tanácsom pedig az hogy - látod-e amott azt a tavat?

- Látom.

- Nohát majd estére odajön a tündérkirály három szép eladó lyánya hattyú képében fürdeni, te menj a tópartra, bújj el, majd jön az első hattyu, leszáll, megrázkódik, leveti a hattyu ruhát, gyönyörű szép lyánynya változik, megyen a vízbe, fürdik; jön a másik is, leszáll, megrázkódik, még szebb lyánynya változik, megyen a vízbe fürdik; legutoljára jön a legszebb, a gyönyörűséges Anyicska, a kinek párját még emberi szem nem látott, leszáll, megrázkódik, megyen a vízbe, fürdik. Egy darabig ott fürödnek, azután megint - a hogy jöttek - egymásután kikelnek a vízből, felveszik a hattyú ruhát, elmennek. Mikor már a két öregebb elment, te lopd el az Anyicska hattyú ruháját, oda se is add neki, mig meg nem ígéri, hogy elvisz a hátán az apja palotájáig. A többit aztán terád bizom. Most pedig gyere fekdüj le, pihend ki magad, majd ha eljön az ideje, felköltelek én.

Ugy tett Ráadó, ahogy a szép tündéresszony mondta, lefeküdt a puha, szép selyem paplanos ágyba, kialudta magát. Mikor eljött az idő, hogy menni kellett a tóhoz, felköltötte a szép tündér asszony, még egyszer megmondta neki, hogy okosan viselje magát, avval elbúcsúzott tőle.

Ráadó legelőször is az inasát küldte vissza, mert csak magának lehetett elmenni, azután kiment a tópartra, elbútt egy bokor tövébe, várakozott. Nem soká kellett neki várni, jött az első hattyú, a legöregebb tündér királykisasszony, leszállt, megrázkódott, levetette a hattyú ruhát, ment a vízbe, fürdött, jött a második hattyú, a középső kisasszony is, leszállt, megrázkódott, levetette a hattyú ruhát, ment a vízbe, fürdött. Legutoljára jött egy gyönyörű piczi kis hattyú, levetette a hattyúruhát, olyan szép lánynya változott, hogy hej dehogy lehet még festeni is párját! Ráadó mindjárt halálig szerelmes lett bele, hirtelenében tán azt se tudta volna megmondani, hogy fiu-e vagy lány, úgy elbámult. Anyicska is levetkőzött, ment a vízbe, fürdött. Még egy darabig játszadoztak együtt, akkor a legöregebb kijött, felvette a hattyúruhát, elment, jött a második is, felvette a hattyúruhát, elment. Mikor már ezek elmentek, Ráadó szép csendesen ellopta az Anyicska ruháját, avval megint elbútt. Jön ki Anyicska a vízből, keresi a ruháját, nem találta sehol, elkezd sirni, jajgatni: hogy menjen ő most már haza, nincs a hattyúruha sehol! Erre előjött Ráadó:

- Ne sírj szivem, lelkem szép Anyicska, itt a ruhád nálam.

- Isten hozott szerelmem Ráadó, be jó hogy megjöttél, add ide hamar a ruhám, mert elkésem.

- Nem adom addig szép Anyicskám, míg nekem fel nem fogadod, hogy engem szeretsz, holtig hű maradsz hozzám, mert én az élő Istenre meg merek esküdni, hogy rajtad kívül soha mást nem szeretek; most pedig ígérd meg hogy haza viszel az apád váráig, mert régóta jövök, el vagyok fáradva.

Mit volt mit tenni Anyicskának, rá kellett mindenre állani, még pedig hirtelen, mert az apja várába csak órváltáskor lehetett beszköni, attól félt hát nagyon, hogy arról elkésik, künn marad, akkor pedig vége! Beleegyezett hát hirtelen mindenbe, mert ő is megszerette halálosan Ráadót, ott a tó partján gyűrűt váltottak, megölelték, megcsókolták egymást, megesküdtek mind a ketten, hogy holtig hívek maradnak egymáshoz. Azután felöltötte Anyicska a hattyúruhát, a hátára vette Ráadót, repült vele, mint a sebes szél. Útközben megmondta Ráadónak, hogy úgy viselje magát otthon, hogy senki észre ne vegye, hogy szeretik egymást, mert akkor elvesztek mind a ketten.

Mikor már közel voltak a várhoz, letette Anyicska Ráadót, megtanította hogy a strázsák előtt úgy mutassa, mintha el volna fáradva, hogy ne is gyanítsanak semmit. Evvel Anyicska berepült a várba, a maga szobájába, Ráadó pedig oda ment a strázsákhoz, tettette magát, mintha már a lábát se húzná a nagy fáradtság miatt, hej pedig dehogy nem birta, egy szó nem sok, de annyi elég lett volna neki az Anyicska szájából, hogy két nap két éjjel mindig táncoljon. Oda ment a strázsákhoz, kérdezte hogy otthon van-e a tündérek híres királya? A strázsák mindjárt megismerték.

- Jaj be jó hogy itt van kis gazdánk! be régen várjuk már! az öreg felséges király minden reggel azt kérdezi legelőbb hogy még se jött-e meg? No de heveredjen le erre a lóczára, látjuk hogy el van fáradva, de hogy is ne, mikor olyan messze útról jön!

Végig feküdt Ráadó a szép kő padon, el is aludt szép csendesen. Mikor aztán a tündérkirály felkelt, megtudta hogy ott van, mindjárt hivatta magához; felköltötték Ráadót, hogy hivatja a király. Felkelt Ráadó, bement hozzá, a király mindjárt magához ölelte.

- Jaj kedves fiam be jó hogy megjöttél, be régen várok rád!

Akkor mindjárt összegyűjtette az ország fő fő embereit, hercegeket, grófokat, nagy süvegű tótokat, a királyi tanácsosokat, megmondta nekik, hogy Ráadót ezután úgy tiszteljék mint királyukat, mert ha ő meghal, arra hagyja az országot, vagy tán azt se várja, hogy meghaljon, hanem mihelyt egy kicsit meg jön az esze a fiunak, mindjárt átadja neki.

Meghallotta ezt a vén királyné: „No várj vén bolond - gondolja magában - csak menjenek el az urak, majd lesz neked ne mulass; a maga lányait számba se veszi, mintha nem is volnának, arra a jött-ment sehonnaira akarja hagyni az országot, de majd megmutatom én hogy az én lányaim elébb valók, hogy én vagyok az úr a háznál.”

A két nagyobb lánynak is elmondta a királyné, azoknak is nagyon tetszett ez a beszéd, mert Ráadó mindig csak úgy félvállról beszélt velök, csak Anyicskának kedvezett, avval beszélgetett mindig.

Alig oszlott el a sok nép a királyi udvarból, mindjárt neki esett a vén királyné az urának:

- Megbolondultál te vén marha! elébb való neked egy pokolból jött-ment sehonnai a magad gyermekénél! majd megmutatom én, hogy melyik elébb való, hogy nem lesz itt úr az a kölyök.

A király csendesítette volna, de az asszony se' hallott, se' látott, dúlt-fúlt mint a veszett állat. Addig még sem bánt oly rosszul Ráadóval, míg meg nem tudta, hogy Anyicskával szeretik egymást, hanem mikor azt egyszer kihallgatta a kulcslyukon, attól fogva elveszítette volna mind a kettőt egy kanál vízben, a királyt is mindig szidta, hogy minek tartja ott azt a korhelyt, semmit se' csinál, csak a kenyeret fogyasztja. Egyszer is el kezdett neki beszélni:

- Ugyan te vén bolond, próbáld meg már mit tud az a kölyök, csináltass vele valamit, elég régen itt van már, csak ragadhatott volna rá annyi a mennyi.

Felhivatta a király Ráadót a maga szobájába, oda vezette az ablakhoz, megmutatott neki egy

nagy erdőt:

- Látod azt az erdőt fiam Raadó?

- Látom.

- No azt nekem holnap reggelre - mikorra felkelek - tövestől-gyökerestől mind egy szálig kiirtsd; a fája mind fel legyen ölbe vágva, a majorba behordva, rendbe rakva; a föld fel legyen szántva, felboronálva, bevetve tiszta búzával, a búza megérjen, le legyen aratva, el legyen nyomtatva, fel legyen szórva, meg legyen rostálva, hogy mikorra én felkelek, tele legyen a csűr olyan tiszta búzával, a melyet a galamb hord a fiának, a lisztjéből pedig friss kalács legyen az asztalon. Elég régen tündérek közt vagy már, ennyit csak tudhatsz!

-53-

Kibandukolt a szegény Ráadó a szobából; hogy csinálja ő ezt mind meg! mikor azt se tudja hogy kell hozzáfogni? Ment egyenesen Anyicskához, elmondta neki a dolgot. Anyicska csak elmosolyodott rajta:

- Ne búsulj biz ezen egy cseppet se' szívem Ráadó, ha csak ez a baj, bízd rám, majd elvégzem én, hanem estére gyere be a szobámba, beszédem van veled.

Bement Ráadó, az estét is alig várta; Anyicska elővett egy sípot, azt megfűtta. Annak a sípnek pedig az a tulajdonsága volt, hogy ha Anyicska belefűtt, az egész Tündérország meghallotta a hangját, csak az apja, anyja és testvérei nem. Amint hát megfűtta, mindjárt annyi tündér termett ott, hogy majd kiverték a ház oldalát.

- Mit parancsol felséges kisasszony? mit parancsol a mi kedves kisasszonyunk?

- Azt parancsolom hogy - látjátok-e amott azt erdőt?

-54-

- Látjuk! látjuk! hogy ne látnánk! - kiabáltak minden felől.

- No azt az erdőt holnap hajnalra, mire én felkelek, mind kiirtsátok, a fát felvágjátok ölbe, behordjátok a csűrbe, rendbe rakjátok, a földet fölszántátok, tisztabúzával bevessétek, a búza kikeljen, meg is nőjön, meg is érjen, azt felarassátok, el is nyomtassátok, meg is rostáljátok, hogy reggelre tele legyen a csűr olyan tiszta búzával, a melyet a galamb se hord a fiának, a lisztjéből pedig friss kalács legyen az asztalon.

- Értjük értjük, megyünk, meglesz.

Alig mentek el, hallott a nagy recsegés-ropogás, amint a fákat vagdalták, a nagy kiabálás: „Itt már fel van a fa vágva, csak hordani kell.“ „Innen már el van hordva, ide avval az ekével“ hallott az ökör hajtás, amint szántottak. „Hi-hó, csalé Csákó, hajsz Lombár.“ Azután hallatszott, mikor elkezdtek aratni, nyomtatni. Mikor a szóráshoz is hozzáfogtak mondja Anyicska Ráadónak:

- Eredj ki már te is lelkem, mindjárt virrad, lendíts valamit, hogy mikor az apám kinéz az ablakon, lássa hogy te is dolgozol, ne is gyanítsa, hogy ez nem a te munkád.

-55-

Mikorra kiért Ráadó, már fel is volt szórva, csak szét kellett mérni. Mikor reggel kitekint a király az ablakon, látja hogy Ráadó hogy sepri a szérút, hányja veti idebb-odább a zsákokat, kiabál az embereknek. Megörül a király, oda hívja a feleségét.

- No nézd, mennyire ment a fiunk, maga is hogy dolgozik, hogy tud parancsolni az embereknek.

- Látom ám! de nem az ő munkája ez, hanem az Anyicskáé, hiszen ha egy garas ára eszed volna, te is észrevennéd, hogy az csinál helyette mindent, hiszen éjjel-nappal mindig csak egymást bújják, nem lehet egyiknek se' venni semmi hasznát.

De a király egyik fülén beeresztette, a másikon ki, amit az asszony mondott; mikor aztán egy kis idő múlva maga Ráadó bevitte neki a frissen sült párolgó kalácsot, úgy megdicsérte, hogy majd lement a könyökéről a bőr.

- Ember vagy fiam Ráadó, máskor is így végezd el amit rád bizok!

De a vén királyné nem hagyta abban a dolgot, megint mindig kusztonzta az urát:

- Csináltass már valamit megint avval a kölyökkel, vagy neked már ítélet napig elég lesz az az egy munka, a mit minap - de akkor se maga - csinált! hadd dolgozzon, ne fogyassza hiába a drága kenyeret, ne csapja reggeltől estig szárán a legyet!

-56-

A király próbálta csendesíteni hogy ne bántsa mindig azt a gyereket, hisz a se kutya hogy minduntalan uszítsa, dolgozik az eleget, de a felesége még jobban rákezdte:

- Hát még pártjokat fogod! még engem hallgattatsz! jobb bizony hogy dolgoztatsz vele valamit, lássuk mit tud a hires.

Behivatta a király megint Ráadót; megint mutatott neki az ablakból egy nagy erdőt:

- No édes fiam látod azt az erdőt?

- Látom.

- Nohát holnap reggelre az a fa mind ki legyen vágva, a derekából boros hordó készítve, a galyaiból öl fa vágva, behordva a majorba; a töve a fának ki legyen irtva, a föld felásva,

beültetve szőlővel, a szőlő meg is nőjön, meg is érjen, le is legyen szüretelve, a must meg legyen forrva, szépen megtisztulva, hogy mire én felkelek, jó bor legyen az asztalon belőle kóstolónak.

Megint úgy elment a Ráadó kedve, mintha ketté vágták volna, ment nagy szomorúan Anyicskához, elpanaszolta neki a dolgot, hogy már ezt mégis csak lehetetlen megtenni. Anyicska megint csak elnevette magát:

- Csak soh' se' adjon az isten ennél nagyobb bajt, akkor minden jó lesz. Feküdj le most békességben, majd ha kell, majd felköltelek én.

Megint megfűtta Anyicska a sípót, megint ott termett Tündérországnak apraja nagyja, hogy még az utcán se' fértek el:

- Mit parancsol kis királyné? mit parancsol a mi kedves kis királynénk?

- Hát azt parancsolom, hogy - látjátok amott azt az erdőt?

- Látjuk! látjuk! hogy ne látnánk!

- No azt az erdőt holnap hajnalra mind egy szálig kiirtsátok, a faderekakból hordókat csináljatok, a galyakat ölbe vágjátok, behordjátok a majorba; a fatövet mind kiirtsátok, a földet felássátok, szőlővel beültessétek; a szőlő megnőjön, háromszor fel legyen kapálva, meg is érjen, be is legyen szüretelve, a must megforrjon, szépen megtisztuljon, hogy holnap reggelre, mire én felkelek, kóstoló legyen a borból az asztalon.

- Értjük, megyünk, minden meglesz.

Alig mentek el, hallott megint a nagy recsegés-ropogás, a fák amint dőltek rakásra, a nagy fúrás-faragás, abroncsozás, gyalulták a dongákat, abroncsolták össze; az ölfákat hordták be a majorba, rendbe rakták. Már éjfél tájban hallott a nagy csergés-kelepelés, amint a seregélyeket hajtották el a szőlőről, azután nem sokára a hordók, kádak dőbörgése, amint szüretre mentek, a szedők danolása, a csószök lövöldözése. Mikor pitymallani kezdett, mind be volt a szőlő hordva - tapodva. Ráadó csak akkor kelt fel, mikor minden az udvarban volt, nosza rajta! ő is elővesz egy lopótököt, töltögeti a bort egyik hordóból a másikba, szaladgál, kiáltoz; mikor a legjavában dolgozott, kinézett a király az ablakon, meglátta a nagy munkában, bizony kicsiben mult, hogy öreg ember léte, sirva nem fakadt örömeiben. Hitta ki a feleségét mindjárt, mutatta neki a fiut:

- No feleség mégis van kifogásod ellene?

- Van bizony, neked is volna, ha olyan tökkelütött nem volnál, ha tovább látnál az orrodnál, ha utána néznél, hogy az a kölyök maga csinálja-e azt, vagy az a gyönyörűséges mákvirág Anyicska?

De biz a királytól beszélhetett a felesége akármit, rá se hallgatott; hanem mikor Ráadó bevitte a kóstolónak való bort, megint úgy megdicsérte, hogy Ráadó maga is megsokallta. Ezt a dicsérést már aztán nem tudta a királyné végig hallgatni, szaladt ki a szobából, mint ki az eszét keresi, ment egyenesen a két nagyobb lányához tanácskozni, hogy hogy - mint kellene elveszteni Ráadót. Ott aztán a három szép madár ki sütötte-főzte hogy mit csináljanak? Ment a királyné megint vissza az urához.

- No te vén számár, azt tegye meg az a kölyök, a mit én mondok neki! Az ugyan semmi se, de nem segíthet benne neki az a drága lányod. Annyi az egész, hogy holnap reggel én kivezettetek három paripát az udvarba, azt nyergelje meg ha tudja, és kerülje meg mindegyiken a királyi várat. Ha megteszi jó, ha nem tudja megtenni, fel is út - alá is út, itt olyan mihaszna emberrel nem etetjük hiába a kenyeret.

Magához hivatta a király harmadszor is Ráadót:

- No fiam Ráadó, még egy próbát kell megtenned az anyád kedvéért, ha azt szerencsésen végbeviszed, többet nem teszek próbára, mert akkor tudom, hogy egészen kitanultad a mesterségünket. Ez a mostani dolog abból áll hogy holnap reggel vezetted ki a feleségem a palota udvarába három tüzes paripát, azt neked a magad tulajdon kezeddél meg kell nyergelned mind a hármat, azután minden segítség nélkül - saját emberségedből rájok ülni, meg kerülni egymásután mindegyiken a királyi várat. Ráadó elnevette rá magát: „Ha csak ez a baj, ezt ugyan megteszem, nyergeltem én már meg olyan lovat is, amit akkor fogtak be a szilaj ménesből!” Ment aztán ki nagy fütyörészve az udvarra, még be se' akart menni Anyicskához, hanem aztán mégis csak befordult.

- No hát most mit parancsolt az apám?

- Szót se' érdemel, mindössze csak három lovat kell meglovagolnom, ennek ugyan kár olyan nagy feneket keríteni,

- Hej szívem Ráadó te ezt fel sem veszed, pedig ez lesz a legnehezebb, ebben én se' tudok segíteni. Tudod-e hogy az a három ló a két néném és én? egyik tüzesebb mint a másik, ha ezer lelked volna se tudnád őket megnyergelni, még csak közel se menni hozzájuk, mert orrukon szájukon fűjják a lángot. Egyetlen egy módja volna csak, a mivel birni lehetne velök: ha az apám sarkantyúját felköthetnéd, avval körülkarcoznád körülöttük a földet, már akkor nem tudnának semmit tenni, megállana mindegyik mint a bárány; csakhogy azt a sarkantyút éjjel-nappal a keblében hordja az apám, nem lehet sehogy megszerezni.

Ugy elment erre a beszédre a Ráadó kedve, mintha nyakon öntötték volna. El se tudta gondolni, hogy mit csinál majd? Hanem Anyicska mégis vigasztalta:

- No majd megpróbálom elcsenni tőle az éjjel ha alszik, ha aztán az meglesz, gyerekjáték a többi.

Kibandukolt Ráadó a maga szobájába, leült nagy búsán egy székre, ott szomorkodott, ha nem szégyelte volna, tán sirt volna is. Hát egyszer amint ott búsong - szomorkodik, mint a kárvallott cigány, jön ám be hozzá Anyicska hozza a sarkantyút:

No lelkem Ráadó, megsegített az isten, eltudtam lopni, most már csak arra tanítlak meg, hogy kell vele bánni, aztán minden jól lesz. Hát mikor majd kivezetik a három lovat, - a két néném, meg engem, - az egyik mennykőt lehell orrán-száján, a másik tüzes villámot szór, a harmadiknak egész teste lángot hány, de te avval ne gondoldj, menj közel hozzájuk, a melyiket meg akarsz nyergelni, karczold körül a sarkantyúval, úgy megáll mint a fal, tedd rá a nyeret, lovagold körül a várat rajta; azután a másik kettővel is csak úgy tégy.

Másnap reggel a király kihirdette az országban hogy az ő palotájában mi történik, tele is gyűlt az udvar úgy emberrel, hogy nem esett volna le egy alma közibök, csak annyi hely maradt üresen, hogy Ráadó a lovakkal szabadon mozoghasson. Mikor a kitűzött idő eljött, kivezeték a három lovat. Az első - a legöregebb király kisasszony - mennykővet fűtt orrán-száján, kapálódzott, ágaskodott, rúgott, vágott, de Ráadó szép csendesen körül kanyarította a sarkantyúval, hát - uramfia! úgy láttam mint most - megállott az a tüzes ló úgy, mintha leszegte volna, egy mozdulat nem sok, de annyit se tett, Ráadó könnyű szerrel megnyergelte, ráült, avval hajrá! „Majd kitöltöm most rajtad a mérget a mért vesztetre törtél” - elkezdte sarkantyúzni, hogy a vér csorgott az oldalából mire vissza kerültek. Mikor leszállt róla, a karikásával még egy nagyot végig cserdített rajta, avval bekergette az istállóba. Azután a második lóra - a második király kisasszonyra - került a sor. Ez is szórta eleinte a tüzes villámot, de mikor ezt is körül kanyarította a sarkantyúval, ez is megállott mint a peczek, ezt is megnyergelte, azután megnyargalta úgy, hogy az izzadság dőlt róla mikor visszakerültek, bekergette ezt is az istállóba. Már csak a harmadik ló - a gyönyörű szép Anyicska - volt hátra. Ez meg a legtüzesebb volt, hiába! az anyja a vén gonosz királyné csinálta ki a dolgot, nem tehetett ellene; az egész teste tüzes lángot hányt, ha kapált a lábával, megnyílt a föld körülötte, de Ráadó evvel nem gondolt, körül kanyarította ezt is a sarkantyúval, ez is megállt egy álló helyében mozdulatlanul. Ráadó rátette a nyeret, rá ült, szép lépést megkerülte rajta a várat; mikor visszaértek, megtörülgette a selyem kendőjével, bevezette szépen az istállóba, leszedte róla a szerszámot, úgy hagyta ott.

A vén királynét majd megütötte a guta mérgében, tépte a haját, vagdalta magát a földhöz, azt gondolta volt a vén gonosz, hogy bizonyosan ott vesz Ráadó, hát bizony még a kinezta meg az ő kedves lányait, hogy megfeküdte mindegyik vagy két hétig. Megesküdött ott mindjárt hogy akárhogy mint, de elveszíti a két gyermeket, addig meg nem nyugszik, míg a legkínosabb halálra nem juttatja mind a kettőt. De egy darabig - hiába volt az eskü - nem tehetett semmit, mert a király nagyon vigyázott a gyermekekre, nem engedett rajtok semmi igazságtalanságot elkövetni.

Hanem egyszer levelet kapott a király egy másik országából - mert nem csak egy országa volt - hogy menjen csak hamar, ott az ellenség, pusztítja az országot tűzzel-vassal, kergesse el onnan. Búsult a király, hogy hagyja ott azt a két ártatlan bárányt a farkas körme közt, hogy bizza a gyermekeket arra a gonosz asszonyra. Míg készült a háborúba, mindig azon kérte a feleségét, hogy csak addig ne bántsa őket, míg oda lesz, ígérte is az asszony szájjal, hej pedig de mást forgatott az eszében. „Menj el csak, majd tudom én mit csinállok, rég lesem már, hogy elvigyen az ördög valamerre.”

Elbúcsúzott a király egész háza népétől, elindult a tenger sok katonával az ellenség elébe.

Alig tette be maga után az ajtót, mindjárt azon kezdte el törni a felesége az esztét, hogy mi a legkegyetlenebb - legkínosabb halál a világon, hogy avval végezze ki a gyermekeket. Gondolt is ki egyet: nagy üstökben olajat forraltatott, hogy majd mikor legjobban zubog, kiönteti egy nagy kádba, abba aztán belevetteti a két gyermeket. Már előre örült neki a vén guzsajra való: „Milyen szép lesz majd nézni, mikor összezsugorodnak a jó meleg fürdőben, mint a tepertő, tudom nem lesz többet kedvök ihogni-vihogni egymással.”

El is készítettett már mindent, a nagy kádat kivitette az udvarra, az olajat is tüzhöz tetette, csak a volt hátra hogy felforrjon.

De a jó isten nem engedte hogy két ártatlan teremtesen olyan kegyetlenséget vihessen végbe az az ördög czimborája. Megmondta Anyicskának az egyik cseléd, - a kire az olaj forralása volt bízva - hogy mi vár rájuk, Anyicska mindjárt magához hívatta Ráadót, elmondott neki mindent:

- Hanem most már, lelkem Rázadó nincs mást mit tenni, el kell szökni valamerre idegen országba, mert itt többet se éjjelünk, se nappalunk, ha itt maradnánk, elveszíténének. De hát hova menjünk?

- Azon nem volna mit aggódni - felelt rá Ráadó -; elmegyünk az apám országába, úgy sincs neki több fia, ott is király leszek én, te meg királyné, boldogul élünk, míg meg nem halunk; de az itt a baj, hogy hogy megyünk ki a várból, mikor úgy vigyáz ránk az a vén gonosz anyád, mint a szeme fényére, és hogy megyünk ki az országból, hogy utol ne érjen?

- Biz azt magam se tudom - mondja Anyicska - hogy hogy haladunk sebesen, mert minden mesterségem a kamarában van, oda pedig már nincs idő kimenni; a várból csak kimehetünk, tudok én egy földalatti utat, hogy pedig hamarjában észre ne vegyenek, köpök ide az asztalra hármat, azok majd szólnak háromszor helyettem, addig mi jó egérutat kapunk.

Ki is mentek szerencsésen a várból, mikor kívül voltak, a hátára vette Anyicska Ráadót, repült vele ahogy tudott, de hiába; sebesen nem mehettek, mert nem volt Anyicskánál semmi mestersége.

Alig mentek el, elkészült a forró olaj fürdő. Beszólott a királyné az Anyicska szobájába:

- Anyicska lányom gyere ki!

Felelt helyette az egyik nyál:

- Mindjárt megyek édes anyám, csak hadd keljek föl.

Vártak - vártak egy darabig, de nem jött senki. Megint beszólott a királyné.

- Gyere ki már Anyicska lányom, ne várass magadra!

Megint felelt helyette a második nyál:

- Megyek mindjárt, csak hadd öltözzem fel.

Vártak egy ideig megint, de megint nem jött senki. Beszólott még egyszer a királyné:

- Gyere csak hamar Anyicska lányom, adok valamit.

- Mindjárt megyek csak a hajam tűzöm még fel - felelt a harmadik nyál.

Vártak aztán még egy darabig, hogy nem jött senki, megint bekiáltottak kétszer-háromszor, de biz ott akár itélet napig kiabálhattak volna, nem szólott volna senki. Erre aztán betörette a királyné az ajtót, hát nincs ott senki, csak három nyál az asztalon. Össze csapta a két kezét:

- No ezek most elszöktek a pokolra valók, hanem tudom merre mentek, majd visszahozom őket!

Mindjárt előkapott egy lapátot, ráült, nyargalt utánok, sarkantyúzta a lapátját, hogy majd megbódult bele, csak hogy utolérhesse őket.

Anyicska ezalatt jó messze haladt Ráadóval, mentek mentek amint az isten tudniok adta, egyszer megszólal Anyicska:

- Jaj Ráadó lelkem, be ég a bal orczám, nézz hátra mit látsz?

- Nem látok egyebet, csak egy halavány felleget.

- No az az anyám, észrevette hogy elszöktünk, hanem most már szálljunk le hamar, én válok egy kápolnává, te meg válj egy remetévé, ha kérdezi tőled, hogy nem láttál-e erre ilyen s ilyen fiut meg lányt, mondd hogy láttál ezelőtt háromszáz esztendővel.

Alig hogy leszálltak, hogy Anyicska kápolnává, Ráadó remetévé vált, ott termett a vén asszony. Kérdezi Ráadótól:

- Ugyan földi nem látott-e erre egy fiut meg egy lányt?

- Láttam biz én ezelőtt háromszáz esztendővel, de mi gondom is nekem akárki fiára, lányára? mit kérdi azt én tőlem?

A vén asszony még egyszer szélylyel nézett ottan körül, azután visszafordult. „Hátha rosszul is néztem meg otthon, ott vannak valahol elbúva a várbán.” Haza ment, még egyszer felhánytatta a várat, hogy egy tű nem sok, de annyi se maradt a helyén, de biz azok nem voltak sehol. A vén asszonyt majd megütötte a guta, akkor jutott eszébe, hogy hisz a kápolna meg a remete volt a két gyermek, csak vissza kellett volna őket hajtani, előkapott nagy mérgesen egy pemetét, megnyergelte, elkezdett vágtatni a két gyermek után.

Ráadó meg Anyicska ezalatt megint jó darab földet a hátuk megett hagytak; egyszer megint megszólal Anyicska:

- Jaj lelkem Ráadó, be ég a jobb orczám, nézz hátra, mit látsz?

- Nem látok egyebet, mint egy nagy fekete felhőt.

- No az megint az anyám, most már még dühösebb, hanem szálljunk le hamar, én válok egy tábla kölessé, te meg válj pásztorrá, állj bele a tábla kellős közepébe, onnan akár mint ijeszget, ki ne mozdulj, ha közel megy hozzád, üssed a botoddal.

Alig szálltak le, alig változtak kölessé, meg pásztorrá, megint ott termett a vén asszony, elkezdte Ráadót édesgetni, csalogatni:

- Kedves fiam Ráadó, gyere ide, majd meglásd mit adok!

De Ráadó ki nem mozdult volna semennyiért egy álló helyéből, hiába volt minden csalogatás, a vén asszony hogy látta hogy így nem boldogul, rá akart ijeszteni; mindenféle orozzlánná, farkassá, kigyóvá változott, de sehogy ki nem tudta venni Ráadót a helyéből, úgy állt az ott mint egy karó. Feldühödött erre a vén asszony, neki esett a kölesnek, tépte ki tövestül az egész táblát.

- De kutyák most még se' szabadultok meg, Anyicska a köles, azt kitépem, haza viszem, megégetem, te Ráadó aztán magadban semmit se tudsz.

Ki is tépte az egész táblát, de annyi mégis megmaradt, a mennyit Rádó a botjával elért, mert oda nem eresztette be, már pedig épen abban a kis darabban volt Anyicska, a többit vihette a vén asszony, a' csak gaz volt. Hátára is szedte mind amit kitépett, felkerekedett vele a levegőbe, úgy ment, akár csak egy kazal repült volna; amint haza ért, mind egy szálíg rakásra rakta, meggyújtotta maga, közel állott hozzá, hallgatta hogy mikor hallatszik már az Anyicska sirása jajgatása a tűz közül. De biz' azt hiába hallgatta, elégett a tűz, el is hamvadt, még se hallott semmit.

-71-

- No szedtevette, ezek megint megmenekültek. Hol van hamar egy gereben, hadd üljek rá, hadd menjek utánok, hadd hozzam vissza őket.

Felült egy nagy gerebenre, egy seprút a kezébe fogott, elkezdett vele hadonázni, úgy ment mint a forgósél, vagy tán még annál is sebesebben.

Rádó meg Anyicska ezalatt megint jó egérutat kaptak, mentek ők is amint birtak, de mégis megint megközelítette őket a vén királyné, megint megszólalt Anyicska:

- Jaj szivem Rádó, most már az egész orczám ég, nézz hátra, mit látsz?

Nem látok egyebet, mint egy nagy szélmalom formát erre jőni nagy sebességgel az égen.

- No az megint az anyám, most már olyan dühös, a milyen soha se' volt életében. Hanem szálljunk le hamar, én válok egy tóvá, te válj egy ruczává, a tó kellő közepén állj meg, ki ne mozdulj onnan akármmivel csalogat, akármmivel ijeszt.

Leszállottak megint, Anyicska tóvá változott, Rádó ruczává; alig voltak evvel meg, ott termett a vén királyné.

-72-

- Hej kutyák már kétszer rászedtetek, de nem szedtek többet rá, nem szabadultok most meg, tudom azt az egyet.

Mindjárt sassá változott, elkezdett csapkodni Rádóra, de sehogy se tudta elkapni, mindig a víz alá bukott előle, azután vadászszá vált, lövöldözött a ruczára, de a golyó elől is mindig lebukott, sehogy se tudta meglőni. Megint feldühösödött hogy csak úgy tajtékozott a szája.

- Megálljatok! nem meneksztek most meg, ha ezer lelketek van is, elveszítlek benneteket.

Evvel egy nagy gődényné változott, felszitta az egész tavat, felrepült vele, mikor ment a levegőben, mintha csak egy rezidenczia ment volna, olyan volt. Otthon aztán kiöntötte mind a vizet szerte-szélyel, hadd igya fel a föld, hadd vesszen el közte Anyicska; maga is kiállott oda, hol legtöbb volt a víz, hogy hallhassa, majd ha sir, jajgat, könyörög, hogy gyönyörködhessek majd benne, avval az ördögöknek rég eladott lelkével. De nem engedte meg az isten, hogy az ártatlan síránkozásának örülhessen, mert mikor a vizet felszitta, Rádó betakart egy-két kanálnyit a szárnyával, a közt maradt Anyicska, így hát akár egy pocsolnyából vitte volna a vizet haza, akár onnan. Mikor mind felszáradt a víz, látta a vén királyné, hogy megint kárba vészett a fáradsága, elkezdte a haját tépni, verte a fejét a falba, mint egy eszeveszett őrült. Azután megnyergelt egy sárkányt, a kezébe kapott egy gereblyét; eddig is sebesen ment, de az mind semmi volt ahoz, amint most neki indult, utol is érte a két gyermeket, mindig közelebb - közelebb jutott hozzájuk, már olyan közel beérte őket, hogy a gereblyét is kinyújtotta hogy majd beleakasztja az Anyicska hajába, de épen akkor kiértek a Tündérország határára, benn voltak a Rádó apja országában, ott pedig már nem volt hatalma a vén királynénak. Mikor látta Anyicska, hogy tovább nincs mitől félni, egy tanyaistálló mellett - ami ott volt a határnál - megállott, nézett vissza az anyjára, ki még akkor is ott dühösködött, ott káromkodott, mintha apját-anyját megölték volna; amint pedig meglátta hogy megállott Anyicska, elfelejtette hogy kívül van a határon, szaladt neki nagy dühösen. Anyicska hirtelen kis egérré változott, bebútt a hidlás alá, Rádó pedig rá se hederített, csak járkált az istálló körül tovább, neki ugyan mindegy volt akár jött akár se, mert ha Anyicskán - a lányán - volt is egy kis hatalma, őrajta ugyan nem volt egy szikra se'. A vénasszony amint látta, hogy Anyicska egérré lett, hirtelen macskává változott, oda állt a repedés mellé, a min az egér bebútt, várta hogy majd ha kijön, nyakon csípi. De Rádó se hagyta abban a dolgot, füttyentett egyet, oda szaladt hat-hét komondor, azokat ráuszította a macskára, úgy megtépték, hogy bőr is alig maradt rajta. Mikor aztán a vén királyné megint benn volt a maga határában, felemelte a két kezét, megátkozta a gyermekeket nagy hangos szóval:

-73-

-74-

- No te kutya Anyicska fogjon meg benneteket az anyai átok, hogy ha valaha csak egy napig, - csak egy óráig nem látjátok egymást, úgy elfeledkezzék rólad Rádó, mintha soha nem látott - de még híredet se hallotta volna.

Elszörnyűködött ezen az átkon a szegény Anyicska; ha ez megfogja, ha elfelejti Rádó, mit csinál ő idegen országban, ahol senkije, semmije, még a betevő falatját se' tudná megszerezni; de Rádó vigasztalta:

- Ugyan szivem szép szerelme, hogy tudnálak én téged elfelejteni? hogy felejtethném el azt a sok jót, a mit velem tettél, de hogy felejtethném el magad szép személyét is?

-75-

Megvigasztalódott Anyicska, jó kedvvel indultak haza felé.

Mentek mendegéltek, egyszer aztán beértek abba a városba, ahol a Rádó apja lakott. Ott a város végén megfogta Rádó az Anyicska kezét:

- No kedves Anyicskám én lelkemnek fele, itt vagyunk az apám városában, nem is messze az apám palotájától; de most arra kérek ne gyere fel velem az apámhoz anyámhoz, ha egyszerre

mennék, vagy hinnék vagy se, hogy a tündér király lyánya vagy, még valami rossz személynek, szeretőmnek gondolnának; de így majd magam felmegyek, elmondok mindent az apámnak, akkor aztán érted jövünk minden háznépéstől, haza viszünk annak rendje módja szerint, ahogy a mennyasszony szokás. Addig maradj itt a város végén, kiarendálok egy kis házat, egy kis kertet, fogadok melléd egy szolgát, megvárhatsz szépen. Mire azt gondolsz, hogy tán már oda értem, akkorra vissza is jövök.

Beleegyezett Anyicska, kiarendáltak egy kis házat, fogadtak egy szolgát, azután elbúcsúztak egymástól. Anyicskának eszébe jutott az anyai átok:

- Siess én kedvesem - mondta Ráadónak - mert meg talál fogni az anyám átka, hogy elfelejtesz, mintha soha híremet se hallottad volna. De ha elfelejtenél is, csak azt a gyűrűt őrizd meg, amit a tónál adtam, mikor lefelé láttuk egymást, én is megőrizem a mit tőled kaptam, arról megismerjük egymást, akármikor találkozunk.

Ráadó csak nevette a dolgot: „hogy felejthetné el gerlicze a párját, legény a kedvesét? Nem eshetik az meg.”

Még egyszer aztán megölelték, megcsókolták egymást, Anyicska bement a kis árendált házba, Ráadó pedig az apja palotája felé indult. Beért a szép királyi udvarba, elindult a sok grádicson felfelé, hanem a szíve mindig jobban jobban elszorult, mintha valami nagy követ tettek volna rá, mikor aztán belépett az apja szobájába, egyet kóválygott vele a világ, avval elesett végig a ház földjén, mint egy darab fa. A király azt gondolta, hogy csak a nagy öröm miatt szédült el, felélesztette lassanként. Mikor aztán egészen eszén volt, kérdezték tőle, hogy hogy jött haza, de nem tudott róla egy árva szót se mondani, se Anyicska nem jutott eszébe, hogy az hozta haza, hogy az mentette meg a haláltól, de még az se hogy látta valaha, úgy megfogta a tündér királyné átka, hogy se ott létéről, se elmeneteléről, se haza jöttéről egy kis szó nem sok, de annyit se tudott mondani, csak azt tudta hogy nem kell neki többet elhagyni az apját. A király aztán nem nagyon bánta, ha nem beszél is, csak hogy otthon marad, nem megy vissza többet, csak hogy lesz kire hagyni az országot, nem kell idegen kézbe adni. Mindjárt ki is hirdette országszerte, hogy itthon van a fia, nagy dinom-dánomot csapott, két nap, két éjjel boldog boldogtalan ingyen ehetett-ihatott a házában, ami szemének-szájának tetszett.

Szegény Anyicska pedig csak várta csak várta Ráadót, de biz az nem ment felé se; eltelt két nap, eltelt három nap, de csak nem ment, negyedik nap, aztán beküldte a szolgáját a városba, hogy mi újság van a királyi palota körül, beszélnek-e a királyfiról, meg a mátkájáról? Bement a szolgát, de avval a hírrel jött vissza, hogy a királyfiról mindent lehet hallani, de a mátkájáról senki se tud semmit, azt se tudják van-e, nincs-e? Búsult szegény Anyicska, mindjárt tudta, hogy az anyja átka fogta meg Ráadót; attól fogva minden nap beküldte a szolgáját újságot hallani, de biz az soha se hozott jobb hírt. Egyszer aztán avval ment haza, hogy azt beszélik, hogy házasodik a királyfi, a szomszéd király szép lyányát veszi el, az esküvő napja is ki van már tűzve, akkor majd az országát is átadja az öreg király a fiatalnak, olyan lakodalmat csapnak, hogy két ország lesz rá hiva. Sirt-rítt Anyicska, nem tudta mitévő legyen, még csak a se volt, aki vigasztalta volna, vagy tanácsot tudott volna neki adni. Egyszer valami jó gondolatja támadt, de nem szólt róla senkinek, csak hogy attól kezdve mindig jobb kedve volt.

Mikor már hívogattak a királyi lakodalomra, egy levelet irt az öreg királynak, a mibe azt írta meg, hogy itt s itt, ebbe s ebbe a részébe a városnak, lakik egy fiatal lány, ki messze földről szakadt ide, az igen nagyon szeretné megnézni a király lakodalmát, mert még olyant soha se látott, azért ne sajnálja a király meghívni, se nem eszik se nem iszik, csak a sok úri népet, meg a szép menyasszonyt akarja megnézni. A király mindjárt meghívatta, még pedig nem csak szélyelnézni, hanem valóságos vendégnek, még meg is izente neki, hogy okvetetlen elmenjen. Megörült Anyicska a meghívásnak, adott is a vőfélynak olyan pántlikát, hogy a többi lyányé összevéve se ért felényit, amint pedig az elment, mindjárt hozzá fogott a lakodalmi ruha csináláshoz, a mit magára akart venni.

Mikor aztán eljött a lakodalom napja, felöltözött, de olyan ruhába, hogy Tündérországon se igen látni párját sátoros ünnepkor se, csak elfogta a cselédje szemefényét. Mire a királyi palotához ért, már ott ugyancsak szólt a muzsika, úgy táncoltak, majd leszakadt a ház, még a süketnek is bokájába ment a szép muzsika.

Bement Anyicska a táncolók közé, de mikor meglátták, mindenki megállt a táncz kellős közepében, úgy bámult rá, mindenki kérdezgette, ki lehet? ki lehet? de senki se tudott rá felelni. Az öreg király se tudta, hogy ki lehet, se a felesége, ha magától a lyánytól kérdték, azt mondta, hogy ő az az idegen, aki kérte a felséges királyt, hogy hívassa meg a lakodalomra; de a nevét - hogy hogy hívják - ki nem lehetett belőle venni. Maga Ráadó rajta-rajta felejtette sokszor a szemét, rémlett előtte, mintha látta volna valahol, de nem tudta hogy hol. Ő is kérdezte tőle, hogy ki? de ez azt felelte rá, hogy gondolkozzék rajta, találja ki, sokszor beszéltek már egymással; hanem bizony Ráadó nem tudta kitalálni, hiába törte az eszt.

Elkövetkezett a vacsora ideje. Amint vacsorálnak, felszólal egyszer Anyicska.

- Felsőleges király, egy nagy kérésem volna nekem felségedhez: engedjék meg nekem, hogy hadd ihassam a vőlegény poharából, a mi országunkban az a szokás, hogy a legények a mennyasszony poharából isznak, a lányok a vőlegényéből, én hát az országunkbeli szokást itt is szeretném megtartani.

A király szíves örömet megengedte neki, a vőlegény még maga töltött neki a legdrágább borból, maga vitte hozzá, maga adta neki oda; elvette Anyicska, felköszöntötte a fiatal házaspárt,

azután ivott belőle. Mig ivott, azt a gyűrűt, amit a legelső találkozáskor a tónál kapott Rádótól, a szájából beleeresztette a pohárba, úgy adta vissza.

- No most megiszom a szerelmét - mondja Rádó, avval felhajtotta a bort, ami a poharában maradt; hát amint iszik, megcsördül valami a pohárban, nézi mi az? hát egy gyűrű, nézi jobban, megismeri, hogy az az ő gyűrűje volt hajdan, gondolkozik - gondolkozik, kinek adta ő ezt, hát egyszerre eszébe jutott minden, kiejtette a poharat a kezéből, oda szaladt Anyicskához, megölelte - megcsókolta:

- No szivemnek szép szerelme te vagy az én menyasszonyom, nem más, ásó kapa választ el bennünket egymástól!

Azután elbeszélte az egész násznép előtt a dolgot, hányszor mentette őtet meg Anyicska? hogy fogadtak egymásnak örök hűséget még tizenhárom esztendőskorukban; hogyátkozta meg őket a vén királyné? Elbeszélte mindent, tőviről hegyire, nem hagyott el semmit. Erre aztán az egész násznép, még maga a menyasszony is azt mondta, hogy ha szeretik egymást, esküdjenek meg, olyan szép lyánynak, mint az első menyasszony, akad legény akár minden ujjára száz.

Rádó, meg Anyicska kétszer se mondatták maguknak, mindjárt minden násznépestől mentek a templomba, megesküdtek. Azután még nagyobb lakodalmat csaptak.

Mikor legjavában folyt a multság, hát ki lép be az ajtón? nem más, mint az öreg tündér király. Elmondta, hogy megtudott mindent, mikor a háborúból haza került, hogy milyen kegyetlen volt a vén királyné hozzájok, mindjárt megharagudott, karóba huzatta, a két lyányát meg apáczának adta, azok még fiatalok, holtokig csak leimádkozhatják majd bűnöket. „Most pedig fiaim azért jöttem, hogy átadjam nektek minden országot, azután holtig nálatok maradjak.”

Erre aztán még jobb kedvök kerekedett, még nagyobb lakodalmat csaptak, ettek, ittak, mulatoztak, Duna, Tisza, Dráva, Száva mind ott voltak egy szegletben, egy nagy zsákba betömve, én is ott voltam, ugráltam, táncoltam, a zab sarkantyúmmal a zsákot kirúgtam, mind kidőlt a sok víz; te is ott voltál, majd a vízbe haltál, de én megkaptalak, üstöködnél fogva ki is rántottalak. Ha ki nem rántottalak volna, bizonyosan bele haltál volna.

Az ARANYHAJÚ HERCZEGKISASSZONY.

Egyszer volt, hol nem volt, még az óperenciás tengeren is túl volt, volt is, nem is, de csak mégis megkellett annak esni, volt egy fiatal herceg, annak volt egy húga, de olyan szép, hogy szem nem látott, fül nem hallott még olyat. A homlokán nap volt, a mellén hold, a két orcáján meg két gyönyörű csillag, a szép aranyhaja a sarkát érte ha ki volt bontva, mikor járkált, aranyfolyosó folyt utána, ha sírt, arany könnyű hullott a szeméből.

A herceg sokszor óra-hosszat elgyönyörködött benne, hogy milyen szép; ebből aztán az lett, hogy addig-addig gyönyörködött, míg bele nem szeretett. Már pedig hiába szeretett bele, mert testvér testvért csakugyan nem vehet el, így hát a herceg azt gondolta ki, hogy lefestette magának egy nagy táblára, azt a nyakába akasztotta, elindult, hogy addig megy, míg egy olyan szép lyányra nem akad, akkor aztán azt elveszi feleségül, de míg nem talál, mindig bujdosik.

Ment aztán, mendegélt, hetedhét ország ellen, egyszer beért egy királyi városba. Nagyon el volt fáradva, meglátott egy palota előtt egy kőpadot, arra leült pihenni. Az a palota pedig a királyé volt, akkor is ott nézett ki a király az ablakon, meglátta a szép képpel a herceget, azt gondolta, valami kópáruló, gondolta, hogy megveszi tőle, leküldte érte az inasát, felhívatta. Felment a herceg; a király kérdezte tőle, hogy miféle kép az? a herceg elbeszélte, hogy az az ő testvére, hogy most azért vándorol, hogy annak párját találjon, de még eddig bizon hiába esett minden fáradozása.

A király - aki még maga is csak legény volt, - amint meghallotta, hogy van olyan élő teremtmény az ég alatt, mint az a kép, mindjárt elhatározta, hogy ő azt veszi el, akár török, akár szakad, ha fél országába kerül is. Meg is mondta a hercegnek is, hogy mit határozott magában, kérte mennyre-földre, hogy ne menjen most tovább, vezesse vissza őtet a maga országába, azután majd elmehet - nem bánja - feleséget keresni. Hajtott a herceg a jó szóra, visszament a királyllyal. Mikor a palotájához értek, akkor is ott sétált a gyönyörű kisasszony a kertben, az arany folyosó mindenütt folyt utána, a merre járt. A király amint meglátta, még jobban beleszeretett, odament hozzá, elmondta neki, hogy mi járatban van, elmondta, hogy még akkor megszerette, mikor csak festve látta. A hercegkisasszony is nagyon megszerette a szép királyfit, mert az is olyan szép volt, hogy ritkította párját, rá is állott az ajánlatára, mindjárt gyűrűt váltottak; azután még egy darabig együtt mulattak, akkor a király elbucszott, elment; marasztalta ugyan a herceg is, a kisasszony meg még jobban, de ő azt mondta, hogy már csak elmegy, elkészül a lakodalomra, meg násznépet is hoz; „mert úgy már csak még se' esküdhetünk össze, mint két sátoros cigány, hogy lakodalmunk se legyen.”

Elment hát a király haza, megtette a nagy készüléteket a lakodalomra. Volt neki egy vén boszorkány édesanyja, akiről mind a világ azt tartotta, hogy minden éjjel a Szentgellért hegyére jár, de el is lehetett hinni, mert olyan vén volt, hogy tán a mátra talyicskázását is megérte, a mellett álnok, istentelen volt még a fiához is. Ez a gonosz vén asszony mikor meghallotta, hogy a fia megházasodott, nagyon megharagudott érte, mert volt neki egy szobalyánya, aki tudott rá

valamit, annak ígérte meg, hogy ha el nem árulja elveteti fiával. Most hát azon ijedt meg nagyon, hogy a szobalyány megharagszik, besúgja a gonoszságát, akkor pedig vége neki, hanem mégis lekenyerezte a lányt, hogy ne szóljon senkinek, majd fordít ő egyet a dolgon.

Mikor aztán menni akart a fia a menyasszonyáért, mondta neki, hogy ő is elmegy, majd a maga hintójában hozza haza. A király még megköszönte neki, hogy öreg létére az ő kedvéért olyan nagy útra szánja a fejét, hej pedig ha tudta volna, hogy mi szándékkal indul el az anyja, majd másképp köszönte volna meg!

Elindultak hát szép békességben, el is értek a herceg országába, ott a fiatal pár megesküdt, olyan lakodalmat csaptak, hogy hét országra szállott. A királynak olyan jó kedve volt, hogy madarat lehetett volna vele fogatni; a feleségét úgy szerette, hogy még a helyét is megfűtta, ahova leült.

Mikor vége volt a lakodalomnak, elindultak haza felé. A menyasszony a vén királyné hintójában ült a vén királynéval meg a szobalyányával, a herceg, a király és a többi lakodalmas legények pedig a hintó körül lovagoltak. Mikor már jó messze haladtak, egyszer visszakiáltott a király a feleségének.

- Jól betakaródz kincsem, magadra vigyázz, meg ne fázz!

Hallotta a szép menyasszony, hogy mondott valamit az ura, de nem értette, hogy mit? kérdezi az anyóssától:

- Mit mondott az uram?

- Azt, hogy vágjuk le a hajadat tőből.

Kért, könyörgött szegény, hogy ne foszszak meg attól a szép hajától, sirt, hogy csak úgy peregtek le az arany könnyűk az arcán, de nem használt semmit a vén gonosz királynénak, bizony levágta az.

Megint mentek egy darabig, megint eszébe jutott a királynak, hogy a felesége vajjon nem hül-e meg? megint visszakiáltott:

- Jól betakaródz kincsem, magadra vigyázz, meg ne fázz!

Megint nem értette a menyasszony, megint megkérdezte a napától.

- Hát most mit mondott az uram?

- Azt mondta, hogy vágjuk le a két kezéd könyökig.

Sirt, rítt a szegény hercegné, könyörgött, hogy ne tegyék nyomorékká, de nem használt semmit, levágták mind a két karját.

Megint mentek egy darabig; a király elkezdett beszélgetni az országos dolgokról, abba nagyon belemerült, nem akarta félbe hagyni, hogy a feleségéhez menjen, hej pedig ha csak sejtette volna is, hogy milyen kegyetlenséget visznek rajta végbe, oda ment volna, ha az egész országa égett volna is. De így megint csak messziről kiáltott vissza:

- Jól betakaródz kincsem, magadra vigyázz, meg ne fázz!

- Megint nem értette a menyasszony, megint a napától kérdezte:

- Hát most mit mondott az a kegyetlen ember?

- Azt, hogy ássuk ki mind a két szemed!

Már nem is tudta magát védelmezni, nem volt keze, csak könyörgött, hogy ne foszszak meg a szeme világától is, olyan szépen rimánkodott, hogy még a pogány is megsánta volna, csak az a pogánynál is pogányabb vén asszony nem szánta meg, nem sajnálkozott rajta, kiásatta mind a két szemét.

Mig a szemét ki nem ásták, legalább sírhatott a boldogtalan menyasszony, sírt is annyit, hogy a hintó aljából marokkal lehetett szedni az arany gyöngyöt, de hogy a szemét kiásták, még csak a se' volt, amivel sírjon, csak jajgatott nagy keservesen, hogy más embernek a szíve szakadt volna meg rajta, de az a vén boszorkány tán még örült neki.

Egyszer, mikor egy nagy folyó vízen, egy hidon mentek keresztül, megint hátra szólt a király.

- Jól betakaródz kincsem, szívemnek fele, magadra vigyázz, meg ne fázz, mindjárt otthon leszünk már!

Megint nem értette, megint megkérdezte a napától:

- Hát most mit mondhatott még a király?

- Azt mondta, hogy lökjünk bele ebbe a vízbe.

A boldogtalan menyasszony még megörült neki, hiszen minek is már annak az élet, a ki vak is, béna is, még koldulni se' tud már az olyan! Csak azon könyörgött még, hogy azt engedjék meg, hogy a bátyjától búcsúzhasson el, de azt se engedték meg, hanem irgalom nélkül belelőkték a vízbe, ahol legmélyebb volt.

Akkor a vén égetnivaló a levágott arany haját felrakta a szobalyány fejére, mintha azé volna, a hercegkisasszony ruháját arra húzta rá, a szép gyöngyöket, karpereczeket a karjára bidgyesztette; de hiába, rá rakhatta volna arra a világ minden aranyját, ezüstjét, mégis csak csúnya maradt volna az.

-90-

Mikor hazaértek, lepattant a király a lováról, szaladt, hogy a feleségét le vegye a hintóból, hát amint meglátta, hogy mint megcsúnyult, hogy csak a ruhája olyan, mint eddig volt, mintha csak pofon vágta volna, úgy eloldalgott onnan. Leszállott aztán a menyasszony, megindult a palota felé, hát nem folyt utána arany folyosó, csak olyan volt, mint más közönséges asszony. Nagyon megharagudott ezen a király, elkezdte szidni a herceget, hogy őt bolonddá tették, hisz nem foly ez után arany folyosó, nincs is nap a homlokán, hold a mellén, két csillag a két orcáján, hisz csak olyan ez, mint más közönséges asszony, még azok közt is a csunyák közül való. A herceg hiába mondta, hogy az nem az ő testvére, hogy a beszédje se' olyan, hiába fogta kérdőre a vén királynét is, az még neki állott feljebb, hogy hogy meri őt vádolni! A király meg se' hallott, se' látott, mert hiába! csak úgy van az, akit az isten meg akar verni, az eszét veszi el; az is vak volt – süket volt, mert nem hallgatott a herceg beszédjére, nem látta meg, hogy az nem az ő menyasszonya, nem gondolta meg, hogy fonnyadt kórót is lehet a szép virág helyére, szép pohárba tenni, csúnya r...óra is rá lehet a szép menyasszony ruháját adni. Itt, hiába beszélt a herceg, megfogták, meglánczolták, levetették egy sötét tömlöcz fenekére, kigyók-békák közé, hadd rothadjon ott, hadd egyék meg a csúszó-mászó férgek, a mért a királyt úgy rá merte szedni.

-91-

Örült a vén királyné mikor a herceget elhurczolták, mert így nem félhetett hogy kitudódjon a gonoszsága. „A fiam meg – gondolta magában – majd csak hozzá törődik a feleségéhez, soha se' tudja meg, hogy e' volt a szobalyány.” Hej pedig a királynak nem kellett az új feleség, se' testének, se' lelkének, vele élt ugyan, mert hitet mondott rá, azt pedig nem akarta megszegni, de azért nem volt felesége, mert soha meg nem csókolta, soha hozzá nem nyúlt, éjszaka is mindig kettőjük közé fektette a kardját.

A nyomorékká lett hercegkisasszonyt pedig vitte a víz szép csendesen lefelé. Egy öreg halász épen ottan körül halászgatott, egyszer érzi, hogy valami nagyot ránt a hálóján, megörült neki, hogy valami nagy hal akadt bele, húzza ki sebesen, hát egy emberformát lát benne, de vakon is, bénán is. Jó szívű ember volt az öreg halász, megszánta a szegény szerencsétlent, kihúzta a vízből, haza vitte a kunyhójába, vetett neki fűből jó puha ágyat, addig élesztgette mindenféle módon, míg lassanként életre jött, de még azután is soká beszélt félre, sírt, jajgatott, könyörgött álmában a vén királynénak: „Jaj ne vágják le a karom... ne szúrják ki a szemem... ártatlan vagyok én, nem tettem én semmi rosszat!” Az öreg halász tán maga sem tudta volna megmondani, hogy mikor sírt utoljára, de már erre úgy zokogott, mint a gyermek, biztatta a hercegkisasszonyt, hogy ne féljen, nem bántja senki; addig addig biztatgatta, míg utoljára eszére jött. Tudakolta hogy hol van, az öreg halász megmondta neki, megígérte, hogy ezután ő lesz az ő ápolója; a kisasszony elbeszélte az egész élete történetét, hogy ismerte meg a királyt? hogy indultak útnak? hogy tették nyomorékká? hogy vetették a vízbe? mindent, mindent a mi csak vele történt. Az öreg halász még jobban megsajnálta, megígérte neki, hogy ha meggyógyul, haza viszi a hazájába.

-92-

Ettől fogva aztán szorgalmasan ápolgatta a halászt, éjjel-nappal mindig mellette volt, de gyógyult is a hercegkisasszony szemlátomást, napról napra mindig jobban lett. Már a haja is megnőtt jó nagyra, csak a keze és a szeme nem gyógyult, hanem bizott a jó istenben, hogy majd csak meggyógyítja azt is.

-93-

Egyszer beküldte az öreg halászt abba a városba – mert közel volt hozzájuk, – ahol a király lakott; hogy tudja meg, megházasodott-e a király, és hogy mi történt a bátyjával? mert ő nem is gondolta, hogy a vén királyné gonoszsága volt az, nem pedig a királyé. Elment az öreg halász, megtudott mindent, a mi történt. Haza ment nagy bánan, elbeszélte, hogy miket hallott, elmondta azt is, hogy a bátyja most is a tömlöczben kínlódik. Elszomorodott nagyon a hercegkisasszony, sajnálta a bátyját hogy ártatlanul szenved, de az öreg halász biztatta, hogy majd jóra fordul e' még, majd kiderít még az isten mindent.

Egyszer érezte a hercegkisasszony, hogy mozog valami a fejében, mondja az öreg halásznak, hogy keressen benne, régen nem fűsülködött már. Nézi a halászt a fejét, hát talál négy kis aranybogarkát, megörült neki, megfogta, kérdezte hogy mit csináljon vele? A hercegkisasszony mondta neki, hogy vigye be a városba a királynéhoz, mutassa meg neki, de ha meg akarja venni, semmiért másért oda ne adja, csak két kezet kérjen érte, ha nem tudnak adni, hozza vissza. Bement a halász a városba, elment a királyi palotába, felvezettette magát az öreg királynéhoz, megmutatta neki a bogarakat, kínálta, hogy vegye meg.

-94-

- Hát mennyiért adná kend? – kérdi a királyné.

- Pénzért semennyiért felséges király asszony, hanem két asszonyi kézzért od'adom, azt kerítsen felséged.

Megharagudott a vén királyné, hogy mi bolond beszéd az? hol vegyen ő két asszonyi kezet? magáét csak nem vághatja le! már majd kihajította a halászt, hanem épen akkor ment be a fiatal királyné. Ez amint megtudta, hogy miről van szó, mindjárt eszébe jutott, hogy a hercegkisasszony két levágott keze ott hányódik-vetődik valahol a kamarában a lom közt; mindjárt szaladt érte, megkereste, od'adta a halásznak.

-95-

Megörült neki az öreg halász, szaladt vele, amint csak birt haza; otthon a hercegkisasszony még jobban megörült, mindjárt a maga helyére illesztették mind a két kezet, megkenték valami forrasztó fűvel, úgy oda ragadt, mintha soha se' lett volna levágva.

Már a haja régen megnőtt neki, most már keze is volt, csak még a szeme hibázott. Mióta a keze meggyógyult, már sokkal jobban volt dolga; megmosdott, megfürdött, a gyönyörű aranyháját megfűszülte, befonta, evvel eltöltötte az időt. Egyszer, mikor fűszülködött, talált megint a fejében hat kis arany bogarat. Megint beküldte a halásztól a királynénak, de megmondta neki, hogy oda ne adja egyébként, csak két szemért, akármit ígérnek érte mást. Bement a halász a királyi udvarba, felment a vén királynéhoz, hogy megint hozott hat kis arany bogarat, ha megvennék.

- Hát hogy adod? kérdezi a királyné.

- Pénzért semennyiért felséges király asszony, hanem két szemért, azt kerítsen felséged.

Rá kiáltott a vén királyné.

- Tán megbolondultál, hogy mindég olyanokat kérsz, két kezet, két szemet! másszor ha idejössz, ebrúdon vettetek ki.

-96-

Megijedt az öreg halász, el akart menni, de éppen az ajtóban találkozott a fiatal királynéval, mindjárt megismerte a királyné:

- Mit hoztál öreg, tán megint bogarat?

- Azt biz én felséges királyné, de a miért adnám, nem ad érte a felséges királyné, mert nem adom másért, csak két szemért.

Mindjárt eszébe jutott a királynénak a hercegekisasszony két kiásott szeme, tudta, hogy annak meg kell lenni valahol a háznál, mindjárt el is indult keresni, s csakugyan meg is találta a láda fiában. Vitte be nagy örömmel, od'adta az öreg halásznak, mikor aztán elment, mondta nagy nevetve a napának, hogy milyen jól jártak evvel a bolond emberrel, hogy mindig olyan hasznavehetetlen dolgokat kér a kis arany bogarakért, nem pedig valami drágaságot.

Az öreg halász pedig a két szemmel szaladt haza felé, mintha kergették volna; amint haza ért, megkente mind a két szemet forrasztó fűvel, beillesztette a helyére, úgy oda ragadt, mintha soha se lett volna kivéve, csak úgy látott vele a hercegekisasszony. Ettől fogva még szebb lett, mint azelőtt volt; gyakran kijárt a folyó partjára sétálni, amerre járt, mindenütt arany folyó folyt utána, ha sírt aranykönyű hullott a szeméből; a nap a homlokán - a hold a mellén - a két csillag a két orcáján még szebben ragyogott, mint azelőtt.

-97-

De hiába volt meg a régi szépség, csak nem tudott annak a hercegekisasszony örülni, ha eszébe jutott, hogy a bátyja ártatlanul szenved, a gyilkosokkal, gyújtogatókkal egy tömlöczbe zárva. Egyszer eszébe jutott, hogy meg kellene neki látogatni, legalább ha tudná, hogy ő él, mindjárt enyhülne a szenvedése, kevesebb bánat feküdne egygyel a lelkén. Megkérte hát az öreg halászt, hogy vezesse el őt ahoz a tömlöczhöz, ahol a bátyja van, a halász szívesen megtette, elvezette. Amint ott járkáltak a tömlöcz ablaka körül, lenézett a király a palotájából, hát látja, hogy éppen olyan lyány áldogál ott, mint a milyet ő elvett: a homlokán nap van, a mellén hold, a két orcáján két gyönyörű csillag, ha megy valamerre, arany folyó foly utána; mindjárt szaladt le a király hozzá, hogy megtudja, valjon ki lehet? mert neki is éppen ilyen jegyese volt.

Amint meglátta a szép hercegekisasszony, hogy megy a király feléje, megijedt nagyon, futásnak eredt, mert azt gondolta, hogy megint olyan kegyetlenséget akar rajta elkövetni, de a király elkezdett neki könyörögni.

-98-

- Várj meg szívem szép szerelme, ne szaladj tőlem, csak egy szóra, csak egy szempillantásra várj meg, azután ha nem szeretsz, nem bánom ha itt hagysz is, csak egy szót szólhassak hozzád, csak egyszer tekinthessek a két szép szemed közé!

Olyan szépen beszélt a király, hogy hitt neki a hercegekisasszony, - megvárta. A király megölelte, megcsókolta:

- Valld meg szívem szép szerelme, hogy te az én menyasszonyom voltál, mert akárhogy mint szakított el az isten tőlem, ismerlek, te nem lehetsz más.

Jól is, rosszul is esett ez a beszéd a hercegekisasszonynak, jól azért, mert szerette a királyt még akkor is, rosszul pedig azért, mert azt gondolta, hogy csak tetteti magát. Szemére vetette neki a nagy kegyetlenséget, amit rajta végbe vitetett, a király csak elbámult, kérte hogy miféle kegyetlenséget követtek el rajta? a hercegekisasszony eleinte el se' akarta beszélni, hogy csak ne tetesse magát, hiszen ő parancsolt mindent, de a király esküdött mennyre, földre, hogy ő nem tud semmiből semmit, hát csak elbeszélte, a mi vele történt.

-99-

A király mikor meghallotta, térdre esett, úgy kérte hogy engedjen meg neki, hogy ő az egészről semmit se' tudott, ő ártatlan, de majd megtorolja a kegyetlenséget. A hercegekisasszony felemelte a földről, össze-vissza ölelkeztek csókolóztak, a herceget, mindjárt felhozták a tömlöczből, úgy mentek együtt be a palotába.

A vén királynét, meg a szobalyányt befenekeltette a király egy tíz akós hordóba, felvitette egy magas hegyre, onnan legördíttette, hogy mire leértek, a csontjok is összetört,

Az öreg halászt magukhoz vették, holtig úri-módon tartották. Azután nagy lakodalmat csaptak, a királynét megkoronázták, csudájára járt az egész világ, olyan szép volt.

Lakodalom után a herceg búcsút vett tőlük, hiába marasztották, elment, hogy most már addig megy, míg olyan szép lyányt nem talál, mint a testvére, ha pedig nem talál, kibújosik a világból is.

AZ ÓZIKE.

-100-

Egyszer volt, hol nem volt, még az óperencián is túl volt, volt egy özvegy ember, meg egy özvegy asszony. Az özvegy embernek volt egy kis fia, meg egy kis lyánya; az özvegy asszonynak nem volt egy csepp gyermeke se'. Egyszer hogy, hogy nem, rá gondolta magát az özvegy ember, elvette az özvegy asszonyt.

Egy darabig csak szépen bánt az asszony a gyermekekkel, hanem aztán mindig ütötte verte őket, soha jó szemet se vetett rájuk, utoljára még azt se' engedte meg nekik, hogy a házban háljanak, hanem a pitvarban vetett nekik ágyat. A kis lyány már nagyobbacska is volt, okosabb is volt, mint a kis fiu, sokat búsult rajta, hogy nekik milyen rossz sorsuk van, sokszor fél éjszaka se tudott aludni a nagy bánat miatt. Egyszer is amint egy éjszaka ott sirdogált az ágyában, hallja, hogy az apja, meg az anyja beszélgetnek a házban. Oda hallgat, hát mit hall, mit nem, hallja ám, hogy arra beszéli az anyja az apját, hogy hizlalják meg őket dióval, ha aztán jól meghízna, vágják le. Megijedt a kis lyány nagyon, de nem szólt senkinek semmit.

-101-

Ez napságtól fogva jó dolguk volt a gyermekeknek, egész nap mindig előttök állt a sok dió, akkor ették, mikor nekik tetszett, de még rájuk is parancsoltak, hogy vagy kell, vagy nem, mindig egyék; a mostohájok is mindig édesgette, lelkemezte őket, csak hogy tejbe-vajba nem fürösztötte. Már fogytán volt a dió, a mit elibők tettek; egyszer a kis lyány megint nem aludt egy éjszaka, hát hallja, hogy mondja a mostohája az apjának:

- No apjuk szép kövérek már a gyermekek, itt már az ideje, hogy megöljük őket, holnap hát majd megfürösztöm mind a kettőt, holnapután aztán - úgy is vasárnap lesz - megöljük, nagy dinomdánomot csapunk belőlök.

Ugy is lett. Szombaton este az asszony oda tette a sok vizet a tűzhöz, hogy ha majd felforr megfürösztöti őket benne. Hanem a kis lyány se állhatta tovább, félre hitta a kis öcscsét, elmondott neki mindent. Csak addig okoskodott, csak addig okoskodott a két kis gyermek, míg kisütötték-főzték magukban, hogy még az nap megszöknek. De az anyjuk mindig szemmel tartotta őket, hogy ahogy se tudtak elillanni. Mikor már a vizet is kitöltötte az asszony a lugzóba, hogy majd megfürösztözi már a gyermekeket, a kis fiu csak elkapta a szappant, szaladt vele egyenesen az utcára. Az asszony restelt utána menni, a kis lyánynak mondta, hogy lóduljon, hozza vissza fülénél fogva. Nosza rajta! a kis lyány is kiszaladt, utol érte az öcscsét, hej de nem vitte ám vissza, hanem megfogták egymás kezét, úgy szaladtak. Mikorra a gonosz mostoha észrevette, hegyen-völgyön túl voltak.

-102-

Amint mentek, mendegéltek világtalan világra, járatlan, járt utakon, egyszer a kis fiu megszomjazott. Azt mondja a kis lyánynak:

- Jaj édes kis testvérem be ihatnám!

- Elég baj az édes kis testvérem, de majd csak találunk valahol egy kis vizet, akkor aztán ihasz.

Csak mentek, mendegéltek aztán tovább, egyszer előtaláltak egy farkasnyomot tele vízzel. Nagyon megörült a kis fiu.

- Édes kis testvérem, iszom én ebből a vízből.

- Ne igyál édes kis testvérem, mert majd farkassá változol.

A kis fiu szót fogadott, nem ivott.

Megint mentek, mendegéltek, megint találtak egy rókanyomot, az is tele volt vízzel. Megint megörült a kis fiu:

- Édes kis testvérem, iszom én ebből a vízből.

- Ne igyál édes kis testvérem, mert majd rókává változol.

Megint szót fogadott a kis fiu, megint nem ivott.

Megint mentek, mendegéltek tovább. Már a kis fiu olyan szomjas volt, hogy alig tudott a lábán állani. Harmadszor is találtak egy kis őznyomot, az is tele volt vízzel. Azt mondja a kis fiu:

- De iszen kedves kis néném, tovább már nem állhatom ki, már ebből iszom.

- Ne igyál édes kis öcsém, mert majd őzikevé változol.

A kis fiu nem hallgatott rá, hiába kérte a nénje, ivott a vízből, menten őzikevé változott. Sirtak-riáltak mind a ketten, hogy most már mit csináljanak? de biz már azon nem lehetett segíteni.

-104-

A kis lyány aztán leszakította a kötője madzagát, abból csinált egy kis pórázt, rákötötte az őzike szarvára, úgy vezette maga után. Így ballagtak aztán nagy búslakodva, egyszer rájuk esteledett. Gondolkoztak, hol feküdjenek le aludni, féltek nagyon az éjszakától, egyszer megláttak egy boglya szénát, abba a kis lyány egy nagy lyukat vájt, oda búttak mind a ketten. Még jóformán

el se aludtak, hát egyszer csak kutya csaholást hallanak. Nagyon megijedtek az isten-adták, úgy összebújtak mint a szegény ember malacjai.

Hát épen egy király vadászgatott arra, annak a kutyája érezte meg az őzike szagát, azért kerülgette a boglyát nagy ugatások közt. Oda ment a király is megnézni, hogy mit ugat a kutya, de ő se látott semmit. „Már pedig – gondolta magában, – akárhogy mint, de itt valaminek lenni kell.“ Bekiált a lyukon:

- Ki van, mi van ebben a boglyában?

Nem szóltak a gyermekek, mert nagyon meg voltak ijedve. Megint bekiáltott a király:

- Ki van, mi van ebben a boglyában?

Megint nem szólt senki. De már ekkor mérges lett a király:

-105-

- Ki van, mi van ebben a boglyában? szóljon, mert mindjárt belövök.

Erre aztán nagyon megijedt a kis lány, kibútt a boglyából, húzta maga után a kis őzikét is. A király kikérdezte, hogy hogy került, mint került oda? A kis lány elmondta az egész élete történetét, hogy akarták őket megölni; hogy szöktek el; hogy változott a kis öcscse őzikevé? A királynak nagyon megtetszett a kis lány, haza vitte a kis őzikevel együtt, ráparancsolt az egész háza népére, hogy jól bánjanak velök.

Fel is nevedezett a kis lány gyönyörűségesen, olyan szép hajdon lett belőle, hogy öreg ember szeme is megállott rajta; a kis őzike pedig mindig ott setlenkedett körülötte.

Egyszer – hogy történt, hogy nem, nem tudom megmondani – beleszeretett a király a lányba, el is vette feleségül. Nagy lakodalmat csaptak, Henczidától Bonczidáig folyt a sárga lé. Mikor legjavában foly a lakodalom, jön egy idegen ember, hoz egy nagy pecsétetes irást, a mibe azt írta a szomszéd király, hogy neki most hadakozhatnékja van, azért álljon ki a síkra, ha van lelke. Mit volt mit tenni, elbúcsúztak egymástól nagy sírások, rívások közt, elindult a király a háborúba.

-106-

Volt neki egy régi öreg gazdasszonya, arra bizta rá a feleségét, hogy vigyázzon rá, míg ő oda lesz. Hej pedig inkább bizhatott volna farkasra bárányt, verébre búzát, hogy őrizze meg, mint erre a vén boszorkányra a feleségét, aki megfojtotta volna a menyasszonyt egy kanál vízben, úgy haragudott rá. Azért haragudott pedig a vén csoroszlya, mert neki is volt egy ragyavert pófájú lánya, azt akarta elvetetni a királyllyal. Örült a vén asszony, mikor rábizta a király, gondolta magában hogy majd elteszi ő ezt láb alól.

Jó idő múlva a király elmenetele után, egy aranyhajú gyermekkel áldotta meg az isten a királynét, azért még jobban irigykedett rá a gazdasszony.

Egyszer egy szép reggel kimentek ketten, a királyné meg a gazdasszony a kertbe sétálni. Volt ott egy szép halastó, tele volt mindenféle arany ezüst hallal. A királyné amint ott nézegeti, amint ott nézegeti a szép kis halakat, egyszer megkapta hátulról a gazdasszony, bele lökte a vízbe. A királyné elmerült, de nem fulladt bele, hanem egy szép arany kacsává változott, de ezt a gazdasszony nem vette észre, azt gondolta, bele fúlt, visszament a palotába, mint a kinek jó rendben van a szénája.

-107-

Eközben bevégezte a király a háborút, megverte az ellenséget, haza ment nagy diadallal. A gazdasszony elébe ment nagy sírva, ríva, elmondta neki, hogy az őzike épen most lökte bele a királynét a halastóba, – olyan folyvást hazudott, mintha írásból olvasta volna – még azt is elmondta, hogy hogy történt, mint történt. A király nagy búbánatba esett, az őzike pedig úgy megharagudott, hogy kiadta a parancsot, hogy jövő vasárnapra meg kell ölni.

A szép királynénak pedig – aki arany kacsá képében uszkált a tóban – sehogy se volt nyugta; mindig a kis fiu után ísett-vísett a lelke. Be is lopódzott egyszer a palotába, szépen megfüröszttötte, bepólyálgatta a kis fiát, lefektette a bölcsőbe; azután odament az urához, azt végig végig siratta, de azt sirathatta, a nem ébredt fel, mert a gazdasszony álomport tett az ételébe. Legutoljára a kis öcscse, a kis őzike vaczkához ment:

- Élsz-e még kis öcsém?

- Élek bizony kis néném, arany kés torkomnak, arany bödöncze véremnek, maholnap megöl a király gazdasszonya.

-108-

Második este megint csak elment a királyné arany kacsá képében. Megfüröszttötte a kis fiát, végig-végig siratta az urát, de a' megint nem ébredt fel, mert a gazdasszony megint álomport tett az ételébe. Legutoljára megint a kis öcscse, a kis őzike vaczkához ment.

- Élsz-e még kis öcsém?

- Élek bizony kis néném, arany kés torkomnak, arany bödöncze véremnek, maholnap megöl a király gazdasszonya.

Harmadnap vasárnap volt, meg akarták ölni a kis őzikét, már köszörülték is neki a kést, akkor azt a gráncziát kérte magának a királytól, hogy hallgassa ki őt négy szem közt. A király megtette a kívánságát, bevezette a maga szobájába; ott a kis őzike azt kérte tőle, hogy nem vett-e az éjjel valamit észre, hogy valaki járt körülötte, mert ez s ez volt itt. A király nagyon megörült neki, csak azon csodálkozott hogy nem ébredt fel, mikor ő olyan ébren alszik.

- Jaj felséges király - felelt az őzike - azért nem ébredt fel felséged, mert a gazdasszony minden éjjel álomport tesz az ételébe, mert tudja, hogy ide jár a nénikém arany kacska képébe.

-109-

A király mindjárt megkegyelmezett az őzikeknek, azután behitta a kocsisát:

- No Pista, te nekem mindig hű szolgám voltál, megtennél-e kedvemért egyet?

- Meg én felséges király gazdám. Hát mi lenne az?

- Csak az, hogy mikor behozzák a vacsorát, rántsd le az abroszt, ezért meglehet, a képedre mászik a gazdasszony, de te, avval ne gondoldj.

Megigérte a kocsis, de meg is tette. Mikor fel volt terítve minden, csak ember kellett volna hozzá, aki meg egye, Pista se kérde, se hall, neki megy az asztalnak, mint a kinek elment a sütni valója, - lerántja az abroszt ételestül, mindenestül. A gazdasszony imhogy ki nem csikarta a két szemét, ugy neki ment, de Pista avval nem gondolt.

No ez eddig meg volt. Amint aztán kitakarodott a gazdasszony a szobából, meghagyta a király a kocsisnak, hogy maradjon bent nála, fedje be a gyertyát egy kaptárral (méhkas), ha majd aztán ő elkiáltja magát, kapja le róla hirtelen, addig pedig olyan csendesesen viselje magát, mintha meghalt volna, akármit hall, lát, meg ne mozduljon. Evvel a király lefeküdt, tettette magát, mintha aludnék.

-110-

Egyszer szép csendesesen megnyílt az ablak, berepült rajta az arany kacska, gyönyörű szép királynévá változott, még százszor szebbé, mint azelőtt volt, megfürösztötte a kis fiát, bepólyálta, lefektette; azután oda ment az urához, hogy majd végig, végig siratja, de a király se volt rest, kiugrott az ágyból, magához ölelte, megcsókolta. Pista is hirtelen lekapta a kaptárt a gyertyáról, mindjárt világos lett, többet nem volt menekvése a szép királynének.

Másnap nagy lakodalmat csaptak, hét nap hét éjjel mindig járták azt a híres tyúkverő kállai kettőst.

A vén gazdasszonyt pedig négy felé vágatta a király, kiszeggettette a város négy sarkára.

A kis őzike baját is annyira szívére vette a király, hogy összegyűjtette a világ valamennyi orvosát, doktorát, azok aztán addig addig mesterkedtek, míg utoljára aztán csakugyan átváltoztatták olyan szép legénynyé, hogy keresni kellett párját.

A VERES TEHÉN.

-111-

Egyszer volt, hol nem volt, volt a világon egy király meg egy királyné. Volt nekik egy igen szép kis fiók, Ferkónak hitták, ez annyira szerette az anyját, hogy mindig utána ment, akár hova ment az anyja, úgy annyira, hogy néha maga a királyné is megsokalta ezt a nagy szeretetet, rá rá kiáltott, hogy: „Mit csikókodol mindég utánam?” de ez se' használt semmit, Ferkó megfogta az anyja ruháját, el nem eresztette volna tán ha agyonütötték volna is. Egyszer beteg lett a királyné, Ferkó mindig ott virasztott az ágya mellett, el nem lehetett onnan vinni se' szép szóval, se' fenyegetéssel, mikor pedig meghalt az anyja, a házban is alig tudták megtartani, mindég arra ment volna, a merre az anyját temették.

Volt abban a városban egy özvegy asszony, annak volt három lyánya, ezek mindég csalogatták Ferkót magukhoz, addig addig csalogatták, hogy Ferkó megszerette őket, addig kérte az apját, hogy vegye el az özvegy asszonyt, hogy a király utoljára rá lett, elvette. Hej szegény kis Ferkó nem is gondolta volna, hogy az ő jó állapotja olyan hirtelen roszra fordul; mert alig hogy haza vitték a mostoháját, mindjárt másképp bánt vele, addig mindig tömte bele a legjobb ételeket, azután meg a korpa kenyeret is darabonként kéztől adta neki; a maga lányait tejbe-vajba fürösztötte, még a szélre se' eresztette ki soha, szegény Ferkót meg kicsapta a cselédek közé, mindég ott lakott. A király az ország dolgával volt elfoglalva, nem igen gondolt rá, hogy mivel tartják a fiát, mit adnak neki enni? hej pedig ha tudta volna, hogy a felesége mindég azon mesterkedik, hogy mi módon veszíthetné el Ferkót, hogy az ország az ő lányaira maradjon, - majd másképp vette volna ő is a dolgot!

-112-

Itt - lelkemadta - meg se' gondolnák kelmetek, mi történt a dologból? Egy reggel bement a király udvarába egy szép veres tehén, ment egyenesen az istállóba, mint a ki tudja a járást, megállott a jászol előtt, csak hogy maga magának a szarvára nem kötötte a kötelet! A mindenesnek csak elállt szemé-szája, hogy miféle Isten csudája tehén az; mit keres az ott? szaladt egyenesen a királyhoz, elmondta neki a dolgot. A király is megörült a mint meghallotta, mert már a felesége három nap óta azért nyelvelt rá, hogy kevés a fejős tehén; megparancsolta hogy kössék a többi tehén közé, ha nem akad gazdája, jó lesz ez is fejős tehénnek. Bekötötték hát az istállóba, pedig ez a tehén nem volt más, mint a meghalt első királyné, a Ferkó édes anyja, a ki azért ment veres tehén képében a királyi udvarba, hogy a fiát táplálja, mert látta hogy milyen roszul bánnak vele. Már egynéhány napig ott volt, de még se' segíthetett a fián, mert az felé se' ment az istállónak; hanem tán egy hét mulva oda ment be egy délben, a maga ebédjét, a darab korpa kenyeret megenni. Az istállóban épen senki se' volt, a kis Ferkó amint észrevette, hogy senki se látja, elkezdett sírni, de oly keservesen, hogy az ellenség szíve is megesett volna rajta. A veres tehén a mint meglátta, mindjárt magához szállította:

-113-

- Édes fiam - mondja neki - én vagyok a te édes anyád, azért jöttem ide veres tehén képében hogy téged tápláljalak, mert láttam, hogy milyen rosszul bánnak veled. Ezután hát soha se' edd meg azt a rossz kenyeret, hanem add oda a kutyának, magad meg ha megéhezel, csak gyere ide, majd jóltartalak én.

-114-

Erre a szóra megfogta a jobb szarvát, lecsavarta, olyan terített asztal teremt oda, hogy a királyi palotában se' volt párja soha. Ferkó istenesen jóllakott, azután kiment, de az anyja erősen ráparancsolt, hogy el ne mondja senkinek a dolgot, mert akkor akár mi úton-módon, de elveszítik mind a kettőjüket. Nem is szólt Ferkó senkinek, de az napságtól fogva olyan piros pozsgás fiú vált belőle, hogy párját kellett keresni.

A királyné sehogy se' tudta elgondolni, hogy mi dolog az, hogy Ferkó olyan egészséges, pedig egyebet se' kap, mint korpa kenyeret, az ő lányai mindig pecsenyével, kalácscsal élnek, még is csunyább színben vannak. A lányaitól is kérdezte, hogy nem tudják-e ennek az okát? de azok se' tudták. Amint ott tanakodtak rajta, megint megy be Ferkó, hogy adjanak neki kenyeret, mert ehetnék; oda adnak neki egy darabot, Ferkó szalad vele egyenesen az istállóba. Azt mondja a királyné a legkisebb lányának:

-115-

- Eredj lányom nézd meg, hova teszi az a kölkök azt a sok kenyeret?

Ennek a lánynak, a kinek azt mondta, csak egy szeme volt a homloka közepén, mert (azt még el is feledtem mondani) ez a három lány olyan csodálatos teremtménye volt az istennek, hogy a legkisebbnek egy szeme volt, a középsőnek kettő, a legnagyobbnak három.

Most hát az egyszemű ment le meglesni Ferkót, elment az istállóig, megállott az ajtajában; a mint a veres tehén meglátta rákiáltott:

- Gyere ide te kutyának a lánya, hadd tartalak jól, de előbb hunyd be a szemed, majd ha kérdik oda bent, hogy ki ad Ferkónak enni, meg ne mondd, mert halálnak-halálával halsz meg, úgy se' tudnál semmi bizonyost mondani, mert be volt hunyva a szemed, nem láttál semmit.

Jóllakott a lány, hogy alig birt mozogni, azután felment az anyjához. Kérdezték tőle, hogy mit látott, de nem merte megmondani, csak azt mondta, hogy maga eszi meg Ferkó a kenyeret, leül a jászol mellé, úgy eszi, hogy majd megfúlاد tőlle.

Azt mondja a királyné a középső lányának, a kinek két szeme volt:

-116-

- Eredj le te lányom, több szemed van, hátha többet látnál.

Lement a középső lány is, ez is megállott az istálló ajtóban, ezt is behítta a veres tehén: „Gyere be te kutyának a lánya, hadd tartalak jól téged is, de előbb behunyd a szemed, hogy semmit se' láss, ha pedig odabent valamit meg mersz mondani, halálnak-halálával halsz meg, úgy se' tudsz semmi bizonyost, nem látsz semmit.”

Tele ette magát ez a lány is, hogy majd kipukkadt, azután felment, de odafent ez se' mert mást mondani, csak azt mondta, hogy maga Ferkó eszi meg mind azt a kenyeret. Megszóllal erre a legöregebb lány, a kinek három szeme volt:

- Édes anyám, majd lemegyek én, nekem három szemem van, jobban észreveszek akármit.

Az anyja azt mondta rá, hogy nem bánja, ha le megy is, lement hát a lány. Megállt az istálló ajtóban, a veres tehén behívta ezt is:

- Gyere be te kutyának a lánya, hadd tartalak jól téged is, de először hunyd be a szemed.

A lány behunyta a két szemét, de a harmadikat, amely a tarkóján volt, nyitva hagyta. Oda áll a veres tehén mellé, hát látja, hogy lecsavarja a jobb szarvát, mindjárt olyan terített asztal kerekedik oda, hogy nem volt párja széles e' világon. Jól lakott a lány, mikor fel akart menni, erre is ráparancsolt a veres tehén, hogy meg ne merjen oda bent mondani semmit, de hiába volt az erős parancs, mert a lány, hogy mindent látott, alig várta, hogy fölérjen a palotába, mindjárt elmondta az anyjának töviről-hegyire a dolgot.

-117-

- Jaj édes anyám nem csuda, hogy Ferkó olyan egészséges, olyan ételekkel italokkal él az, a miknek mi még hírét se' hallottuk, csak a jobb szarvát csavarja le az a veres tehén, - a ki pedig nem is tehén, hanem a Ferkó édesanyja, az első királyné, - mindjárt olyan terített asztal terem a jászol elébe, a melyet még soha se' látott édes anyám, Ferkó csak úgy turkál a sok drága ételek közt; hanem már most azon gondolkozzunk, hogy hogy veszítsük el azt a veres tehenet, mert ha azt meg nem öletjük, a nyakunkra neveli ezt a kölköt.

Megijedt a királyné, a mint ezt meghallotta, gondolkozóba esett, hogy miképpen kellene elveszítni a veres tehenet, azt tudta, hogy az urának nagyon kedves állatja, nem egy könnyen lesz rá hogy levágják, addig gondolkozott, míg kitalálta avval a furfangos eszivel.

-118-

- No lányom - mondta a legnagyobb lányának - úgy gondoltam ki a dolgot, hogy én most nehéz betegnek tettetem magam, majd ha az uram haza jön a háborúból (mert épen háborúban volt a király) majd próbál meggyógyíttatni, de én addig fel nem kelek az ágyból, míg a veres tehén szívéből nem ehetem.

Mikor azt beszélte a királyné, a kis Ferkó épen ott hallgatódzott a kulcslyukon, leszaladt nagy ríva a veres tehénhez: „Jaj édes anyám, ezt meg ezt beszélik odafent.” Feleli rá az anyja: „Soha se' sírj azon édes fiam, jó az isten jót ad, majd gondodat viseli, de nem is hagyom én magam levágni, hanem tudod, úgy tégy, hogy mikor ide hívják a mészáros, hogy engem levágjon, kérd az apádat

menyre-földre, hogy engedje meg, hogy te vágj le, ha nem akarja megengedni, én nem hagyom megfogni magam, úgy aztán majd csak megengedi, akkor te gyere mellém, emeld fel a taglót, de ne üss rám, hanem hajítsd el messzire, magad meg pattanj fel a hátamra, úgy elviszlek én, hogy soha se' látnak többet ezek a kutyák."

-119-

Csakugyan úgy történt a dolog, amint előre kicsinálták. Hazajött a király a háborúból, nagy betegen találta a feleségét, megijedt szörnyen, hogy már ez is meghal, mindjárt összehívatta az ország minden doktorát, borbélyát, bába asszonyát, minden kuruzsló öreg asszonyt, minden hetedik gyermeket, ha hogy tudnának rajta segíteni. Gyógyították volna is ezek a királynét mindenféle orvossággal, de nem lett semmi láttatja.

Egy reggel behivatja a királyné az urát magához:

- Hej kedves uram - mondja neki - megálmodtam ám az éjszaka, hogy mitől gyógyulnék meg, de meg se' merem mondani, mert tudom, úgy se engeded megtenni, pedig ha abból nem ehetem, harmadnapra meghalok.

- De hogy nem engedem meg kedves feleségem, a mi csak hatalmamban áll, mindent megteszek, csak te meggyógyulj. Mi lenne hát az, a mi javulásodra szolgálna?

- Nem más, mint a veres tehennek a szíve, ha abból csak egy falatot ehetném, mindjárt meggyógyulnék.

- Oh ha csak az a baj, mindjárt levágatom azt a veres tehenet, délre el is lesz készítve a szíve, biz ennek kár is volt olyan nagy feneket keríteni.

-120-

El is küldött a király mindjárt mészárosokért. Oda mentek a mészárosok, kivették a tehenet az udvarra, amint kiértek, elszabadult a tehen, sehogy se tudták megfogni, szaladgált, öklelődzött, meg nem állott egy szempillantásra se'. A kis Ferkó odament az apjához, elkezdte kérni, hogy adassa oda neki a taglót, majd meglátják, neki megáll; a király eleinte rá se' hederített, hogy mit beszél a fia, de hogy látta, hogy a vágólegények sehogy se' bírnak a tehenel, oda szólt nekik:

- Ugyan adjátok oda azt a taglót ennek a gyermeknek, hadd lássuk mire megy vele.

A kezébe veszi Ferkó a taglót, közeledik a tehenhez, hát úgy megáll, mint egy tőke, meg se' mozdul; elbámult mindenki, hogy mi lesz már ebből? Ferkó egészen mellé ment a tehennek, felemelte a taglót, már csak várták, hogy hogy üti le a tehenet, hát hirtelen elhajította a taglót, felpattant a veres tehen hátára, úgy elnyargalt rajta, hogy soha se' látták többet. Hiába nyargaltak utána lóhátas emberek, még csak nyomába se' hághattak.

Ettől az órától kezdve mindenben szerencsétlen lett a király, a regimentjét megverték, elpusztították, gulyája, ménese mind eldőglött, a miye csak volt, mindenének vége lett, az asszony is pusztította, a három eladó lány is prédálta, egy szóval mikor a kis Ferkó elment a királyi háztól, az isten áldása is ott hagyta, földönfutóvá lett a király is, a királyné is a lányaival együtt.

-121-

A veres tehen pedig ment, mendegélt hetedhét ország ellen a kis Ferkóval, mindaddig ment, míg a király országából ki nem ért, ott aztán megállott, leszállította Ferkót a hátáról.

- No fiam, - mondta neki - te maradj itt, én elmegyek egy kicsit legelni, mert éhes vagyok, ha addig keres valaki, mondd neki, hogy elmentem zöld sásnak zöld sás idejében zöld sást enni, ha pedig valami bajod lenne, nesze itt van ez a síp, ezt fúdd meg, mindjárt itt termek.

Elment a veres tehen, de alig hogy elment, mindjárt ott termett Ferkó mellett egy nagy farkas:

- No te kutya, hol van az a k.... anyád?

- Elment zöld sásnak zöld sás idejében zöld sást enni.

- No ha haza jön, mondd meg neki, hogy holnap én velem a rézhídra jőjjön viaskodni.

-122-

Mihelyt elment a farkas, mindjárt megfúta Ferkó a sípot, ott termett az anyja:

- No fiam mi bajod?

- Hát itt volt egy nagy farkas, kereste kendet, azt mondta, hogy holnap ővele a rézhídra menjen kend viaskodni.

- Hadd beszéljen, rá se' hallgatok, hanem még egy kicsit elmegyek legelni, mert még nem laktam jól.

Alig ment el, megint ott termett egy nagy medve:

- No te kutya, hol van az a k.... anyád?

- Elment zöld sásnak zöld sás idejében zöld sást enni.

- No ha haza jön, mondd meg neki, hogy holnap én velem az ezüsthídra jőjjön viaskodni.

Megint megfúta Ferkó a sípot, ott termett az anyja:

- No fiam mi bajod van megint?

- Hát itt volt egy nagy medve, kereste kendet, azt mondta, hogy holnap ővele az ezüst hídra menjen kend viaskodni.

- No fiam csak ennél nagyobb bajt ne adjon az Isten soha, akkor még jó lesz. Hanem még egy kicsit elmegyek, mert még se' laktam jól.

Alig hogy elment, ott termett egy nagy dühös oroszlán.

- No te kutya, k....nak a fattya, hol van az a csatrangos anyád?

- Elment zöld sásnak zöld sás idejében zöld sást enni.

- No ha haza jön, mondd meg neki, hogy itt voltam, de most ha ezer lelke van is, meg kell neki halni, holnap én velem az aranyhídra jójjön viaskodni.

Megfújja Ferkó a sípot, ott terem a veres tehén nagy sárosan, elfáradva:

- No fiam megint baj van?

- Baj bizony édes anyám, itt volt egy nagy dühös oroszlán, azt mondta, hogy holnap ővele az aranyhídra menjen kend viaskodni.

- No fiam ha az is ellenem van, akkor meg kell halnom, mert avval a dühös állattal nem bírok, de majd ha kimegyünk holnap az aranyhídhöz gyere ki te is, állj meg a híd mellett, mikor majd én látom, hogy csakugyan felül kerekedik az oroszlán, elhajítom a jobb szarvam, te azt kapd föl, szaladj el vele, de bele ne nézz, mig valami nagy várost nem érsz, ott aztán bele nézhetsz, majd meglátod mi lesz belőle!

Másnap elbucszúztak egymástól, kimentek nagy szomorúan az arany hídhoz, már akkor ott várta őket az oroszlán, összecsaptak a veres tehénnel, sokáig viaskodtak, utoljára is az oroszlán kerekedett felül, akkor a veres tehén elhajította a jobb szarvát, Ferkó felkapta, szaladt vele, mig egy város alá nem ért, ott bele nézett, hát - hiszik nem hiszik kendtek - olyan nagy juhnyáj jött ki belőle, hogy nem látszott széle-hossza. No'iszen meggyűlt vele szegény Ferkónak a baja, nem tudta, hogy mit csináljon avval a sok juhval, maga nem tudott velök bánni, juhásza meg nem volt. Amint így töprenkedik, oda megy hozzá egy nagy kutya, azt mondja neki.

- Látom gazduramnak nincs juhásza, fogadjon meg engem, majd megőrzöm én a nyáját.

- Nem bánom - feleli Ferkó - hát mit kérnél?

- Ha megengedné gazd'uram, hogy hat juhát megegyem, akkor beszegődném.

- No nem bánom, hanem aztán hűségesen szolgálj.

Hozzá fogott a kutya az evéshez, de mikor a hatodikat ette volna, kipukkant; megint juhász nélkül maradt Ferkó. Különbben is nagyon szomorú volt szegény, hogy így magában maradt, senkije sincs a kerek ég alatt, e' meg még jobban elvette a kedvét. A mint ott búslakodik, odamegy hozzá egy farkas.

- Ejnye de szomorú gazd'uram, mondja neki.

- Bizony hé nem is lesz nekem jó kedvem ebbe' az életbe' se' soha, látod most sincs juhászom, a kire ezt a nyáját bizhatnám.

- A' bizony nagy baj, hanem tudja mit, gazd'uram? gondoltam én egyet: azt mondja kend, hogy soha se' lesz többet jó kedve, én hát beszegődöm juhásznak, meg is őrzöm a nyáját hűségesen, ha megigéri kend, hogy mihelyt legelőször jó kedve lesz, nekem adja a fejét.

- Itt a kezem - felelt rá Ferkó, mert maga is azt gondolta, hogy neki már nem is lehet soha többet jó kedve.

Attól az órától fogva a farkas őrizte a nyáját hűségesen, mert úgy gondolkozott, hogy majd csak lesz egyszer a gazdájának jó kedve, akkor aztán megeszi, a nyáj is órá marad; Ferkó pedig eladott egy jó csomó juhát, az árából nagy palotát csináltatott, élt a nagy uraságban.

Lakott abban a városban egy igen gazdag király, nem volt neki több gyermeke, csak egyetlen egy gyönyörűséges szép lyánya. Ez a király egyszer nagy bált adott, Ferkót is meghívta bele. El is ment Ferkó: csináltatott magának egy öltöző aranypaszomántos ruhát, azt magára vette, úgy ment el. Mikor belépett az ajtón, mindenki rábámult, a sok hercegkisasszony mind azt suttogetta egymásnak, hogy még ilyen szép legényt nem látott; de Ferkó rájuk se nézett, hanem ment egyenesen a királykisasszonyhoz, tánczba húzta, táncz után meg beszédbe eredt vele. Elmondta neki az egész élete történetét, hogy ő is királyfi, meg mindent, a mi csak vele történt, s úgy annyira beleszerettek egymásba még akkor este, hogy felfogadták, hogy soha többet el nem hagyják egymást.

Másnap meg is kérte Ferkó a királytól a lányát, az beleegyezett, megesküdték, nagy lakodalmat csaptak. Hanem mikor legjobban mulatnak, betoppan a farkas, mondja, hogy ő a vőlegény fejéért jött, akkor jutott Ferkónak eszébe a fogadása, nagyon megijedt ő is, a menyasszonya is, szaladtak nagy ijedten a királyi apjukhoz, elmondták neki a dolgot. A király nagyot nevetett rajta:

- No csak maradjatok itt, majd kifizetem én farkas uramat; avval kiment, volt neki kilencz nagy komondora, azoknak oda adott kilencz búza kenyeret, mikor megették, ráuszította őket a farkasra, úgy széttépték, mint a semmit.

A TÜNDERKISASSZONY ÉS A CZIGÁNYLYÁNY.

-128-

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy fiatal királyfi. Ez a királyfi egyszer kiment az erdőre vadászni; amint ott vadászgatott, arra ment egy öreg asszony a kútra, három korsó volt a karján. A királyfi amint meglátta, mért mért nem, elkezdett felé hajigálni, hogy majd eltöri a korsóját.

- Ne hajigálgon a felséges királyfi - mondja neki az öreg asszony - mert ha eltöri a korsómat, majd meglássa ebből az erdőből vesz feleséget.

A királyfi rá se hallgatott, csak hajigált; megint mondja neki az öreg asszony:

- Ne hajigálgon a felséges királyfi, mert ha eltöri a korsómat, majd meglássa ebből az erdőből vesz feleséget.

De a királyfi csak tovább hajigált, egyszer aztán úgy oda talált vágni egy darab követ, hogy eltört mind a három korsó.

-129-

- No felséges királyfi - mondja az öreg asszony - most már majd meglássa, ebbe az erdőbe házasodik, ebből vesz feleséget.

A királyfi csak nevette, gondolta magában, hogy mi bolond beszéd az már, hogy ő ebbe az erdőbe házasodik, ha csak valami medvét, vagy farkast nem vesz el.

Ment aztán az erdőbe beljebb-beljebb, egyszer meglátott három szép kis árva-tölgyfát egymás mellett, egy töről fakadva. Szép egyenes volt mind a három, a királyfi nagyon megszerette, „milyen jó lesz mind a három ostornyelnek“ - elővette a bicskáját, levágott egyet közülök. Hát amint levágta, kilépett belőle egy gyönyörű szép tündérkisasszony, de olyan a milyet még emberi szem nem látott; elkiáltotta magát fuldokló hangon:

- Jaj vizet - vizet, mert mindjárt megfúlok!

A királyfi kipkedett-kapkodott, de biz egy árva csepp vizet se tudott keríteni, ott fuladt meg szeme láttára a gyönyörű tündérkisasszony. A királyfi bánatában végig-végig siratta, de hiába! az már többet fel nem támadt; mit volt mit tenni? ölbe vette a szép halottat, haza vitte, eltemettette nagy pompával.

-130-

Másnap bú-elfelejtésül megint kiment vadászni. Amint vadászgatott, megint oda tévedt, ahol a három kis árva-tölgyet találta, de már csak kettő volt, azok is szomorúan egymásra hajoltak, mintha búsulnának.

- Veszett fejszének a nyele fordul, - gondolta a királyfi, - levágom ezt a kettőt ostornyelnek, úgy se vettem hasznát annak amit tegnap levágtam.

Levágta aztán megint az egyiket, hát egy még hétszerte szebb tündérkisasszony lépett ki belőle, ez is elkiáltotta magát fuldokló hangon:

- Jaj vizet, vizet, mert mindjárt megfúlok!

De a királyfi ennek se tudott vizet adni, ez is ott halt meg szeme-láttára, hogy majd a szíve repedt meg bele. Ezt is végig-végig siratta a királyfi, azután ölébe vette, haza vitte, eltemettette még nagyobb pompával. Egész éjszaka aztán mindig azon szomorkodott, hogy hogy ölt ő meg két gyönyörű teremtest; csak akkor jutott eszébe a harmadik kis fa, hogy hátha abban is van szép tündér-kisasszony. Ezen úgy megörült, hogy ha éjszaka nem lett volna, mindjárt ment volna egyenesen oda. De másnap reggel nem is várt keltést, felkelt még hajnal előtt, felöltözött, a kezébe vett egy korsó friss vizet, meg egy szép poharat; elindult az erdőbe. Csakhamar rátalált a harmadik szép kis fára, lemetszette nagy vigyázva, hát csakugyan kilépett ebből is egy nem hétszer, de hetvenhétszer szebb tündérkisasszony, mint a két első volt, elsikoltotta ez is magát:

-131-

- Jaj vizet, vizet, mert mindjárt megfúlok!

A királyfi mindjárt a szájához tartotta a jó friss vizet, ivott belőle a tündér-kisasszony, mindjárt nem lett semmi baja; a királyfi megölelte, megcsókolta.

- No szívemnek szép szerelme, én a tied, te az enyim, hanem most már esküdj meg nekem, hogy soha el nem hagysz!

A tündér-kisasszony is nagyon megszerette a királyfit, ott mindjárt örök hűséget esküdtek egymásnak, a királyfi elmondta, kicsoda-micsoda, azután elindultak haza felé. Mentek, mendegéltek, már az erdőből is kiértek, hanem már ott nagyon keményen kezdett sütni a nap a tündér-kisasszonyra, különben is gyenge volt még, alig birta a lába, arra határozta, hogy a királyfi haza megy hintóért, a tündér-kisasszony pedig, hogy semmi baja ne történjék, - ott volt egy kút, a mellett egy fűzfa - felül arra, ott várja meg. Ugy is tettek. A királyfi elment haza, ott hagyta a szép kedvesét magára a fűzfán.

-132-

Várt, várt a szép kisasszony, egyszer oda ment egy lincses loncsos cigánylyány a kúthoz vizért; amint leeresztette a korsóját, meglátta a szép kisasszony képét a kútban, megörült neki, hogy az az ő árnyéka, elkezdett csókot hányni felé a két retkes kezével; hát látja ám, hogy az meg

se mozdul, néz szélyel, hogy ha nem az ő árnyéka, hát kié? meglátja a fűzfán a tündérkisasszonyt. Mindjárt oda ment hozzá:

- Jaj lelkem be szép vagy, eszem a zúzád, hát hogy kerültél ide; ki vagy? mi vagy? kit vársz itt?

Az a szegény ártatlan teremtés - hogy ő olyan jószívű volt, azt gondolta, más is olyan, - kibeszélt neki mindent, hogy ő most a királyfit várja, aki csak a hintóért ment haza, de mindjárt itt lesz. A cigánylyánynak se kellett több amint ezt meghallotta, nem is gondolkozott soká, nem törte a fejét, hogy mit csináljon, hanem megfogta a tündérkisasszonyt, lehúzta a fáról, levetkőztette, úgy aztán belelőkte a kútba; a sok szép tündér ruhát pedig imigy-amúgy, mintha a padlásról hányták volna rá, magára rakta. De a tündérkisasszony nem halt bele a kútba, hanem egy szép aranyhallá változott, úgy uszált előre hátra. Észrevette ezt a cigánylyány is, gondolta hogy nem jó lesz azt ott hagyni, mert még megint feltámad, akkor pedig az ő pünkösdi királyságának vége, elkezdte hát próbálgatni, hogy majd kifogja. Mikor legjobban mesterkedett, akkor érkezett meg a királyfi a szép aranyos hintóval, meg a nagy lakodalmas néppel, meglátta, hogy mit csinál a kedvese.

-133-

- Hát te lelkem mit keresel abban a kútban?

- Én bizony egy kis arany halat láttam meg benne, nagyon megszerettem, azt akarnám kifogni.

- Soh'se fogdosd biz azt, van otthon száz is, majd töltheted bennök kedved, hanem fordulj ide, hadd csókoljalak meg,

Oda fordult a cigánylyány, meglátta a csunya pofáját a királyfi, - mintha csak pofon csapták volna, úgy elkapta a fejét.

- Ejnye hé be megcsúnyultál, mig oda voltam, ha a ruhád nem látnám, azt gondolnám, nem is te vagy!

-134-

- Jaj kedvesem nem vagyok én a naphoz szokva, se a fúvó szélhez, nap összeégetett, szél kifűtta arczom, azért vagyok ilyen csunya, de azon ne búsulj, majd megszépülök én megint otthon.

A királyfi aztán - mit volt mit tenni? - megnyugodott benne, haza vitte, megesküdt vele, olyan lakodalmat csaptak, hogy hét országra járt a hire.

Itt mi lett a dologból, mi nem - el se gondolná az ember, a fiatal király apródonkint hozzá szokott a cigánylyányhoz, mert az is felvette magát a sok ételtől-italtól, utoljára még megszerette. A királynénak pedig éjjel nappal az arany hal forgott az eszében: „Hátha egyszer csak feltámad, haza jön, akkor véged neked cigánylyányból lett királyné, azért jól felkösd az eszed.“ Gondolkozott rajta, hogy s mikép lehetne azt elveszíteni, talált is ki utoljára egyet. Betegnek tettette magát, még pedig súlyos betegnek, nem is gyógyult meg semmitől, pedig annyi volt körülötte a sok doktor, borbély, bábaasszony, hogy számát se lehetett tudni, elő is vették minden mesterségöket, de hiába, a királyné csak nem gyógyult. Egy reggel aztán, mikor már azt beszélték róla, hogy alkudozik is már a másvilágiakkal, magához hívatta az urát.

-135-

- Én édes kedves uram akarod-e hogy meggyógyuljak? kérdezi tőle.

- Hogy ne akarnám kedves feleségem, hisz akkor nem hivattam volna ide azt a sok doktort.

- No ha akarod, hát tudd meg, hogy engem a világ valamennyi doktora se' tud meggyógyítani, mert nem segít rajtam más, csak az, ha annak a kis aranyhalnak a húsából ehetem, a melyik ebben s ebben a kútban van.

A király mindjárt kiadta a parancsot, hogy neki azt a kis halat fogják meg mentől elébb; meg is fogták, meg is sütötték. A királyné tudta, hogy akármilyen kis porczikája a hálnak megmarad, akkor megint nem vesz el a tündér-kisasszony, megparancsolta hát a szolgálónak, aki tisztította, hogy a pikkelyét mind összeszedje és megégesse, de vigyázzon, hogy egy se maradjon az udvaron. Maga is, mikor ette a halat mind összeszedte a szálkát, a tűzbe vetette. De biz ez a nagy óvatosság mind kárba veszett, mert a tisztításkor egy kis halpénz elpattant, a szolgáló nem vette észre, ott maradt, másnap reggelre pedig olyan nagy fa nőtt ki belőle, hogy ember volt, aki körül érte a két karjával. Csodálta aztán isten, ember, hogy mi dolog az, hogy ahol tegnap még csak egy kóró, egy szamártóvis se volt, hanem olyan volt a föld, mint a tenyerem, ott most ez a nagy fa van; de biz azt hiába csudálták, már az ott volt, száz ember se tehetett róla.

-136-

Mikor reggel a királyné felébredt, kinézett az ablakán, meglátta a szép gyönyörű fát, majd kibútt bőriből örömeben, milyen szép lesz majd az alatt fonogatni, varrogatni; de csakhamar imhogy sirássá nem változott a nagy öröm, mert eszébe jutott, hogy olyan csuda-módra nem kerekedhetett az a fa oda, csak úgy, ha a tündérkisasszonynak - a kis aranyhalnak valami porczikájából támadt. Ezen aztán megint nagyon megijedt. „Már így ezt a fát se lehet megtúrni tovább, ezt is, akárhogy mint, de el kell veszteni“ - gondolta magában. De mit csináljon; hogy vesztse el? tudta, hogy királyi urának nagyon kedves fája, csak úgy, minden igaz ok nélkül ki nem hagyja vágni. Megint betegnek tettette hát magát, nem is gyógyult meg semmitől, hiába mesterkedett körülötte a sok doktor; mikor már megint az a hir járt mindenfelé, hogy fél lába a koporsóban, megint behívatta magához az urát.

-137-

- Jaj kedves királyi uram, az éjszaka azt álmodtam, hogy semmitől mástól meg nem gyógyulok, csak attól, ha nekem annak a fának a tűzénél főznek ételt, a melyik a minapában olyan egyszerre nőtt ki az udvaron, de attól is csak úgy, ha derekát, gyökerét, galyát, levelét az utolsó szálkáig, az

utolsó rügyig mind feltüzelik; azért - ha szeretsz - tedd meg ezt az egyet értem, mert ha meg nem teszed, holnaputánra ki leszek terítve.

Sajnálta ugyan a király a fát, de azért még is kivágatta, a gyökereit kiszedette, kiirtatta, feltüzelte az utolsó levélig, az utolsó szilánkig. A királyné amint a tüzénél főzött ételből evett, mintha ketté vágták volna a betegségét, olyan egyszerre felgyógyult.

Itt, mi lett a dologból, mi nem, a királyné élte világát, rá se gondolt a tündérkisasszonyra, bizonyosnak tartotta, hogy elveszett. „Hogy is maradhatott volna meg, mikor az utolsó szilánkig mind feltüzeltek a fát” - gondolta magában. Pedig biz azt nem tüzeltek fel, mert mikor vagdalták a derekát apróra, amint hasogatta egy szegény favágó ember, egy nagyon szép kis kerek deszka repült ki belőle, szakasztott olyan, mint egy köcsög fedő, mintha az isten is annak szánta volna. Felvette az ember eltette a tarisznyájába, este aztán haza vitte a feleségének, a meg majd megette kezét lábát, úgy megörült a gyönyörű kis deszkának, mindjárt be is fedte vele a legszebb köcsögjét, feltette a kemence vállára.

-138-

Másnap az egy pár szegény ember kiment még hajnalban tengerit kapálni; mikor elmentek, csak úgy hagyta az asszony a házat, amint volt, se fel nem ágyazott, se ki nem seprett, gondolta, hogy minek csinálna egy dologból kettőt, majd estére mind elvégzi, egész nap úgy se lesz senki a házban. Bereteszelték aztán az ajtót, a görbe kulcsot felszúrták az ereszbe, elmentek.

Este mikor visszajöttek, kinyitják az ajtót, belépnek a házba, hát minden olyan, mint a pohár, az ágy fel van vetve, az egész ház tisztára kiséperve, minden megtörülgetve, megtakarítva. Csudálkoztak mind a ketten, hogy mi dolog ez? ki csinálhatta ezt? utoljára is azt gondolták, hogy más nem lehetett, mint valamelyik pokolra való szomszéd lány, aki megleste hogy hova tették a kulcsot, mikor aztán elmentek, tréfából kitakarította a házat.

-139-

No ez ebben maradt.

Másnap megint elmentek dologra, bezártak jól mindent, a kulcsot elvitték magukkal, hanem most se takarítottak ki, most is szélyel hagytak mindent. Este amint haza mentek, kinyitották az ajtót, hát olyan volt a ház, mint a tükör, ki volt seperve, felágyazva, feltörülgetve. Megállott az eszök mind a kettőjöknek; „Ki tehette, mi tehette ezt? ember nem lehetett, mert az ide be nem juthatott.” Összebeszéltek aztán hogy holnap meglesik, ki vagy mi járhat ott? avval békességben lenyugodtak.

Harmadnapra kelve megint csakugyan szélyel hagytak mindent, elindultak, mintha el akarnának menni, az ajtónál is úgy tettek, mintha bezárnák, pedig dehogy zárták be, azután szép csendesen meghuzódtak, elkezdtek leskelődni.

Amint ott leskelődnek - amint ott leskelődnek, látják, hogy a köcsögön az új fedő ami a királyi udvarból került, szép csendesen megmozdul. Csak, mozog, csak mozog egy darabig, egyszer csak kilép belőle egy gyönyörűsége szép lány, elkezd takarítani a házban. Az egy pár ember majd sóbálványnya vált bámulatában, egy darabig ott csudálkoztak rajta, egyszer aztán hirtelen benyitották az ajtót. A tündérkisasszony amint meglátta őket, szaladt egyenesen a kis fedő felé, de az asszony megelőzte, mint Megyeri a macskát, felkapta előle a fedőt, belevetette a tűzbe.

-140-

Sírt-rítt a szép tündérkisasszony, hova lesz ő most, mit csinál ő most? már az ő házat megégették, de a favágóék vigasztalták, hogy soha se búsuljon, soh'se sirjon-rijjon, eléldégélhet ő nálok, úgy se volt eddig gyermekök; azután kérdezték tőle, hogy miféle lány, hogy abban a kis deszkában lakott?

A lány aztán elbeszélte, hogy ő egy tündér-kisasszony, elmondta az egész élete történetét, hogy ölte meg a királyfi két szép testvérét, hogy vágta le őt is? hogy esküdtek hűséget egymásnak? hogy dobta a cigánylány a kútba, hogy ölték meg hal korában, hogy vágta le, mikor fa volt, hogy került ide? A favágóék nagyon megsajnálta mind a ketten, mondták neki, hogy maradjon nálok, majd eltartják ők; a lány ott is maradt, mert hát hová is mehetett volna?

Már jó ideig élt ott békességben, hanem mindig azon búsult-szomorkodott, a bántotta a lelkét nagyon, hogy hogy eszi ő ki ennek a két szegény embernek a szájából a kenyeret, mikor maguknak sincs, mikor maguk is véres verejtékkel keresik, aztán még csak nem is segíthet nekik a munkában, mert keze-lába, egész teste gyenge mint a harmat. Egyszer aztán eszébe jutott, hogy jó volna a királynéhoz beállani szobalyánynak, ha megfogadná, varrni, szőni, fonni tud, megkeresné a maga kenyerét, nem lenne senki nyakán kolonc. Meg is kérte még az nap a szegény asszonyt, hogy a királynéhoz menjen el, kérdezze meg, nincs-e szobalyányra szüksége? Váltig mondta a jó asszony hogy minek menne el? eltartják ők; nem használt semmit, el kellett neki menni a királynéhoz. Elment hát, elmondta hogy volna ő nála egy szobalyánynak való, ha megfogadná a felséges királyné. A királyné megörült neki, mert, hogy cigányfajta volt még a lelke is, - telhetetlen is volt, semmivel se' érte meg, mindig többet többet kívánt mindenből; szobalyánya is volt neki elég, de azért ezt is meg akarta fogadni, kérdezte, hogy miféle lány? A favágóné azt mondta neki, hogy valami gazdag ember lyánya volt ez, úgy is nevelték, mint a kisasszonyokat szokás, de az apját sok istencsapás érte, elpusztult, tönkre jutott, most hát így kell neki szolgálatával keresni a kenyerét. „Azért kérem a felséges királynét, ne bánjon vele úgy, mint a szolgálókkal szokás, nézzen el neki egyet mást.” A királyné megígérte, hogy jól bánik vele, azután megalkudtak a bérben, még az nap haza is ment az új szobalyány.

-141-

Mikor belépett az ajtón, mikor meglátta a király és királyné, csak elbámult mind a kettő: „Hogy szülhetett anya ilyen szép teremtést?” Csudálták, bámulták, hogy a sok nehéz munkában meztelen lábát nap el nem sütötte, a szél ki nem fűtta, hogy két keze, két orcája fehér, mint a

-142-

most esett hó, gyenge, mint a harmat; de a paraszt ruhában egyik se ismerte meg, hogy ez a tündér-kisasszony, a királyné megfogadta szobalyánynak. Ott éledélt aztán szép csendesen, varrogatott, fonogatott, cziczomázta a királynét.

Apródonként telt az idő, beköszöntött a tél. A királyné minden este összeült a cselédjeivel, fonogattak, mesélgettek. A mesélés sorba járt, mint a falusi bíróság, hol egyik mondott egyet, hol másik. Már mindenki mesélt, csak az új szobalyány nem, ennek is mondták mindnyájan, a király maga is, hogy meséljen egyet, de azt mondta, hogy nem tud. Nagy sok beszédre aztán mégis hozzá fogott:

-143-

„Volt, hol nem volt, egyszer egy királyfi, ez a királyfi kiment vadászni az erdőre, amint ott vadászatott, arra ment egy öreg asszony, három korsó volt a karján, a királyfi elkezdett felé hajigálni, a vén asszony mondta neki, hogy ne hajigáljon, mert ha eltöri a korsóját, abból az erdőből vesz feleséget, de a királyfi nem hallgatott rá; a vén asszony megint mondta neki, akkor se ért semmit, a királyfi addig hajigált, míg el nem törte mind a három korsót. „No felséges királyfi - mondta neki az öreg asszony, - most már - majd meglássa, - ebből az erdőből vesz feleséget.“ A királyfi nem hitte el, csak nevetgetett magában.“

A király mikor hallotta, hogy mit beszél a szobalyány, csak elbámult, honnan tudja ez ezt mikor ő senkinek se mondta. A szobalyány csak folytatta tovább.

„Ment aztán a királyfi az erdőbe beljebb-beljebb, egyszer meglátott három szép kis árva-tölgy fát, egymás mellett, egy tőről fakadva. A királyfi elővette a bicskáját, lemetszette az egyiket, hát amint levágta, kilépett belőle egy szép tündérkisasszony, síró-rívó, fuldokló hangon vizet kért, hogy nem adott neki a királyfi, megfuladt. Haza vitte aztán a királyfi, eltemettette.“

-144-

Már itt a királyné is tudta, hogy kiről van szó, ki az a király, de azt gondolta, hogy csak a *kútig* tudja a szobalyány, hát csak hagyta beszélni.

„Másnap megint oda tévedt a királyfi a két kis árva tölgyfához, nagy sírva-ríva, búsulva találta őket, amint a testvérjőkre hajolva szomorkodtak, de azért meg nem sajnálta bánatjokat, levágta a második kis fát is; ebből is kilépett egy még szebb tündér-kisasszony, ez is vizet kiáltott, hogy nem adott neki a királyfi, megfuladt ez is.“

Itt a királynénak eszébe jutott, hogy ha ez eddig ilyen jól tudja, tovább is tudhatja, jobb lesz elejét venni a bajnak, elhallgattatni. Bele szólott hát a mesébe:

- Ne is mondd tovább lányom, tudom már ezt a mesét.

De a király nem hagyta elhagyni:

- No én nem tudom, nem is hallottam soha, csak folytasd. Folytatta aztán a lány:

„Harmadnap megint kiment a királyfi, de már ekkor vitt magával egy korsó vizet meg egy poharat is. Mikor odaért a harmadik - az egyes egyedül, testvér nélkül ott búsuló kis fához, kitöltött egy pohár vizet, azt készen tartotta, azután elővette a bicskáját, levágta azt is. Abból is kilépett egy szép tündérlyány, vizet kért, a királyfi adott neki, mindjárt nem lett semmi baja, ott megölelték, megcsókolták egymást, örök hűséget esküdtek.“

-145-

Itt már a cigánylyány-királyné nagyon parázson ült, sehogy se' találta helyét. Megint el akarta hagyni.

- Ugyan lányom hagyd el már, annyiszor hallottam én már ezt, hogy fáj a fülem is, ha hallom.

De a király megint nem engedte elhagyni.

„Elindultak aztán haza felé, de a tündérlyány nagyon gyenge volt, nem birt menni, felültette hát a királyfi egy kút felébe, egy fűzfára, hogy várjon ott addig, míg ő hintót hoz. Várt aztán a tündérlyány; a mint ott várt, arra ment egy cigánylyány.“

A királyné látta, hogy ez már mindent tud, belekiáltott nagy mérgesen:

- Ne mondd már tovább, utálok ezt a mesét testemből-lelkemből!

-146-

De a király a cigánylyányról csakugyan nem tudott semmit, nem engedte hát elhagyni:

- Ha belevágtuk a fejszét, csak mozgassuk, mondd tovább lányom.

A lyány folytatta:

„Hogy-hogy nem, meglátta a cigánylyány a tündérkisasszonyt a fán, felment utána, ki kérdezte, kit vár, mit vár? mikor meg tudta, hogy királyfira várakozik, lehúzta a fáról, leszedte róla a tündérruhát, aztán meztelenül belevetette a kútba, a ruháját pedig magára szedte. Hanem a tündérlyány nem halt bele a vízbe, szép kis aranyhallá változott, elkezdett uszkálni. Észrevette ezt a cigánylyány, próbálgatta kifogni a halat, de sehogy se tudta. Mikor a legjobban fogdosná...“

Itt megint belevágott a királyné:

- Ha még tovább mered mondani, felpofozlak!

- Én is ott leszek ám - felelt rá a király; - csak folytasd lányom.

„Mikor hát legjavában fogdosná, épen akkor jött a király a szép aranyos hintóval, kérdezte,

hogyan csinál? a cigánylyány azt mondta, hogy megszerette a kis aranyhalat, azt szeretné kifogni. A király aztán biztatta, hogy majd kifogatja ő, ne vesződjön vele, félbe hagyta hát a cigánylyány a halfogást, oda fordult a királyhoz, az csak akkor látta meg a csunya pofáját, majd hanyatt esett tőle, de a lyány avval vágta ki magát, hogy nincs a naphoz-szélhez szokva, azért csunyult ilyen hirtelen el.“

-147-

Itt megint belekiáltott a királyné:

- Ha még tovább mondod, úgy elverlek, hogy lepedőben visznek haza, nem hallottad már, ki nem állhatom ezt a mesét.

De a király se tárgított, mert már gondolta, hogy hányadán lehet a dolog.

- Állhatod nem állhatod, a' nekem mindegy, ha még egyszer beleszólász, majd én verlek meg téged, nem te ezt a lyányt, azért azt mondom, hogy megfogd a szád. Te meg lyányom folytasd. A lyány folytatta.

„Haza vitte aztán a király a cigánylyányt, megesküdt vele. Eleinte rá se' igen tudott nézni, de lassanként a cigánylyány is csak szépült, ő is hozzá szokott, utoljára még tán meg is szerette. De a királynénak mindig az aranyhal furta az oldalát, félt tőle, hogy egyszer majd vissza változik tündérisasszonnyá, s haza megy, pedig biz az soha ítéletnapig se változott volna által, ott kellett volna néki a kútban élni, míg valaki ki nem szabadította volna. Gondolkozott hát a királyné, hogy hogy kellene elveszíteni, utoljára aztán azt találta ki, hogy betegnek tette magát, a királyi urának azt mondta, hogy semmitől mástól meg nem gyógyul, csak ha a kis aranyhal húsából ehetik. A király mindjárt megfogatta, megsüttette a szegény kis halat, a királyné még a csontját is megégette, de azért nem veszett el a tündérisasszony, mert tisztításkor egy halpénz elpattant, abban élve maradt, s még akkor éjjel egy nagy fává változott. A királyné hogy, hogynem megtudta, vagy legalább megsejđítette, hogy a halpénzből lett a fa, szerette volna kivágnatni, felégettetni. Megint betegnek tette hát magát, s azt mondta, hogy addig meg nem gyógyul semmitől, míg a nagy fa tűzénél főtt ételből nem ehetik, de attól is csak úgy, ha a fát gyökerestől, mindenestől az utolsó szilánkgig, mind felfűtik. Kivágták hát a fát, fel is fűtötték a legutolsó forgácsát is, de azért nem veszett el a tündérisasszony, mert mikor darabolták a fát, egy igen szép kis tejes deszka repedt ki belőle, az egyik favágó ember felvette, hazavitte a feleségének.“

-148-

Ette a méreg a királynét, mikor hallotta, hogy megszabadult a tündérisasszony, de nem mert többet beleszólani, mert tudta, hogy az ura hirtelen természetű, hamar eljár a keze; csak hallgatott hát, várta, hogy mi lesz már a dologból, egy kicsit reménykedett is, hogy hátha csak mese az egész, csakhogy hasonlít az ő történetéhez. A lyány pedig mondta tovább:

-149-

„A szegény favágóné megörült a kis deszkának, befedte vele a legszebb köcsögjét, feltette a kemence vállára. Másnap aztán kimentek, ő is az ura is tengerit-kapálni, a tündérlány azalatt kijött a kis deszkából, kitakarította a házat; mikor este hazajött a két szegény ember, sehogy se tudták elgondolni, hogy ki tisztíthatta ki a házat. Másnap megint kimentek, mikor haza jöttek, megint tiszta volt minden. Harmadnap aztán rálestek, megfogták a tündérlányt, a kis deszkát pedig tűzbe vetették. Attól fogva ott éldegélt nálok, olyan jól bántak vele, hogy maguk tulajdon gyermekökkel se' bánhattak volna - nem hogy jobban - de úgy se.“

Itt már látta a gonosz királyné, hogy csakugyan kiviláglík, hogy ő az a cigánylyány, gondolta, hogy jó lenne szép szerével elhordani az irhát, míg nem késő. Beleszólott hát megint:

-150-

- Ha tovább mondod, kimegyek a házból, annyira sérti a fülem.

- Nem mégy biz innen egy tapodtat se' - felelt a király - hanem végig hallgatod az egész mesét. Ül le hát ha mondom, mert majd leültetlek én, de nem köszönöd meg.

Leült a királyné, nem igen volt kedve ellenkezni. A lyány pedig mondta tovább:

„Jó dolga volt hát a tündérlánynak, de azért mindig bús volt, mindig szomorkodott. Azért szomorkodott pedig, mert látta, - ha nem mondták is - hogy milyen nehezére esik a szegény párnak az ő tartása, hogy a tulajdon szájuktól vonták el a falatot, csakhogy neki kedvébe járhasanak; ő pedig nem segíthetett nekik, mert gyöngye volt a kapálásra, nem birta volna meg a nehéz munkát. Egyszer aztán eszébe jutott, hogy ha a mezei munkára gyenge is, de varni, fonni tud, beáll hát szobalyánynak a királynéhoz, ha befogadja. El is küldte mindjárt a szegény asszonyt, hogy menjen, kérdezze meg a királynétól, nem fogadná-e meg? Az asszony váltig mondta neki - hogy az isten is áldja meg - hogy ne menjen sehova, élélhet ő nálok, eltartják ők, de a lyány nem engedett, el kellett neki menni. Megalkudtak aztán a bérben a királynéval, még az nap haza, is ment az új szobalyány, a tündérisasszony, de senki, se a király - a ki pedig örök hűséget esküdt nekik - se a cigánylyányból lett királyné meg nem ismerte.“

-151-

Felugrott erre a király, oda szaladt hozzá, megölelte megcsókolta:

- No szívemnek szép szerelme, ha akkor meg nem ismertelek is, megismertelek most, azért hát én a tied, te az enyim, ásó kapa se válaszszon el bennünket egymástól.

A cigánylyány mikor látta, hogy vége a pünkösdi királyságnak, hogy leesett az ugorka fáról, meg akarta oldani a kereket, el akart illanni, de a király észrevette, megkapta, úgy vágta a földhöz, hogy csak úgy nyekkent bele, azután kérdezte az új feleségétől a tündérisasszonytól, hogy micsoda halállal veszítse el; négy felé vágassa-e, vagy kerékbe töresse? de hogy im a galambnak még a haragja is szelíd, még az epéje se keserű, - a királyné azt felelte, hogy adjon

neki vagy száz forintot, avval - fel is út, alá is út - küldje el isten hírével, hogy többet szinét se lássák.

A király megtette a kívánságát, nem ölette meg, csak elkergette világra; a tündér kisasszonnyal pedig megesküdött, olyan lakodalmat csaptak, hogy Henczidától Bonczidáig folyt a sárga lé. A favágóékat is magukhoz vették, úri módon tartották; attól fogva békességben boldogul éltek, még most is élnek, ha meg nem haltak.

-152-

AZ ÖRDÖG-SZERETŐ.

-153-

Egyszer hol volt, hol nem volt, volt a világon egy ember, meg egy asszony, azoknak volt egy szép eladó lányuk, úgy hívták, hogy Mariska. Ez a Mariska minden áldott este eljárt a fonóházba, meg is böjtölte minden András napját, még se tudott szeretőt szerezni. A többi lánynak mindnek volt szeretője, a kivel ölelkezett, csókolózott, csak őt nem ölelgette, őt nem csókolgatta senki; ha az orsóját elejtette, nem volt a ki feladja, ha tengeri fosztáskor piros csövet talált, nem volt, a ki egy csókon megvegye. Eleget búslakodott ezen a szegény lány, de hiába volt minden búsulás, nem akadt szerető. Egyszer aztán nagy bánatában azt találta kiszalasztani a száján, hogy: „Én uram istenem, adj már nekem egy szeretőt, nem bánom, ha maga az ördög lesz is, csak legyen.”

Az nap este aztán, mikor elment a fonóházba, már ott várta egy nyalka, gyolcs inges-gatyás idegen legény, az mindjárt mellé ült, beszédbe eredt vele, még akkor este meg is szerették egymást, ölelkeztek-csókolóztak, csak úgy, mint a többi. Örült Mariska, hogy ilyen nyalka szeretőre tett szert, de az öröm csakhamar szomorúsággá változott, mert egyszer, a mint elejtette az orsóját, a mint utána nyultak mind a ketten, rá talált pillantani a legény lábára, meglátta, hogy annak az egyik lába ökörláb, a másik lóláb; ebből aztán mindjárt tudta, hogy a nyalka legény nem más, mint egy ördög, de azért nem szólt senkinek, úgy mutatta, mintha semmit se látott volna. Más nap aztán elment a keresztanyjához, - a ki bába asszony volt - elmondta neki a dolgot, hogy ő milyen bolondot talált kieszeríteni a száján, aztán hogy fogta szaván az ördög; kérdezte, hogy most már mitévő legyen?

-154-

- Hát lányom - felelt neki a keresztanyja - legelőször is azt kell kitudni bizonyosan, hogy csakugyan ördög-e hát? Azért nesze, itt van ez a gombolyag czérna, majd holnap este, ha a fonóház utc'ajtójában búcsúztok egymástól, ennek a végét hurkold rá a lajbija gombjára, de úgy, hogy észre ne vegye, azután a czérnat ereszd utána, magad meg tartsd a gombolyagot a kezeden, menj mindenütt a czérna után, less rá, hogy hova megy, holnap aztán mondd el nekem.

-155-

Ugy tett a lány, a hogy a keresztanyja mondta. Másnap este, mikor búcsúzott a fonóház ajtajában a szeretőjétől, ráhurkolta a czérna végét a lajbija gombjára, annál fogva kísérté mindenütt. A mint így mentek-mendegéltek, egy nagy templomhoz értek, de olyan templomhoz, a melyik már dűlő-félben volt, nem is járt már bele senki, helység se volt körülötte, nem is az istené volt már, hanem az ördögé. A mint hát ennek az ajtajához értek, a legény - mintha csak valami korcsmaajtón menne be - besuttyant a kulcslyukon. Mariska látta ezt jól, meg is ijedt, de azért gondolta magában, hogy ha felkötötte a kolompot, már csak rázza, oda ment hát a kulcslyukhoz, benézett rajta. Hát uramfia mit látott?! Ott volt tizenkét sült ökör, és huszonnégy hordó bor a templom közepén; az ő gyönyörűséges nyalka legény szeretője először megette a tizenkét ökröt, azután megitta rá a huszonnégy hordó bort, de úgy, hogy még - nem hogy terhére esett volna, - de tán jól se lakott vele.

Mariskának se jutott eszébe, hogy egészségére kívánja neki, hanem szaladt, a mint az isten tudnia adta, meg se állt a keresztanyja házáig. A mint beért, mindjárt elmondott neki mindent. Erre a keresztanyja is megvakarta a tarkóját.

-156-

- Bizony lányom, így már bizonyos, hogy ördög a szeretőd, látod, minek mondtál olyan bolondot, hogy az ördögöt is elvállalnád már, csak lenne, ki a fonóházban ölelgesen-csókolgasson? Hanem most már mást nincs mit tenni: eredj haza, zárkózz be a házba, egy seprűt tégy keresztbe a küszöbön, három nap, három éjjel se magad ki ne mozdulj, se mást se ki, se be ne eressz. Majd oda megy érted három este egymásután az ördög, de akármivel fenyeget, ki ne nyisd neki az ajtót, hanem így meg így tégy.

Itt megtanította mindenre, de nem mondom el mire, majd kijön a meséből.

Mariska mindent úgy tett, a mint a keresztanyja tanácsolta: haza ment, bezárta az ajtót, a küszöbön keresztbe fektetett egy seprűt, úgy várta, hogy mikor jön már az ördög? Nem kellett neki soká várni, amint beesteledett, oda ment az ördög, koczogott az ablakon:

- Eressz be Maris, eressz be!

-157-

- Nem eresztelek biz én, nem kellesz nekem se testemnek se lellemnek.

- Eressz be Maris, eressz be!

- Nem eresztelek biz én, nem kellesz nekem se testemnek, se lellemnek.

- Eressz be Maris, eressz be, ha be nem eresztesz, holnap ilyenkorra meghal az apád.

- Nem eresztelek biz én, nem kellesz nekem se testemnek, se lellemnek, nem bánom én, ha

meghal is.

Másnapra csakugyan meghalt az apja, megsiratták eltemették.

De az ördög evvel még nem érte meg, este megint oda ment, koczogott az ablakon:

- Eressz be Maris, eressz be!

- Nem eresztelek biz én, nem kellesz nekem se testemnek, se lelkemnek.

- Eressz be Maris, eressz be!

- Nem eresztelek biz én, nem kellesz nekem se testemnek, se lelkemnek.

- Eressz be Maris, eressz be! ha be nem eresztasz, - meghalt már az apád - meghal az anyád is.

- Nem eresztelek biz én, nem kellesz nekem se testemnek, se lelkemnek, nem bánom én, ha meghal is.

Másnapra meghalt az anyja is, ezt is megsiratták, ezt is eltemették.

De az ördög még evvel se érte meg, harmadik este megint oda ment, megint bekoczogott az ablakon:

- Eressz be Maris, eressz be!

- Nem eresztelek biz én, nem kellesz nekem se testemnek, se lelkemnek.

- Eressz be Maris, eressz be!

- Nem eresztelek biz én, nem kellesz nekem, se testemnek, se lelkemnek.

- Eressz be Maris, eressz be, ha be nem eresztasz, - meghalt már apád-anyád - holnapra ki leszel terítve te is.

- Nem eresztelek biz én, nem kellesz nekem se testemnek, se lelkemnek, nem bánom én, ha meghalok is.

Evvel az ördög ott hagyta, Mariska pedig összegyűjtötte az atyjafiait, az ismerőseit, meghagyta nekik - a mint a keresztanyja tanácsolta volt - hogy ha ő meghal, ne harangoztassanak neki a nagy haranggal, hanem a kis csengettyűvel, ne énekeljék el az iskolás fiuk, csak a vénasszonyok sirassák el; ne az ajtón vigyék ki, hanem az ablakon, ne az úton menjenek, mikor viszik a temetőbe, hanem az útfélen, ne is a temetőbe temessék, hanem a temető mellé; hogy rá ne akadjon az ördög.

Másnap virradóra csakugyan meghalt Mariska, el is temették épinségesen úgy, a hogy maga kívánta: nem a nagy haranggal harangoztak, csak a kis csengettyűvel, nem énekeltek neki az iskolás fiuk, csak a vénasszonyok siratták el, nem az ajtón vitték ki a házból, hanem az ablakon, nem az úton mentek a temetőbe, hanem az útfélen, nem is a temetőbe temették, csak a temető mellé; de nem is akadt rá az ördög. Harmadnapra aztán a sírján egy szép virágszál nőtt, de olyan szép, hogy keresni kellett, míg párját találták.

Hát gyöngyömadta mi kerekedett ki a dologból? Arra ment egy királyfi üveges hintóban, meglátta a szép virágot, leugrott érte, a keblére tűzte, haza vitte. A mint hazaértek a királyi palotába, első dolga volt, hogy a virágot betette egy szép üveges almáriomba. Azután lefeküdt az inasával együtt, ő az ágyba, az inasa meg lábtul, a földre.

A királyfi csakhamar elaludt, de nem az inas, annak sehogy se tudott álom szállni a szemére, csak forgott egyik oldaláról a másikra. A mint így álmatlankodék, egyszer - úgy éjfél tájban - hallja ám, hogy nyílik az almáriom ajtója, oda néz, hát látja, hogy a virágból kirepül egy szép hófehér galamb, körül néz, hogy nem látja-e a királyfi (az inast észre se vette); hogy aztán látta, hogy alszik a királyfi, leszállt az asztalra, elkezdett morzsalékot keresgetni. Csak keresgél, csak keresgél, de biz ott nem igen talált, egyszer aztán megszólal:

- Ejnye be szegény király ez, még csak egy kis hulladék sincs az asztalán.

Evvel többet nem keresgélt, visszarepült a virágba.

Az inas mindezt jól látta, fel is rötta az eszébe, el is mondta másnap a királyfinak:

- Jaj felséges király, ezt meg ezt láttam az éjjel, ezt meg ezt mondta ám a galamb.

- Nem igaz az Pista, álmodhattad te azt csak - felelt rá a király nagy nevetve.

Az inas maga is káptalanságba esett, hogy nem álmodta-e hát csakugyan, azért nem bizonyozott tovább, hanem feltette magában erősen hogy a jövő éjszaka ráles.

Ugy is tett. Akkor éjszaka szántszándékkal nem aludt el, megvárta az éjfélt. Amint aztán ütötte a tizenkét órát, kinyillott az almáriom ajtója, kirepült a virágból egy hófehér galamb, körül nézett nagy óvatosan, nem látja-e a királyfi, vagy más? de az inast megint nem vette észre, a királyfit meg látta hogy alszik, leszállt hát az asztalra, elkezdett morzsalékot keresni. Csak keresgél, csak keresgél, de biz ott megint nem talált, megszólalt hát megint:

- Ejnye be szegény király ez, még csak egy kis hulladék sincs az asztalán.

Evvel megint vissza repült a virágba.

Az inas mind ezt megint jól látta, végig-végig tapogatta magát, hogy ébren van-e hát csakugyan? mikor aztán érezte, hogy ébren van, gondolkozott, hogy felköltse-e a királyfit, de mégis csak arra határozta, hogy vár reggelig. Hanem reggel első dolga is volt azt mondani el:

- No felséges királyfi, megint kijött ám a hófehér galamb a virágszázból, megint ezt, meg ezt mondta.

A királyfi megint nem akarta hinni.

- Nem igaz az Pista, nem jól láttad, nem jól hallottad te azt.

- De biz igaz felséges királyfi, úgy láttam, mint most felségedet, úgy hallottam, mint ha most felséged mondaná.

- No ha igaz, majd tegyünk róla, hogy estére - ha eljön - ne panaszkodjék az ennivaló miatt; de majd magam is rá lesek, hogy eljön-e? -162-

Este aztán kirakatta a királyfi a sok tenger enni-inni valót az asztalra, maga pedig lefeküdt, tettette magát, mintha aludnék. Csak várt, csak várt, egyszer aztán kukorikolta a kakas az éjfélt. Erre kinyílt az almáriom ajtója, kirepült a virágszázból egy szép hófehér galamb, ránézett a királyfira, azt gondolta alszik, leszállt nagy maga biztában az asztalra, elkezdett csipegetni a sok drága ételből italból. A királyfinak se kellett egyéb, felkelt csendesen, a háta megé lopózott, hirtelen megkapta. Hát gyönyörömadta, a mint megérintette, a mint egy újja hozzáért, mindjárt egy gyönyörűséges szép lyánnyá változott, de százszor szebbé, mint azelőtt volt, míg Mariska volt, úgyannyira, hogy maga magára is alig ismert. A királyfi megölelte-megcsókolta:

- Édes szentem, szép szerelmem, te az enyim, én a tied, ásó-kapa se válaszszon el bennünket egymástól!

Mindjárt másnap nagy lakodalmat csaptak, még maig is boldogul élnek, ha meg nem haltak.

JANKÓ ÉS A HÁROM ELÁTKOZOTT KIRÁLYKISASSZONY.

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy nagy ország - abban egy város - abban a városban egy csizmadia, ennek a csizmadiának volt egy felesége, meg egy fia. Ez a kölkök sehogy se akarta az apja mesterségét folytatni, hiába ütötte-verte az öreg csizmadia, mindig azt mondta, hogy „ő bizon nem fótozza senki csizmáját, mikor úr is lehet, ő bizon úr lesz.“ Az anyja is pártját fogta, de az öreg csizmadián ketten se tudtak kifogni, mert mindjárt-mindjárt megverte mind a kettőt.

Egyszer megunt Jankó a sok lábszíjjazást, bement az anyjához:

- No édes anyám, én már nem szívelem tovább ezt a sok verést, már nagyocska vagyok, majd elmegyek világra, úgy is csak olyan tedd ide, tedd oda legény voltam itthon, nem tudták semmi hasznomat venni, hiába ettem az édes apám kenyerét, csak olyan voltam a háznál, mint az ötödik kerék. -164-

Az anyja is helyben hagyta, elindult hát Jankó. A mint megy mendegél, beér egy nagy rengeteg erdőbe, meg lát egy öreg embert, a mint czipokedik egy csomó rózsával, de sehogy se tudja felvenni. Oda megy hozzá Jankó. „Adja ide öreg apám, majd haza viszem én.“ Haza is vitte az öreg ember kunyhójáig, ott letette, avval tovább akart menni, de az öreg ember nem eresztette: „Már csak fiam maradj itt egy-két napig, legalább ismerjük meg egymást.“ Jankó hát ott maradt, segített az öreg embernek mindenben.

Tán három nap mulva mondja az öreg ember Jankónak:

- Eredj fiam Jankó szedegess egy kis tűzrevalót, elfogyott a mit multkor hoztunk, a sincs, a minél egy kis kását főzzek.

Elindult Jankó a rengetegben. Csak szedeget, csak szedeget, egyszer egy gyönyörű tó mellé bukkan ki. Majd hogy egészen szemmé nem változott, annyira elbámult, a mint meglátta a tavat, tele szebbnél szebb aranyhalakkal. A mint ott csudálkozik, egyszer csak hall távolról gyönyörű hattyuéneklést; ő is hirtelen elbúvik, elkezd leselkedni, hát látja, hogy egy szép hattyu száll le a tópartra, ott megrázkódik, leveti a hattyu ruhát, egy szép lyánnyá változik, elkezd fürdeni. Fördött egy darabig, aztán megint fölvette a hattyuruhát, elment. -165-

Jankó még fel se ocsúdott a nagy csudálkozásból, mire egy még hétszerte szebb hattyuéneklést hallott; nem sokára leszállt egy szép hattyu, levetette a hattyuruhát, egy még hétszerte szebb kisasszonnyá változott, megfürdött, avval elment. Egy kevés idő mulva még hetvenhétszerte szebb hattyuének hallatszott, lerepült a tópartra egy még szebb kis hattyu, levetette ez is a hattyuruhát, egy még hetvenhétszerte szebb királykisasszonnyá változott, megfürdött a tóban, s elment ez is.

Szegény Jankó, jobb szeretete volna, ha nem is született volna, mert halálosan beleszeretett a legkisebb királykisasszonyba, arra pedig gondolni se' mert, hogy az valaha az övé lehessen. Haza bandukolt a fával nagy szomorúan, mint a kinek az orra vére foly. Az öreg ember mindjárt észrevette rajta, hogy valami baja van. -166-

- Min szomorkodol Jankó fiam?

- Jaj édes öreg apám, hogy ne szomorkodnám én, mikor olyan szép királykisasszonyt láttam, hogy ha el nem vehetem feleségül, meghalok bánatomban, pedig annyira reménykedni se' merek.

Itt elbeszélte Jankó, hogy mit látott.

- Jankó fiam - mondja rá az öreg ember - tudom én, hogy miféle kisasszonyokat mondasz te, de ha az Isten segít, még is megkerítjük a legkisebbet valahogy.

Jankó majd kibútt a bőriből, hogy az öreg ember biztatta, mindjárt elkezdte kérni, hogy mondja meg, hol laknak.

- Tyhű édes fiam, fiatal legény vagy - felelt az öreg ember - de ha tiz annyi ideig élnél is, mint a meddig élsz, még se érnél oda; hanem okosabbat mondok én. Holnap délben eredj ki a tóhoz, jön először a legöregebbik királykisasszony, arra rá se hederíts, aztán jön a második, arra se nézz rá se', hanem mikor a legkisebbik leveti a hattyúruhát, lopózz oda csendesen, lopd el tőlle, azután a kisasszonyt fogd meg, vidd haza az édes apád házához, de a hattyúruhát úgy eltedd, hogy soha színét se lássa,

-167-

Jankó épinségesen úgy tett, ahogy az öreg ember mondta. Kiment a tóhoz, meghúzódott egy bokor mellé, szép csendesen végig nézte, míg a két első hattyú megfordított, s elment, azután várta a legkisebbet. El is jött az nem sokára, leszállt a tópartra, levetette a hattyúruhát, hát uram teremtom, olyan gyönyörű ruha volt alatta, hogy a parasztja nem is látszott a sok aranytöl-ezüsttől, akkora karbunkulusok fityegtek rajta, mint egy-egy tojás; de levetette ezt is, bele ment a vízbe. Jankónak se kellett több, mikor legjavában játszadozott a tóban, szép csendesen ellopta mind a két ruhát.

Kijött a királykisasszony, elkezdte keresni ruháját, s hogy nem találta, elkezdett sírni. Jankó oda ment hozzá, a királykisasszony mindjárt megszerette, de még is könyörgött, hogy adja vissza a ruháját.

- Jankó, szivem szép szerelme, add vissza a ruhámat, átok alatt vagyok, ha vissza nem megyek a kiszabott időre, nagy büntetés vár rám.

- Dehogy adom, szép angyalom, hanem most már gyere velem, elveszlek feleségül, ásó-kapa választ el bennünket.

A királykisasszony sírt-rítt egy darabig, de azután mit volt mit tenni? csak bele nyugodott.

-168-

Elindultak haza felé, útközben találtak egy várost, ott eladták az aranyos ruhát, kaptak érte annyi pénzt, hogy alig birta haza Jankó. Az öreg csizmadia alig hitt a szemének, mikor a sok pénzt meglátta:

- No fiam, soha se' hittem volna - ha az édes apám mondta volna is - hogy ilyen úr lesz belőled.

Itt nagy lakodalmat csaptak, boldogul éltek jó ideig.

Egyszer Jankó kiment vadászni, a hattyúbórt od'adta az édes anyjának, hogy viselje gondját, de a feleségének még csak meg se mutassa. Alig hogy kihúzta a lábát az ajtón, mindjárt elkezdett a királykisasszony könyörögni:

- Édes napam asszony - az Isten is áldja meg - mutassa meg nekem azt a hattyúruhát, a színét is elfelejtettem már.

- Jaj édes lányom, nem mutathatom meg, tudod, rám parancsolt az urad.

- Nem nyúlok én hozzá se', csak meg akarom nézni.

Addig-addig kérte a csizmadiánét, hogy megmutatta. A mint ott nézegeti, egyszer kikapja az asszony kezéből, magára kapja, - éppen nyitva volt az ablak - kirepült rajta. A csizmadiáné csak akkor vette észre, csak akkor csapkodta össze a tenyerét, mikor már kívül volt.

-169-

Haza jött Jankó a vadászból, nagy sírva-ríva találta az anyját.

- Hát édes anyámat mi lelte, mért sír olyan nagyon? kérdi tőlle.

- Hogy ne sírnék, édes fiam, mikor így meg így jártam.

Itt elbeszélte az egész esetet. Jankó nagyon elszomorodott rajta.

- No édes anyám, engem addig nem látnak, míg a feleségem elő nem kerítem.

Elindult Jankó, ment mendegélt, egyszer beért abba az erdőbe, a melyikben az öreg ember lakott. Bement hozzá:

- Jó napot adjon isten, öreg apám!

- Fogadj Isten, édes fiam! hát mi járatban vagy?

- Jaj öreg apám, nagy búba-bánatba estem én most, tegnap, míg kint voltam vadászni, a feleségem elkérte az anyámtól a hattyúruhát, magára vette, elrepült vele, most hát egyenesen kendhez jöttem tanácsot kérni.

-170-

- Jól tette, hogy egyenesen hozzám jöttél, mert csak én tudok tanácsot adni ebben a dologban. Nesze, itt van egy pár csizma, ennek az a tulajdonsága, hogy minden lépéssel hét mértföldet lehet vele lépni, ezt húzd fel, ez elvezet a világ végére, egész addig a hegyig, a melyiken a feleséged lakik; a majd aztán a te dolgod lesz, hogy hogy mégy fel rá, de azt előre megmondom, hogy azon a hegyen még soha sem volt halandó ember, mert a teteje üveg, az alja víz, a mellett olyan állásu, mint egy báránybőr süveg. Ennek a hegynek a tetején van egy arany palota, abban lakik a feleséged két testvérjével együtt.

Megköszönte Jankó a jó tanácsot, avval útnak indult. Ment-mendegélt, minden lépéssel hét mértföldet lépett. Hét egész álló esztendeig mindég ment, akkor meglátta az üveghegyet csillámlani. Mire a tövéhez ért, elszakadt a csizma, nem lehetett többet hasznát venni.

Elkezdte Jankó kerülgetni az üveghegyet, gondolkozott, hogy lehetne arra feljutni? Csak kerülgeti, csak kerülgeti, mint a gezemiczével körül rakott boglyát az éhes ökör, egyszer meglát három ördögfiut marakodni. Oda megy hozzájuk:

- Hát tik mért czivakodtok?

- Hogy ne czivakodnánk - felel a legnagyobbik - most halt meg az apánk, nem volt neki egyebe, mint egy piszkos nyerge, egy rongyos bocskora, meg egy rossz kóczmadzag ostora, de ezeknek az a tulajdonságuk, hogy ha valaki felül a nyeregbe, felhúzza a bocskort, egyet pattant az ostorral, s azt mondja, hogy: „hip-hop ott legyek, a hol akarok“ - mindjárt ott terem; most már ezeken nem tudunk elosztozkodni, mert egyik a másik nélkül semmit se' ér.

- No hé, tudjátok mit? - mondja nekik Jankó - én felállok egy dombra, elhajítok egy krajczárt, a ki elébb visszahozza, azé legyen mind a három.

Az ördögfiuk megörültek az okos tanácsnak. Jankó elhajított egy krajczárt, az ördögfiuk utána iramodtak, ott hagytak mindent, Jankó pedig hirtelen felhúzta a bocskort, ráült a nyeregbe, nagyot cserdített az ostorral, elkiáltotta magát: „hip-hop ott legyek, hol akarok“ - mindjárt az üveghegy tetején termett. Onnan aztán visszahajított mindent, hogy legyen azé, a ki a krajczárt megtalálta.

Bement Jankó az arany palotába, épen ott sepregette a felesége a pitvart, amint belépett. Nagyon megijedt, a mint Jankót meglátta.

- Jaj szívemnek szép szerelme, hol jársz itt, a hol még a madár se' jár?

- Érted jöttem, kedves feleségem.

- Nem mehetek én innen sehova, kedves uram, el vagyunk átkozva a testvéreimmel együtt, hogy akár hol vagyunk, mindenünnen csak ide vágyjunk vissza, te tölled is azért kellett eljőnnöm; egy csúnya veres ördög átkozott el bennünket, a mért nem mentünk hozzá feleségül.

- Hát most már hogy lehetne felszabadítani benneteket az átok alól?

- Nem egyébképen, mint hogy azt az ördögöt meg kellene ölni.

- No hát majd megölöm én a beste lélek rongyos ördögét!

- Jaj szívem Jankó, nem olyan könnyen megy az, sokan próbálták már, de mindnek az életébe került, azért jobb lesz, ha visszamégy, még most nem késő.

- De hiszen már vissza nem megyek, ha mingyár' itt halok is meg. Hanem mondd meg, mi módon lehet legkönnyebben megölni azt az ördögöt?

- Ha már épen csakugyan rá akarod adni a fejed, hát megmondom: most nincs itthon az ördög, bújj el ide a ruhák közé, majd ha haza jön, keres mindenütt, mikor legközelebb lesz hozzád, ugorj ki, vágd le a fejét, de azt megmondom, hogy egy csapással ha egészen le nem tudod vágni, akkor halál fia vagy.

Jankó úgy tett mindent, a hogy a felesége mondta, elbútt a fogas alá, a ruhák közé, kihúzta a kardját, úgy várta az ördögöt. Nem sokára haza is jött, még az udvaron el kezdett kiabálni: „Phű-phű, idegen szagot érzek“ - avval hányt-vetett mindent össze-vissza, oda ment a fogashoz is, elkezdett kotomászni a ruhák közt, Jankó is hirtelen kiugrott, úgy levágta a fejét, mint ha ott se lett volna.

Volt öröm, meg vigság a palotában, de Jankó nem felejtkezett el az apjáról-anyjáról, hanem mondta a feleségének, hogy elhozza azokat is. „Legalább legyenek itt az esküvőnkön.“ A felesége se ellenezte. „Jól van, kedves uram, nem bánom, ha elmégy is értök, itt van egy gyürü, ha ennek a fejét befelé fordítod, olyan üveg híd terem innen a földig, a milyen nincs a világon, ha pedig ki felé, akkor megint leomlik magától. Most eredj az istállóba, mondd meg a kocsisnak, hogy fogjon be.“

Ugy tett Jankó, a hogy a felesége mondta, befogatott, felült a gyönyörű hintóba, mikor a hegy szélére értek, befelé fordította a gyürút, mindjárt egy üveg híd termett ott, azon leért a földre, akkor kifelé fordította a gyürút, megint leomlott a híd. Repült a hat paripa Jankóval, mint a villám, vagy tán még annál is sebesebben, úgyannyira, hogy három óra alatt az apja házánál volt. Bemegy az udvarba, épen kint találja apját-anyját.

- No édes apám, édes anyám jöjjenek velem, ne is kérdezzék, hogy hova, csak jöjjenek.

Felöltöztek mind a ketten az ünneplő ruhájokba, úgy indultak el, de az asszony sehogy se akart beleülni a hintóba; utoljára mégis beletuszkolta Jankó. Mikor az üveghegy aljára értek, Jankó megint befelé fordította a gyűrűt megint ott termett az üveghíd; de már arra csakugyan nem akart rá menni a csizmadiáné.

- Én bizon nem kockáztatom az életem senki szépségéért, hiszen leszakad az a rongyos híd, - alig tudta Jankó megtartani a hintóban, de még akkor se nyugodott bele: „No fiam, ha meghalok, a te lelkedre halok meg.” Csak akkor örült aztán, mikor bent volt az aranyvárban, mikor meglátta a menyét.

-175-

Jankó is megörült, mert a felesége még hétszerte szebb lett, mint az előtt volt, mindjárt megesküdtek még egyszer, olyan lakodalmat csaptak, hogy hetedhét országra szóllott a híre. Meghallotta ezt a két királyfi is, azok is elmentek a lakodalomra, ott megszerették a két nagyobb királykisasszonyt, el is vették mindjárt. Erre még nagyobb lakodalmat csaptak, együtt maradt mind a három házaspár, a csizmadia, a felesége, - az öreg ember, mind ott maradt, nem volt olyan boldog háznép több széles e világon.

AZ ÖRDÖG ÉS A KÉT LYÁNY.

-176-

Volt egyszer egy szegény ember, meg egy szegény asszony, mind a kettő özvegy volt, s mind a kettőnek volt egy-egy lyánya, csak hogy az ember lyánya szép volt, az asszonyé meg csúnyább a hátramenésnél.

Egyszer az ember sütni akart, de nem volt dagasztó teknője. Azt mondja a lányának:

- Eredj át lányom ide a szomszédasszonyhoz, kérj tőle egy dagasztó teknőt, míg megdagasztunk benne.

Átment a lány a szomszédba:

- Szomszédasszony, azért küldött édes apám uram, ne sajnáljon kend egy dagasztó teknőt adni, mindjárt visszahozom, csak megdagasztunk benne.

- Bizon nem adok én édes lányom, mondd meg édes apád uradnak, vegyen el engem, akkor lesz dagasztó teknőtök.

-177-

Haza ment a lány, elmondta az apjának, hogy mit mondott a szomszédasszony. Megdagasztottak hát nagy ügygyel-bajjal, be is fűtötték a kemenczét, de már szénvonójuk nem volt a mivel a kemence alj át föltisztítsák. Azt mondja az ember a lányának:

- Eredj át lányom ide a szomszédba, kérj egy szénvonót, mondd, hogy mindjárt vissza viszed.

Átment a lány megint az özvegy asszonyhoz:

- Szomszéd asszony, azért küldött édes apám uram: ne sajnáljon kend egy szénvonót adni, míg a kemence alját föltisztítjuk.

- Bizon nem adok én édes lányom, mondd meg édes apád uradnak, vegyen el engem, akkor lesz dagasztó teknőtök is, szénvonótok is.

Haza ment a lány, elmondta, hogy mit mondott a szomszéd asszony, nagy nehezen elkészítették hát a kemenczét is, meg a tésztát is, csak be kellett volna vetni, de nem volt vető lapátjuk. Azt mondja a szegény ember a lányának:

- Eredj át még egyszer lányom ahoz az asszonyhoz, próbáld meg, ha adna egy vető lapátot, mondd, hogy ne sajnálja olyan nagyon, nem esik itt semmi baja, nem eszszük mink meg, ebbe a nyomba vissza viszed.

-178-

Átment a lány harmadszor is, elmondta, hogy mi járatban van; mit izent az apja, de az özvegy asszony erre is csak azt mondta, hogy biz ő nem adja: „Mondd meg apádnak, vegyen el engem, akkor lesz dagasztó teknőtök is, szénvonótok is, lapátotok is.”

Haza ment a lány, elmondta az özvegy asszony izenetét; szeget ütött ez a szegény ember fejibe, hogy biz azt az asszonyt jó is volna elvenni, lám akkor lenne dagasztó teknője is, szénvonója is, vető lapátja is; úgy annyira gondolkozott ezen, hogy utoljára is a lett belőle, hogy elvette az özvegy asszonyt. De bezzeg nem úgy ütött ki a dolog, a hogy azt a szegény ember kigondolta, mert alig, hogy megesküdtek, az asszony lett az úr a háznál, mindenből a parancsolt, férjem-uramnak pedig ajtó mögött volt a helye. A szegény lányt is mindig ütötte-verte az asszony, a maga csúnyánál is csúnyább lányát mindig cziczomálgatta, tejbe-vajba fűröszötte, ettől meg még a betevő falatot is sajnálta. Nem állhatá a lány ezt a keserves életet, bement az apjához.

-179-

- No édes apám uram, én tovább nem leszek senki lába-kapczája, csak úgy bánnak itt én velem, mint ha a szél hajított volna ide, el megyek világtalan világra, majd csak találok valahol szolgálatot.

A szegény ember se' nagyon marasztotta, mert látta, hogy bizon neki magának is jóformán

kifelé áll a szekere rúdja, vagy legalább igen kevés becsülete van a háznál; elindult hát a lány. Sütött neki a mostohája hamu pogácsát:

- Legalább ne mondd, hogy nem sütöttem útravalót.

Ment mendegélt a szegény lány, előtalált egy kis házat, abba bement, mert el volt fáradva, de oda bent nem talált mást, csak egy kis fehér macskát. Leült a lány a patkára, elkezdte eszegetni a hamu pogácsát. Oda megy hozzá a kis fehér cziczus:

- Nénikém, nénikém, adjál egy kis kalácsot, én is adok tanácsot!

Adott neki a lány; a kis macska megette, aztán megint kért, míg a pogácsa mind el nem fogyott, akkor felkuperodott a lány ölébe, ott fonogatott szép csendesen. Egyszer csak megzörgetik kívülről az ajtót:

- Tányér talpam, lompos farkam, szép lány mátkám nyiss ajtót!

- Jaj cziczuskám-miczuskám mit csináljak?!

- Nyisd ki neki.

A lány kinyitotta, bekullogott egy nagy csúnya ördög.

- Tányér talpam, lompos farkam, szép lány mátkám rakj tüzet!

- Jaj cziczuskám-miczuskám mit csináljak?!

- Hát rakd meg neki.

A lány tüzet rakott.

- Tányér talpam, lompos farkam, szép lány mátkám főzz ételt.

- Jaj cziczuskám-miczuskám mit csináljak?!

- Hát főzz neki.

A lány meg is főzött, ki is tálalt.

- Tányér talpam, lompos farkam, szép lány mátkám gyer' egyél.

- Jaj cziczuskám-miczuskám mit csináljak?!

- Hát egyél vele.

A lány jó izűt evett, mert éhes is volt.

- Tányér talpam, lompos farkam, szép lány mátkám bonts ágyat.

- Jaj cziczuskám-miczuskám mit csináljak?!

- Hát bontsd el neki.

A lány elbontotta.

- Tányér talpam, lompos farkam, szép lány mátkám feküdj mellém.

- Jaj cziczuskám-miczuskám mit csináljak?!

- Hát feküdj mellé.

A lány mellé feküdt.

- Tányér talpam, lompos farkam, szép lány mátkám nyúlj a bal fülembe.

- Jaj cziczuskám-miczuskám mit csináljak?!

- Hát nyúlj bele.

A lány bele nyúlt, a kezébe akadt valami, azt elkezdte húzni kifelé, hát mi volt? Nem egyéb, mint temérdek sok arany-ezüst, de annyi, hogy alig bírta kihúzni a lány.

Megint megszólalt az ördög:

- Tányér talpam, lompos farkam, szép lány mátkám nyúlj a jobb fülembe.

- Jaj cziczuskám-miczuskám mit csináljak?

- Hát nyúlj bele.

A lány bele nyult, hát mit húzott ki? - tán nem is hinnék kendtek, ha nem mondanám - nem egyebet, mint egy gyönyörű aranyos hintót, hat cifra, sallangos paripával.

Ezeket az ördög mind a lánynak adta, ez a sok aranyat-ezüstöt mind felrakatta a hintóba, maga is beleült, avval haza hajtatott.

Otthon a háznép köz-káptalanságba esett, sehogy se' tudta senki elgondolni, hogy juthatott ehez a sok kincshez, a lány meg nem mondta senkinek, csak az apjának beszélte el, de annak is a szívére kötötte, hogy tovább ne adja.

A csúnya lánynak majd kifúrta az oldalát az irigység, hogy a mostoha testvére úgy meggazdagodott; utoljára úgynyira gyötrődött, hogy nem tudott otthon maradni, megmondta az anyjának, hogy ő is elmegy szolgálatot keresni: „Láska kend édes anyám, az a kutya csak három napig volt oda, mégis hogy meggazdagodott, én is megpróbálom, hátha nekem is szolgálna a szerencse.“ Az anyja is helybenhagyta, hogy: „A bizon jó lesz,“ – süttött is neki az útra pogácsát, de hej nem hamuból ám! hanem olyan tiszta búzának a lisztjéből, a milyet a galamb hord össze.

-183-

Elindult a lány, ment-mendegélt, ez is elért ahoz a kis házhoz, be is ment; hogy nem talált odabent senkit, leült a patkára ez is, várni a gazdát. Csakhamar eszébe jutott, hogy neki pogácsája is van, elővette hát, s elkezdte eszegetni. Oda ment hozzá a kis fehér macska.

- Nénikém-nénikém adjál egy kis kalácsot, én is adok tanácsot.

De a lány nem adott neki, a kis macska még egyszer kért, de a lány akkor se' adott, hanem még kinevette:

- Oh szegény kis csipás szemű macska, ugyan miben tudnál te nekem tanácsot adni, ilyen haszontalan létedre?

A szegény kis macska meghunyászkodott, félre ült a kuczikba, a lány meg a patkán eszegetett. A mint ott eszeget, a mint ott eszeget, egyszer csak megzörgetik az ajtót:

- Tányér talpam, lompos farkam, szép lány mátkám nyiss ajtót!

Akkor már oda szaladt ám a lány a kis macskához.

- Jaj cziczuskám-miczuskám mit csináljak?!

-184-

- Hát ne ereszd be.

A lány nem eresztette be, az ördög berúgta az ajtót, mikor bent volt, megint elkiáltotta magát.

- Tányér talpam, lompos farkam, szép lány mátkám főzz ételt!

- Jaj cziczuskám-miczuskám mit csináljak?!

- Hát ne főzz neki.

A lány nem főzött, az ördög nem szólt érte semmit, hanem csak mikor maga meg is főzött, ki is tálalt, akkor szállalt meg.

- Tányér talpam, lompos farkam, szép lány mátkám gyere egyél!

- Jaj cziczuskám-miczuskám mit csináljak?!

- Hát ne egyél vele.

A lány nem evett, az ördög maga ette meg mind az ételt, azután megint csak rákezdte a nótát:

- Tányér talpam, lompos farkam, szép lány mátkám bonts ágyat!

- Jaj cziczuskám-miczuskám mit csináljak?!

- Hát ne bontsd el.

A lány nem bontotta el, hanem magának az ördögnek kellett megágyazni. Meg is ágyazott, bele is feküdt, aztán megint rákezdte:

-185-

- Tányér talpam, lompos farkam, szép lány mátkám feküdj mellém.

- Jaj cziczuskám-miczuskám mit csináljak?!

- Hát ne feküdj mellé.

A lány nem feküdt mellé, csak megállt az ágya fejénél, de az ördög megint rákezdte:

- Tányér talpam, lompos farkam, szép lány mátkám nyúlj a bal fülembé!

A lány hogy látta, hogy az ördög idáig nem hogy bántotta volna, de még egy rossz szót se szólt hozzá, bátorságot vett magának, s rákiáltott nagy mérgesen:

- Majd én abba a piszkos füledbe nyúlkálok!

Az ördög még erre se szólt semmit, szép csendesen belenyúlt maga a jobb fülébe, kihúzott belőle egy vas hintót, meg négy tüzes paripát, a hintónak alól egy katlanja volt, abba az ördög tüzet rakott, a lányt belezárta a hintóba; avval a négy lovat neki csapkodta, azok repültek, mint a sárkány, a hintó mindég jobban jobban át tüzesedett, utoljára olyan lett, mint a láng, a lány izré-porrá égett benne.

-186-

A szép lány meg otthon nagyon gazdag lett a sok kincsből, a mit az ördög adott neki, nem sokára elvette egy gazdag úrfi, nem mondom meg, gróf volt-e, vagy báró; herczeg-e, vagy királyfi? de bizonyosan valamelyik a négy közül.

Volt a világon egy kis malacz, annak volt egy kis háza egy nagy rengeteg erdő közepén. Egyszer a mint ebben a kis házban főzögetett magának, oda megy egy nagy ordas farkas, beszél az ajtón:

- Ereszsz be kedves kis malaczkám, nagyon hideg van idekint, fázom.
- Nem eresztelek biz én, mert megeszel.
- Ereszd be hát legalább az egyik hátulsó lábam.

A kis malacz beeresztette az egyik hátulsó lábát, hanem alattomban oda tett egy nagy fazék vizet a tűzhöz.

Kicsi idő múlva megint megszólalt a farkas:

- Ugyan kedves kis malaczkám, ereszd be a másik hátulsó lábam is.

A kis malacz beeresztette azt is, de a farkas avval se érte be, hanem egy kis idő múlva megint beszóllott:

- Kedves kis malaczkám, ereszd be a két első lábam is.

A kis malacz beeresztette a két első lábát is, de a farkasnak a se volt elég, megint megszólalt:

- Édes-kedves kis malaczkám ereszsz be már egészen, majd meglásd, egy újjal se nyúlok hozzád.

Erre a kis malacz egy zsákot szépen oda tett a nyíláshoz, hogy a mint a farkas jön háttal befelé, egyenesen abba menjen be, avval beeresztette. A farkas csakugyan a zsákba farolt be; a kis malacz se volt rest, hirtelen bekötötte a zsák száját, lekapta a tűzről a nagy fazék forró-vizet, leforrázta vele a farkast, azután hirtelen felmászott egy nagy fára. A farkas egy darabig ordított, mert a forró-viz úgy levitte a szőrét, hogy egy szál se maradt rajta; azután addig hánytá-vetette magát, míg utoljára kiódzott a zsák szája. Kibútt belőle, szaladt egyenesen segítséget hozni. Vissza is jött nem sokára vagy tized magával, elkezdtek keresni a kis malaczt. Addig-addig keresték, míg valamelyik csakugyan meglátta a fa tetején; oda mentek a fa alá, elkezdtek tanakodni, hogy mitévők legyenek; mi módon fogják meg a kis malaczt? mert egyik se tudott a fára fölmászni. Nagy sokára aztán arra határozták, hogy egymás hátára állanak mindnyájan, mint a lédeczi birákok, úgy aztán a legfelső majd csak eléri. El is kezdtek egymás hátára felmászni; a kopasz maradt legalól, mert félt feljebb menni, így hát a többi mind az ő hátán volt.

Már olyan magasan voltak, hogy csak egyetlen egy hibázott, hogy elérjék a kis malaczt; az az egy is elkezdett már mászni felfelé, akkor a kis malacz hirtelen elkiáltotta magát: „Forró víz a kopasznak!” a kopasz megijedt, kiugrott a többi alól, a sok farkas mind lepotyogott, kinek lába, kinek nyaka tört ki, a kopasz meg úgy elszaladt, hogy soh'se' látták többet.

A kis malacz szépen leszállott a fáról, haza ment, többet felé se' mertek menni a háza tájékának se a farkasok.

ZSUZSKA ÉS AZ ÖRDÖG.

Egyszer volt, hol nem volt, még az óperenciás tengeren is túl volt, volt a sós tenger kellő közepén egy lakatlan sziget, azon a lakatlan szigeten egy nagy hegy, annak a hegynek a tetején egy magas torony, annak a toronynak a leghegyibe egy könyv, abból szedtem én ezen szent beszédeket.

Volt a világon egy nagyon-nagyon szegény asszony, annak volt három lánya, ezt a három lányt csak úgy-ahogy felnevelte, de hogy nagyon szegény volt, sehogy se tarthatta őket tovább, hanem elküldte szolgálatot keresni.

Elindult a három lány; mentek-mendégéltek hetedhét ország ellen, megtaláltak egy házat, az utc'ajtóban kint állott egy ember, megszólította őket:

- Hova mentek lányaim?
- Megyünk szolgálatot keresni.

- So' se' menjetek tovább, szegődjete be én hozzám, úgysis épen ilyen három lányra volna szükségem.

A lányok beszegődtek az emberhez, a ki pedig nem ember volt, hanem ördög.

Zsuzskának - a legkisebbiknek - nagyon hamis hájjal kenték a bölcsőjét, nem egy könnyen hagyott magán kifogni, töviről-hegyire járt mindennek a végire. Egyszer is, a mint a pitarba üldögél, hallja, hogy ő róluk beszél az ördög a feleségével a szobában, hallgatózik jobban, hát mit hall? nem egyebet, mint hogy az ördög meg akarja őket ölni, arról beszélget. „Holnap nagy vendégséget csapunk, jó kövérek, jó lesz a húsok pecsenyének; nem is nehéz lesz megölni őket,

majd estére lefeküsznek a padlásra a magunk három lányával együtt, a magunk három lányának párnát teszük a feje alá, ezeknek meg egy-egy terméskövet, arról megismerem a sötétben is, hogy melyik másik? majd ha aztán elalusznak, levágom a fejét mind a háromnak.”

Zsuzska mind ezt jól hallotta, de nem szólt a testvérjeinek se'; hanem este, mikor mind az öt lány elaludt, felcserélgette csendesen a fejök alját, az ördög lányait fektette a terméskőre, a testvérjeit meg párnára, maga is arra feküdt, és tettette magát, mint ha aludnék. Éjfél tájban felment az ördög a padlásra, tapogatta, hogy merre van a három terméskő, a mint megtalálta, levágta a fejét mind a három lánynak, a ki rajta feküdt, a pedig nem volt más, mint a maga tulajdon három lánya. A mint evvel készen volt, megint lement, lefeküdt, mint a kinek jó rendben van a szénája.

-192-

Alig várta Zsuzska, hogy leérjen az ördög, felköltötte csendesen a testvéreit, lementek a padlásról, akkor Zsuzska bekiáltott az ördög ablakán.

- Hej ördög, nem minket öltél ám meg, hanem a magad lányjait!

Az ördög utánuk iramodott, de a három lány csak hamar utat vesztett a sötétben, avval az ördög visszament, a lányok meg mentek-mendegéltek szép csendesen. Reggelre beértek egy nagy városba, ott beálltak a királyhoz szolgálni.

A király legjobban megszerette közülök Zsuzskát, mert szép is volt, de meg nagyon tudta magát kedveltetni, ezért a nénei mindig irigykedtek rá, szerették volna valami úton-módon elveszíteni. Egyszer bementek a királyhoz:

-193-

- Jaj felséges király, van annak az ördögnek, a hol mi szolgáltunk, egy tenger-lépő cipője, a mivel a legszélesebb tengert is át lehet lépni, Zsuzska azt mondta, hogy el tudná ő azt lopni, ha kellene felségednek; azért parancsoljon rá felséges király, hogy lopja el, ha tagadja, hogy ő bizony nem mondta soha, hogy el tudná lopni, rá se hallgasson felséged, mert mondta, olyan igaz, mint hogy itt állunk.

Behivatta a király Zsuzskát:

- No te Zsuzska, azt hallottam, hogy te azt mondtad, hogy el tudnád lopni az ördögtől a tenger-lépő cipőt, azért ha az éjtszaka el nem lopod, halálnak-halálával halsz meg!

Szegény Zsuzska váltig tagadta, hogy nem „mondta ő azt soha”, nem használt semmit, mit volt mit tenni szegény fejnek? elszánta magát, hogy megpróbálja ellopni, úgy is mindegy akar a király öleti meg, akar az ördög.

Elindult hát szerencsét próbálni, ment-mendegélt, egyszer az ördög házához ért, épen éjfél volt, aludt az ördög is a felesége is, Zsuzska szép csendesen belopódzott, kivette a tenger-lépő cipőt az almáriomból, avval bekiáltott az ablakon.

-194-

- Hej ördög, viszem ám a tenger-lépő cipődet.

- Hej kutya Zsuzska, megöletted három szép lányomat, most viszed a tenger-lépő cipőmet, hanem majd meglakolsz még te ezért, fogadom azt az egyet!

Kergette is az ördög jó darabig, már im hogy utól nem érte, de épen egy tenger mellé jutottak, ott Zsuzska felhúzta a tenger-lépő cipőt, átlépte vele a tengert. Avval ment egyenesen a királyhoz.

- No felséges király, elhoztam már a tenger-lépő cipőt!

A király nagyon megörült neki, még jobban megszerette Zsuzskát. A nénei nagyon elbámultak, mikor megtudták, hogy Zsuzska szerencsésen ellopta a tenger-lépő cipőt; másnap megint bementek a királyhoz.

- Jaj felséges király, van annak az ördögnek egy tenger-ütő pálczája is, a mivel ha akar milyen mély tengerre ráütnek, kétfelé válik, hogy száraz lábbal keresztül lehet rajta menni, Zsuzska azt mondta, hogy azt is el tudná lopni.

Megint behivatta a király Zsuzskát.

- No Zsuzska, azt hallottam, hogy van annak az ördögnek egy tenger-ütő pálczája, te azt is el tudnád lopni, azért ha azt az éjtszaka el nem lopod, halálnak halálával halsz meg.

-195-

Hiába tagadta szegény Zsuzska, nem használt semmit, elindult hát nagy szomorúan. Épen éjfél volt, mikor az ördög házához ért, aludt az ördög is, a felesége is. Zsuzska csendesen belopódzott, ellopta a tenger-ütő pálczát, avval bekiáltott az ablakon.

- Hej ördög, viszem ám már a tenger-ütő pálczádat is.

- Hej kutya Zsuzska, megöletted három szép lányomat, elloptad a tenger-lépő cipőmet, most viszed a tenger-ütő pálczámat, de majd meglakolsz te ezért.

Utána is szaladt, de megint csak a tengerparton tudott közel jutni hozzá, ott meg Zsuzska megütötte a tengert a tenger-ütő pálczával, kétfelé vált előtte, utána meg összecsapódott, megint nem foghatta meg az ördög. Zsuzska ment egyenesen a királyhoz.

- No felséges király, elhoztam már a tenger-ütő pálczát is.

A király még jobban megszerette Zsuzskát, hogy olyan életre való, de a néneji még jobban irigykedtek rá, csakhamar megint avval árulták be, hogy van annak az ördögnek egy arany fej káposztája is, Zsuzska azt is el tudná lopni, azt mondta. A király megint ráparancsolt Zsuzskára erős parancsolattal, hogy ha a káposztát el nem lopja, halálnak halálával hal meg.

-196-

Elindult hát szegény Zsuzska megint, el is ért szerencsésen épen éjfélre az ördög kertjibe, levágta az arany fej káposztát, avval bekiáltott az ablakon.

- Hej ördög, viszem ám már az arany fej káposztádat is.

- Hej kutya Zsuzska, megöletted három szép lányomat, elloptad a tenger-lépő czipőmet, elloptad a tenger-ütő pálczámat, most viszed az arany fej káposztámat, csak ezt az egyet add vissza, soha szemedre se vetem.

De Zsuzska nem adta; „Tán bolond vagyok, hogy visszaadjam, mikor kívül vagyok már vele az udvaron?!“ Az ördög kergette egy darabig, de sehogy se tudta utolérni, utoljára is visszafordult, Zsuzska pedig ment egyenesen a király elibe, od'adta neki az arany fej káposztát.

- No felséges király elhoztam már ezt is!

A két nénjét Zsuzskának, majd hogy meg nem ütötte a guta, mikor megtudták, hogy Zsuzskának most se' lett semmi baja, másnap megint bementek a királyhoz.

-197-

- Jaj felséges király van még annak az ördögnek egy arany kis gyermeke is arany bölcsőben, Zsuzska azt beszéli fűnek-fának, hogy ő azt is el tudná lopni.

Megint behivatta a király Zsuzskát.

- Fiam Zsuzska, azt hallottam, hogy van annak az ördögnek egy arany kis gyermeke is, arany bölcsőben, te azt is el tudod lopni, azt beszélted, azért ha az éjjel el nem lopod, halálnak halálával halsz meg.

Zsuzska tudta, hogy hiába való volna minden beszéd, nem is könyörgött, csak a tenger-lépő czipőt kérte el a királytól, avval elindult. Mire az ördög házához ért, öreg este volt, nem is várakozott, hanem bement egyenesen a házba, felkapta a fejére az aranybölcsőt az arany kis gyermekkel, kiszaladt vele, avval bekiáltott az ablakon:

- Hej ördög, viszem ám már az arany kis gyermeket is.

- Hej kutya Zsuzska, megöletted három szép lányomat, elloptad a tenger-lépő czipőmet, elloptad a tenger-ütő pálczámat, elloptad az arany fej káposztámat, most viszed az arany kis gyermekemet, csak ezt az egyet add vissza, soha a szemedre se vetem.

-198-

Zsuzska csak nevette, de majd hogy sírás nem lett a nevetésből, mert az ördög utána iramodott, Zsuzska meg nem igen tudott a nehéz bölcsővel szaladni, úgy annyira, hogy mire a tengerparthoz értek, tiz lépés nem sok, de annyi se volt köztök, hanem ott aztán Zsuzska felrántotta a tenger-lépő czipőt, úgy átlépte vele a tengert, mint ha ott se lett volna, avval mént egyenesen a király elibe, od'adta neki az arany kis gyermeket.

A király a mint meglátta, csak egy szikrába mult, hogy össze-vissza nem csókolta Zsuzskát, de az is csak egy cseppbe mult ám, hogy a két nénje meg nem pukkadtt mérgibe, mikor meghallotta, hogy Zsuzska megint visszakerült. Fúrta az oldalukat rettenetesen az irigység, mert látták, hogy a király napról-napra jobban szereti Zsuzskát. Bementek hát a királyhoz megint, azt hazudták neki hogy Zsuzska azt mondta, hogy van annak az ördögnek egy zsák arany diója, ő azt is el tudná lopni.

Maga elibe parancsolta a király megint Zsuzskát:

-199-

- No fiam ezt meg ezt hallottam, azért ha holnapra el nem lopod azt az aranydiót, halálnak halálával halsz meg.

Szegény Zsuzska nagyon megijedt, mikor ezt meghallotta, mert tudta, hogy ezt legbajosabb lesz megtenni, mert a zsák a mester-gerendán az ördög ágya felett van keresztül vetve, aztán zörög is a dió, mikor viszik; azért hát elkezdett esküdni mennyre-földre, hogy „sülyedjen el ebben az álltó helyében, szakadjon ki a nyelve ebben a szempillantásban, ha ő azt valaha mondta,“ csak nem használt semmi kérés-könyörgés semmit, el kellett neki indulni.

Épen éjtszakára ért megint az ördög házához, aludt az ördög feleségestől, Zsuzska szép csendesen belopódzott, megfogta a zsákot, kezdte lehúzni a mestergerendáról, a mint húzta, a mint húzta, egyszer kiódzott a zsák szája, mind kiomlott belőle - nagy zörögve - a sok arany dió. Erre a zörgésre felébredt az ördög, felugrott az ágyból, megfogta Zsuzskát:

- No kutya Zsuzska, megöletted három szép lányomat, elloptad a tenger-lépő czipőmet, elloptad a tenger-ütő pálczámat, elloptad az arany fej káposztámat, elloptad az arany kis gyermekemet, most el akartad vinni a zsák arany diómat, hanem csakhogy egyszer a kezem közé akadtál, ha ezer lelked lesz se' szabadulsz meg, hanem három napig hizlallak, akkor nagy vendégséget csapok, jó pecsenye lesz belőled.

-200-

Szegény Zsuzska könyörgött, hogy csak most az egyszer ereszsze el, mindent visszahoz, de nem használt semmit, bezárták az ólba, tettek elibe mindenféle ételt italt, hogy hadd hizzon, ott tartották három nap, három éjjel.

Negyedik nap azt mondja az ördög a feleségének:

„No feleségem, én elmegyek, összehívom a vendégeket, te addig fűtsd be a kemenczét, mikor úgy befűlik, hogy a pusztá fenekén lángot vet a rongy, hívd be Zsuzskát, ültess rá a sütő lapátra, vedd be, hadd süljön meg.“

Elment az ördög, a felesége befűtötte a kemenczét, mikor olyan volt, hogy a rongy a pusztá fenekén lobbot vetett, behívta Zsuzskát.

- No te kutya Zsuzska, rá erre a sütő lapátra, hadd vesselek be.

- Jaj néném asszony, nem ültem én még sütő lapáton soha, üljön rá kelmed először, mutassa meg, hogy szoktak rajta ülni.

A vén bolond asszony rá hagyta magát venni, ráült a lapátra, Zsuzska hirtelen megkapta a nyelét, bevetette a vén asszonyt a kemenczébe, mindjárt összetöpörödött, megsült.

Zsuzska vállára vette a zsák arany diót, haza ment vele a királyhoz, az csak elcsudálkozott, mikor meglátta, Zsuzska elbeszélte, hogy és miképpen szabadult meg az ördögtől? de meg azt is elmondta egy füst alatt, hogy ő soha senkinek se mondta, hogy ezt vagy amazt el tudná lopni. A király, a mint ezt meghallotta, nagyon megharagudott, a két öregebb lyányt kő közé rakatta, Zsuzskát pedig megölelte, megcsókolta:

- No szívemnek szép szerelme, te az enyém én a tied, ásó-kapa válaszszon el egymástól.

Az ördög, mikor haza ment, kereste a feleségét, hogy nem találta, benézett a kemenczébe, megösmerte, hogy a felesége sült meg, nem Zsuzska, mérgibe mindjárt megütötte a guta, hogy csak elesett, mint Szent Mihály nap után a légy.

A király pedig szép feleségével még most is boldogul él - ha meg nem halt.

-201-

FEHÉRLÓFIA.

-202-

Egyszer volt, hol nem volt, még az óperenciás tengeren is túl volt, volt egy fehér ló. Ez a fehér ló egyszer megellett, lett neki egy fia, azt hét egész esztendeig szoptatta, akkor azt mondta neki:

- Látod fiam ezt a nagy fát?

- Látom.

- Eredj fel annak a legtetejébe, húzd le a kéréget.

A fiu felmászott, megpróbálta, a mit a fehér ló mondott, de nem tudta megtenni. Akkor az anyja megint szoptatta hét esztendeig, megint felküldte egy még nagyobb fára, hogy húzza le a kéréget; a fiu le is húzta. Erre azt mondta neki a fehér ló:

- No fiam, már látom elég erős vagy, hát csak eredj el világra, én meg megdöglöm.

Avval megdöglött. A fiu elindult világra, a mint ment-mendegélt, elő talált egy rengeteg erdőt, abba be is ment. Csak bódorgott, csak bódorgott, egyszer egy emberhez ért, ki a legerősebb fákat is úgy nyűtte, mint más a kendert.

- Jó napot adjon Isten! mondja Fehérlófia.

- Jó napot te kutya! hallottam hírét annak a Fehérlófiának, szeretnék vele megbirkozni.

- Gyere no, én vagyok!

Megbirkoztak, de alig csavarított egyet Fehérlófia Fanyüvőn, mindjárt földhöz vágta.

- Már látom hogy erősebb vagy, mint én, - mondja Fanyüvő - hanem tegyük össze a kenyerünket, végy be szolgálatodba. Fehérlófia befogadta; már itt ketten voltak.

A mint mennek mendegélnek, elő találnek egy embert, a ki a követ úgy morzsolta, mint más a kenyeret.

- Jó napot adjon Isten! mondja Fehérlófia.

- Jó napot te kutya! hallottam hírét annak a Fehérlófiának, szeretnék vele megbirkozni.

- Gyere no, én vagyok!

Megbirkoztak, de alig csavarított Fehérlófia Kőmorzsolón hármát-négyet, mindjárt földhöz vágta.

- Már látom, hogy te ellened nem csinálhatok semmit, - mondja Kőmorzsoló - hanem tudod mit: végy be szolgálatodba, hű szolgád leszek halálig.

Fehérlófia befogadta; már itt hárman voltak. A mint mentek-mendegéltek, elő találtak egy embert, a ki a vasat úgy gyúrta, mint más a tésztát.

-203-

-204-

- Jó napot adjon Isten! mondja neki Fehérlófia.

- Jó napot te kutya! hallottam híret annak a Fehérlófiának, szeretnék veled megbirkozni.

- Gyere no, én vagyok!

Sokáig birkóztak, de nem birtak egymással, utoljára Vasgyúró gáncsot vetett, földhöz vágta Fehérlófiát, erre az is megharagudott, fölugrott, s úgy vágta a földhöz Vasgyúrót, hogy majd oda ragadt. Ezt is szolgálatába fogadta; már itt négyen voltak.

Itt a mint mennek-mendegélnek, rájuk esteledett, ők is megtelepedtek, gunyhót csináltak. Más nap azt mondja Fehérlófia Fanyüvőnek:

- No te maradj itt, főzz kását, mink elmegyünk vadászni.

Elmentek; de alig hogy tüzet rakott, hogy a kása főzéshez hozzá fogott Fanyüvő, ott termett egy kis ördög, maga nagyon kicsi volt, de a szakállá a földet érte. Fanyüvő nem tudott hova lenni ijedtében, mikor meglátta, hát még mikor rá kiáltott.

- Én vagyok Hétszűnyű Kapanyányimonyók, add ide azt a kását, ha nem adod, a hátadon eszem meg.

Fanyüvő mindjárt od'adta. Hétszűnyű Kapanyányimonyók megette, avval visszaadta az üres bográcsot. Mikor haza-jöttek a czimborák, nem volt semmi enni való, megharagudtak, jól eldöngötték Fanyüvőt, de az nem mondta meg, hogy mért nincs kása.

Másnap Kómorzsoló maradt otthon. Az is a mint főzte a kását, oda ment Hétszűnyű Kapanyányimonyók, kérte a kását. „Ha ide nem adod, a hátadon eszem meg.” De Kómorzsoló nem adta, Hétszűnyű Kapanyányimonyók se' vette tréfára a dolgot, lenyomta a földre, hátára tette a bográcsot, onnan ette meg a kását.

Mikor a többi három hazafelé ment, Fanyüvő előre nevette a dolgot, mert tudta, hogy Kómorzsolótól is elveszi a kását Hétszűnyű Kapanyányimonyók.

Harmadnap Vasgyúró maradt otthon, de a másik kettő se' neki, se' a Fehérlófiának nem kötötte az órára, mért maradtak két nap kása nélkül. Ahoz is oda ment Hétszűnyű Kapanyányimonyók, kérte a kását, s hogy nem adta, a meztelen hasáról ette meg. A mint a többi három haza jött, ezt is jól elhányták.

Fehérlófia nem tudta fölérni észszel, hogy mért nem csinált egyik se kását. Negyednap maga maradt otthon. A többi három egész nap mindég nevette Fehérlófiát, tudták, hogy ahoz is oda megy Hétszűnyű Kapanyányimonyók. Csakugyan oda is ment, de bezzeg megjárta, mert Fehérlófia megkötözte szakállánál fogva egy nagy fához.

A mint a három czimbora haza ért, mindjárt feltálalta a kását. A mint jóllaktak, megszólalt Fehérlófia.

- Gyertek csak, mutatok valamit.

Vezette volna őket a fához, a melyikhez Hétszűnyű Kapanyányimonyókat kötötte, hát látja, hogy nincs ott, hanem elvitte a fát is magával.

Itt mindjárt elindultak a nyomon. Mindég mentek hét nap hét éjjel, akkor találtak egy nagy lyukat, a melyiken a más világra ment le Hétszűnyű Kapanyányimonyók. Tanakodtak egy darabig, mi tévők legyenek, utoljára arra határozták, hogy lemennek.

Fanyüvő font egy kosarat, csavart egy hosszú gúzszt a faágakból, s azon leeresztette magát, de meghagyta, hogy húzzák fel, ha megrántja a kötelet. Alig ért le negyed részére a mélységnek, megijedt, felhuzatta magát.

„Majd le megyek én,” mondja Kómorzsoló; de harmad részéről az útnak ez is visszahuzatta magát. Azt mondja Vasgyúró:

„Ejnye be gyávák vagytok, ereszszetek le engem, nem ijedek én meg ezer ördögtől sem.”

Le is ment fele útjáig, de tovább nem mert, hanem megrángatta a gúzszt, hogy húzzák fel.

Itt azt mondja Fehérlófia:

- Ereszszetek le engem is, hadd próbáljak szerencsét.

Bezzeg nem ijedt ez meg! Lement a másvilágra, kiszállt a kasból, elindult szélyelnézni. A mint így kódorog előre-hátra, meglát egy kis házat, bemegy bele; hát kit lát? nem mást, mint Hétszűnyű Kapanyányimonyókat. Ott ült a kuczkóban, kenegette a szakállát meg az állát valami zsirral; a tűzhelyen ott főtt egy nagy bogrács kása.

- No kutya - mondja neki Fehérlófia - csak hogy itt vagy? Másszor te akartad az én kásámat megenni a hasamról, majd megeszem én most a tiedet a te hasadról.

Avval megfogta Hétszűnyű Kapanyányimonyókat, földhöz vágta, hasára öntötte a kását, úgy ette meg, azután kivitte a házból, egy fához kötötte, s odább ment.

A mint megy-mendegél, előtálal egy várat, réz mezővel, réz erdővel körül véve. A mint meglátta, mindjárt bement bele; odabent egy gyönyörű király-kisasszonyt talált, a ki nagyon

megijedt, a mint meglátta a fel-világi embert.

- Mit keresel itt fel-világi ember, a hol még a madár se' jár?

- Hát biz én - felelt Fehérlófia - egy ördögöt kergettem.

- No hát most jaj neked! Az én uram három fejű sárkány, ha haza jön, agyon vág. Bújj el hamar.

- Nem búvok biz én, megbirkozom én veled.

Arra szóra ott termett a sárkány.

- No kutya - mondja Fehérlófiának - most meg kell halnod, hanem viaskodjunk meg a réz szűrűmön.

Meg is viaskodtak, de Fehérlófia mindjárt a földhöz vágta a sárkányt, s levágta mind a három fejét. Avval visszament a királykisasszonyhoz. Azt mondja neki:

- No most már megszabadítottalak, hanem gyere velem a felvilágra.

- Jaj kedves szabadítóm - felel a királykisasszony - van még nekem ide lent két testvérem, azokat is egy-egy sárkány rabolta el, szabadítsd meg őket, neked adja az édes apám a legszebb lányát, meg fele királyságát.

- Nem bánom, hát keressük meg.

Elindultak megkeresni. A mint mennek, találnak egy várat, ezüst mezővel, ezüst erdővel körül véve.

- No itt bújj el az erdőben - mondja Fehérlófia - én majd bemegyek.

A királykisasszony elbútt, Fehérlófia meg megindult befelé. Oda bent egy még szebb királykisasszonyt talált, mint az első; ez nagyon megijedt, hogy meglátta, s rákiáltott:

- Hol jársz itt felvilági ember, a hol még a madár se' jár?

- Téged jöttelek megszabadítani.

- No akkor ugyan hiába jöttél, mert az én uram egy hat fejű sárkány, ha haza jön, összemorzsol.

Arra a szóra ott termett a hat fejű sárkány. a mint meglátta Fehérlófiát, mindjárt megismerte.

- Hej kutya - mondja neki - te ölted meg az öcsémet, ezért meg kell halnod, hanem gyere az ezüst szűrűmre, viaskodjunk meg.

Avval kimentek, soká viaskodtak, utoljára is Fehérlófia győzött, földhöz vágta a sárkányt, levágta mind a hat fejét. Azután magához vette mind a két királykisasszonyt, így hárman útnak indultak a legfiatalabbat megszabadítani. A mint mennek-mendegélnek, találnak egy várat, arany mezővel, arany erdővel körülvéve. Itt Fehérlófia elbújtatta a két királykisasszonyt, maga bement. A királykisasszony majd meghalt csudálkozásában, a mint meglátta.

- Mit keresel itt, a hol még a madár se' jár? kérdi tőle.

- Téged jöttelek megszabadítani, felelt Fehérlófia.

- No akkor hiában fáradtál, mert az én uram egy tizenkét fejű sárkány, a ki ha haza jön, összevissza tör.

Alig mondta ezt ki, egy rettenetes nagyot menydörgött a kapu.

- Az én uram vágta a buzogányát a kapuba - mondja a király kisasszony - még pedig tizenkét mértföldről, de azért ebbe a nyomba' itt lesz; hanem bújj el hamar.

De már akkor, ha akart volna se' tudott volna elbújni Fehérlófia, mert a sárkány betoppant. A mint meglátta Fehérlófiát, mindjárt megismerte.

- No kutya, csak hogy itt vagy! Megölted két öcsémet, ezért ha ezer lelked volna is, meg kellene halnod. Hanem gyere az arany szűrűmre, birkózzunk meg.

Nagyon soká viaskodtak, de nem tudtak semmire menni. Utoljára a sárkány belevágta Fehérlófiát térdig a földbe; ez is kiugrik, bele vágja a sárkányt derékig; a sárkány kiugrik, bele vágja Fehérlófiát hónaljig; már itt Fehérlófia nagyon megharagudott, kiugrott, belevágta a sárkányt, hogy csak a feje látszott ki, erre kikapta a kardját, levágta a sárkánynak mind a tizenkét fejét.

Azután visszament a várba, elvitte magával mind a három királykisasszonyt. Elérkeztek ahhoz a kosárhoz, a melyiken Fehérlófia leereszkedett; próbálgatták minden módon, hogy férhetnének bele mind a négyen, de sehogy se' boldogultak, így hát Fehérlófia lent maradt, várta, hogy ő érte is ereszsék le. Csak várt, csak várt, három nap három éjjel mindég várt; akkor megunt, elment onnan nagy búslakodva. Alig ment egy kicsit, előfogta egy nagy záporosó; ő is hát behúzta magát a szűrűbe, de hogy úgy is ázott, elindult valami fedelékét keresni, a mi alá behúzódjék. A mint így vizsgálódik, meglát egy griff madár fészket, három fiók griff madárral; ezt nem csak hogy el nem szedte, de még betakarta a szűrűvel, maga meg bebútt egy bokorba.

Egyszer csak jön haza az öreg griff madár.

- Hát ki takart be benneteket? - kérdi a fiaitól.

- Nem mondjuk meg, mert megöled.

- Dehogy bántom! nem bántom én, inkább meg akarom neki hálálni.

- No hát ott fekszik a bokor mellett, azt várja, hogy elálljon az eső, hogy levehesse a szűrét rólunk.

-213-

Oda megy a griff madár a bokorhoz. Kérdezi Fehérlófiától:

- Mivel háláljam meg, hogy megmentetted fiaimat?

- Nem kell nekem semmi, - felel Fehérlófia.

- De csak kívánj valamit, mert nem mehetsz úgy el, hogy meg ne háláljam.

- No hát vigy fel a felvilágra.

Azt mondja rá a griff madár:

- Hej ha ezt más merete volna kívánni, tudom nem élt volna egy óráig, de neked csak csak megteszem; hanem eredj, végy három kenyeret, meg három mázsa szalonnát, kösd a kenyeret jobbról, a szalonnát balról a hátamra, s ha jobbra hajlok, egy kenyeret, ha balra, egy szalonnát tégy a számba, ha nem teszel, levetlek.

Fehérlófia épen úgy tett mindent, a mint a griff madár mondta. Elindultak aztán a felvilágra. Mentek jó darabig, egyszer fordult a griff madár jobbra, akkor beletett a szájába Fehérlófia egy kenyeret azután balra, akkor meg egy mázsa szalonnát. Nem sokára megint megevett egy kenyeret, meg egy mázsa szalonnát, azután az utolsót is megette. Már látták a világosságot ide fent, hát egyszer csak megint fordítja a griff madár balra a fejét, Fehérlófia kapta a bicskáját, levágta a bal karját, azt tette a griff madár szájába; azután megint fordult jobbra a madár, akkor a jobb lába szárát adta neki oda.

-214-

Mire ezt is megette, felértek. De Fehérlófia nem tudott se té, se tova menni, hanem ott feküdt a földön, mert nem volt se' keze, se' lába.

Itt benyúl a griff madár a szárnya alá, kihúz egy üveget tele borral. Od'adja Fehérlófiának.

- No - mondja neki - a miért olyan jó szívű voltál, hogy kezéd-lábod a számba tetted, itt van ez az üveg bor, idd meg.

Fehérlófia megitta, hát lelkem teremtette, - tán nem is hinnétek, ha nem mondanám - egyszerre ki nőtt keze-lába, de még azon felül hétszer erősebb lett, mint az előtt volt.

Itt a griff madár visszarepült az alvilágba, Fehérlófia pedig útnak indult megkeresni a három szolgáját. A mint megy-mendegél, előtalál egy nagy gulyát. Megszólítja a gulyást:

- Kié ez a szép gulya, hé?

- Három úré, Vasgyúró, Kómorzsoló és Fanyüvő uraké.

- No hát mutassa meg kend, hogy hol laknak?

-215-

A gulyás útba igazította, el is ért nem sokára a Vasgyúró kastélyához, bement bele, hát majd elvette a szeme-fényét a nagy ragyogás; de ő csak ment beljebb. Egyszer megtalálta Vasgyúrot, a ki mikor meglátta, úgy megijedt, hogy azt se tudta, lány-e vagy fiu? Fehérlófia megfogta, kihajította az ablakon, hogy mindjárt szörnyet halt. Azután fogta a királykisasszonyt, vezette Kómorzsolóhoz, hogy majd azt is megöli, de az is, meg Fanyüvő is meghalt ijedtében, mikor megtudta, hogy Fehérlófia feljött a más-világról. Fehérlófia a három királykisasszonyt elvezette az apjokhoz.

Az öreg király rettenetesen megörült, a mint a lányait meglátta, s hogy megtudta az egész esetet, a legfiatalabbat Fehérlófiának adta fele királyságával együtt. Nagy lakodalmat csaptak, még maig is élnek, ha meg nem haltak.

A NYELVES KIRÁLYKISASSZONY.

-216-

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy király, annak volt egy gyönyörű szép lyánya, de ez a lány olyan nyelves volt, hogy senki, nem csak meghaladni, de megközelíteni se tudta a szájasságban. Akárkivel akármiről beszélt, mindig csak az övé lett az utolsó szó. Búsult ezen a nagy nyelvességen a király, kivált ha látta, hogy a többi király és hercegkisasszonyok soha egy rossz szót, egy káromkodást ki nem eresztenek a szájukon, az ő lányától meg mást se lehet hallani soha. Ezenkívül az is bántotta, ha elgondolta, hogy hogy tegyen ő evvel valami becsületes embert szerencsétlenné? hisz a ki elveszi, csak keserűség lesz az élete. Utoljára, gondolt egyet.

- No lányom - mondta a lányának - kihirdettetem az országban, hogy a ki téged le tud nyelvelni, annak adlak feleségül.

-217-

A lány még megörült neki, a helyett, hogy megszontyorodott volna rajta:

- Jó lesz biz az, felséges atyám, legalább nem lesz olyan alamuszi tedd ide tedd oda uram.

A király látta, hogy csakugyan nincs más mit tenni, hát kihirdette, hogy a ki rá tud arra menni - mikor az ő lányával beszél - hogy ne a lányé, hanem az övé legyen az utolsó szó, annak adja feleségül fele királyságával együtt.

Mentek aztán szerencsét próbálni minden féle emberek: hercegek, grófok, nagy-süvegű tótok, de egyik se tudott kettőt se szólani a kisasszonyhoz.

Meghallotta ezt három sváb fiu is, ők is elindultak, hogy megpróbálják, mire mennek? ha nyernek, jó lesz; ha nem nyernek, se káruk, se hasznuk benne. A legkisebb fiu eszelős volt, a bátyjai el se akarták vinni.

- Ne is gyere te Jankó, úgy se lesz az a kisasszony a tied.

- Csak azért is elmegyek, majd ott megválik, hány zsákkal telik? kié lesz a királykisasszony!

Mentek aztán mendegéltek, a két bátya már nagyon elhagyta Jankót, mert az akármit látott úton-útfélen, mindent felszedett. Egyszer talált egy tojást; elkezd kiabálni a bátyjai után:

- Gyertek csak hé! mit találtam!

A két bátyja azt gondolta, hogy legalább is egy véka aranyat-ezüstöt talált, vissza szaladtak nagy lóhalálába, hát látják a tojást. No iszen neki estek Jankónak, úgy elverték, mint a két fenekű dobot, azután ott hagyták. Jankó is feltápázkodott, eltette a tojást, ment utánok. Kevés idő múlva megint talált egy rossz szeget, megint el kezdett kiabálni:

- Hát most mit találtam, gyertek csak!

Azok megint vissza szaladtak, hogy Isten tudja mit talált, mit nem Jankó! hát látják a rossz szeget, no ezért megint jól helybe hagyták. Jankó eltette a szeget is. Harmadszor még talált egy rakás ganét, akkor is kiabált, de rá se' hederítettek. Jankó eltette azt is a sipkájába. Ment aztán a bátyjai után, de azok már úgy elhagyták, hogy mire a palotához ért, azok már visszafelé jöttek nagy szomorúan:

- Ne is menj te oda be, úgy se lesz az a tied - mondták Jankónak.

- Már mért ne lehetne az az enyim?

- Csak. Nincs hozzávaló eszed.

- Hm. Csaknak zsák kell, papnak ágy kell. Azért is megmutatom, hogy az enyim lesz.

- Nem éred meg hajasan, kopaszon is bajosan.

De Jankó csak bement. Mindjárt beszédbe eredt a kisasszonnyal.

- De piros a kisasszony.

- Tűz ég ám bennem.

- Itt egy tojás, süssük meg nála.

- Lyukas ám a serpenyő.

- Itt egy szeg, foltozzuk be vele.

- Igen biz a sz..t!

- Az is van itt egy sipkával!

No erre a kisasszony egy szót se tudott szólani, hozzá kellett neki menni a bolondhoz.

Másnap megesküdtek, nagy lakodalmat tartottak, máig is élnek, ha meg nem haltak.

GAGYI GAZDA.

Egyszer volt, hol nem volt, az óperenciás tengeren túl, a Szentgellért hegyén innen volt, volt a világon egy nagy város, abban lakott egy szegény asszony. Ennek a szegény asszonynak nem volt az Isten szabad ege alatt egyebe, mint egy rossz háza, meg egy sovány tehene. Volt neki egy félbolond forma fia, a kit az egész város Gagyi gazdának hitt, mert sohse' csinált semmit, csak kódorgott, mint az Orbán lelke, vagy pedig kiült a ház elibe, ütötte a lába szárán a legyet.

Egyszer elment a szegény asszony az erdőre egy kis fáért, Gagyi gazdának megmondta, hogy maradjon otthon házörzeni, s viselje gondját a tehennek. De Gagyi gazda mást gondolt, épen vásár volt a városban, kapta magát, ki hajtotta a tehenet, hogy majd eladja, de biz ott azt se kérték tőlle, hogy mire tartja? Már épen vissza akarta vezetni, mikor meglátott egy katulyás zsidónál egy cifra katulyát, kérte a zsidót, hogy adja neki azért a tehenért; a zsidó is kapott rajta, csakhamar megvolt az alku. Vitte haza Gagyi gazda a katulyát nagy örömmel, az egész úton

röhögött neki. Mikor a házuk elibe ért, elejtette a katulyát, kiugrott belőle tizenkét óriás, körülvette Gagyi gazdát.

- Mit parancsolsz Gagyi gazda?! Mit parancsolsz Gagyi gazda?!

Szegény Gagyi gazda úgy megijedt, hogy egy darabig szólni se tudott; utoljára még is gondolt egyet:

- Hát azt parancsolom, hogy itt, e helyett a rongyos viskó helyett olyan rezidencia kerekedjék, mint a királyé.

Alig mondta ki, mindjárt még szebb épült, mint a királyé volt.

Gagyi gazdának csak elállt szeme-szája, egy darabig ott bámulta a sok szép holmit, be se' mert menni a palotába, utoljára még is ráadta a fejét, bement. Hogy azután látta, hogy odabent nincs senki, egészen neki bátorodott.

A szomszédok ezalatt körülvették a palotát, nem tudták mire vélni a dolgot, ott dévankoztak, hogy mi dolog ez? honnan termett ez ide? egyszer csak jött haza a szegény asszony, ez is nagyon elcsudálkozott, kérdezgette a szomszédoktól, hogy tán nem is jó helyen jár, hogy tán eltévedt, nem itt volt az ő háza, „de hiszen kendteket mind ismerem, kendtek az én szomszédaim, még is csak ennek kell annak lenni.“

-222-

Mikor legjobban tanakodtak, kitoppant Gagyi gazda a házból, megfogta az anyja kezét, felvezette a palotába. Ott elbeszélte neki mindent. A szegény asszony, mikor meghallotta, hogy nincs tehén, elkezdte szidni Gagyi gazdát:

- Oh te bolond - te bolond, mindég mondtam, hogy nincs elég eszed, azért a rongyos katulyáért od'adni egy tehenet, most már miből élünk meg, miből tudjuk a mindennapi kenyerünket megkeresni?

Gagyi gazda alig tudta elhithetni, hogy lesz már ezután, a mi csak kell, enni-inni való, minden, a mi szemöknek, szájuknak tetszik. Erre elővette a katulyát, a földhöz vágta. Kiugrott belőle a tizenkét óriás:

- Mit parancsolsz Gagyi gazda? Mit parancsolsz Gagyi gazda?

- Nem mást, mint hogy ez az asztal mindjárt tele legyen mindenféle étellel.

Alig mondta ki, mindjárt úgy tele lett az asztal mindenféle drága étellel-itallal, a mi csak a világon van, hogy majd leszakadt alatta. Gagyi gazda úgy jól lakott, mint a duda, az anyja is csipegetett egy-egy kicsit, de nem igen mert sokat enni.

-223-

Ezalatt hire futott a városban a Gagyi gazda palotájának, jártak csudájára mindenféle emberek, - hercegek, grófok, nagy süvegű tótok - vallatták Gagyi gazdát, hogy honnan támadt a palota oda olyan hirtelen, de nem mondta senkinek, csak éltek az anyjával a nagy uraságban.

Egyszer Gagyi gazdának az a gondolatja támadt, hogy meg kellene házasodni. Az anyja is helyben hagyta, hogy biz a' jó lesz, tanácsolta is mindjárt a szomszéd lányát. De Gagyi gazda tudni se akart rólla, hanem arra kötötte magát, hogy a király egyetlen lányát veszi el. Váltig mondta neki az anyja, hogy nem adják azt ő hozzá, nem neki való a', csak falra hányta a borsót, mert Gagyi gazda nem állott el az akaratjától, hanem mindég ösztökélte az anyját, hogy kérje meg neki a királykisasszonyt. A szegény asszonnak mit volt mit tenni? felöltözött az ünneplő ruhájába, elment a királyhoz, elmondta, hogy mi járatban van. A király szörnyen megharagudott, majd hogy ebrúdon nem vettette ki.

-224-

- Ejnye imilyen-amolyan koldús-kölke még az én lányomra meri vetni a szemét, hogy most egy kicsit felkapott az uborka fára. Megmondja neki kend, hogy arra ne is ácsingózzon soha!

Haza ment a szegény asszony, elmondta Gagyi gazdának, hogy mit izent a király. De Gagyi gazda akkor is csak azt mondta, hogy övé lesz a királykisasszony, akarki meglássa. El is ment még az nap a keresztapjához, rábizta, hogy „menjen el a királyhoz, mondja meg neki, hogy azt izenem, hogy akarmit kívánjon, mindent megteszek, ha nekem adja a lányát.“ Elment a keresztapja a királyhoz, elmondta, hogy mit izent Gagyi gazda. Szeget ütött ez a király fejébe, azért hát azt felelte, hogy nem bánja, neki adja a lányát, ha az ő rezidenciájától a Gagyi gazda palotájáig arany hidat rakat, gyémánt karral, üveg bolthajtással, hogy az ő lánya azon járhasson.

Elmondta Gagyi gazdának a keresztapja, hogy mit felelt a király; Gagyi gazda nagyot ugrott örömeiben, hogy ha csak ez a baj, ezen könnyű segíteni; a keresztapja nem tudta mire vélni a dolgát, azt gondolta, hogy az esze tisztul.

-225-

Este, mikor le akart feküdni Gagyi gazda, elővette a katulyát a tükör mellől, a földhöz vágta. Kiugrott belőle a tizenkét óriás.

- Mit parancsolsz Gagyi gazda?! Mit parancsolsz Gagyi gazda?!

- Nem mást, mint hogy holnap reggelre, mire én fölkelek, a király rezidenciájától az én palotámig arany hidat csináljatok gyémánt karral, üveg bolthajtással.

Reggel, mikor felkelt a király, kinézett az ablakon, hát látta, hogy micsoda pompás hidat csináltatott az éjjel Gagyi gazda, csak elállt szeme-szája. Mit volt mit tenni, hozzá kellett menni a királykisasszonynak Gagyi gazdához.

Itt Gagyí gazda haza vitte nagy örömmel a feleségét, a' szegény eleinte sirt-ritt, de utoljára, hogy látta, hogy az ura minden kívánságát - mihelyt kimondja - abban a szempillantásban teljesíti, hát lelkem adta, még beleszeretett. Csak azt szeretete volna még kivenni belőle, hogy honnan veszi azt a sok mindent, mi módon csináltatta a hidat meg a palotát? de hiába! volt minden faggatás, mert ilyenkor egyik fülén beeresztette a szót Gagyí gazda, a a másikon ki.

-226-

Egyszer elment Gagyí gazda valahova onnan hazulról, nem maradt más a háznál, csak a felesége. Bemegy hozzá egy nyomorult koldús, kéri az Isten nevében, hogy könyörüljön rajta, hamarjában nem tudott neki mit adni az asszony, lekapta a tükör mellől a katulyát, od'adta neki: „Fogja kend, jó lesz, ha valahol kap kend egy-két krajczárt, beleteheti.“

Elment a koldús nagy dűnynyögve, „hogy ilyen gazdag asszony bizony adhatott volna - ha mást nem - egy darab szalonnát.“

A mint kiért az utcára, elejtette a katulyát, kiugrott belőle a tizenkét óriás, körülfogta a szegény koldust.

- Mit parancsolsz gamós koldus?! Mit parancsolsz gamós koldus?!

A meg - szegény - majd leesett a lábáról, úgy megijedt, nem jutott eszébe semmi okos, utoljára azt a bolondot parancsolta, hogy azt a palotát vigyék mindenestül, ő vele együtt a sós tenger közepére. Az óriások felkapták a palotát, meg sem álltak, míg a sós tenger kellős közepére nem értek vele, ott letették, úgy lebegett a palota a vízben. A Gagyí gazda felesége még akkor is benne volt, de nem tudott rólla semmit, hogy viszik, mert aludt. Mikor letették az óriások a palotát, bement hozzá a gamós koldus, elmondott neki mindent, hogy s miként ment oda a palota? A királykisasszony mindjárt felérte észszel, hogy Gagyí gazda is ezekkel az óriásokkal csináltatott mindent, kérte a katulyát a koldústól vissza, gondolta magában, hogy majd visszaviteti a palotát a maga helyére, aztán megint jól lesz minden. De bezzeg felnyíltott a szeme a koldusnak is, nem hogy visszaadta volna, hanem még azt kívánta. a királykisasszonytól, hogy ezután őtet szeresse, az ő felesége legyen. A királykisasszony mindég sírt-ritt, mert hagyján, ha még csak sánta lett volna a koldus, de máskülönben is csunya volt; a pofáját is az ereszbe verték, imitt-amott fityegett rajta egy-egy szál szőr, biz ő bele a szegénybe a legalábbvaló fehérszemély se tudott volna bele szeretni, nem hogy olyan gyönyörűséges királykisasszony.

-227-

Ezalatt Gagyí gazda haza ment, kereste a palotáját; hogy nem találta, nagyon elszomorodott, tudakozódott fűtől-fától, hogy nem tudna-e rólla valamit? Utoljára akadt egy kondás bojtár, a ki látta, mikor vitte a tizenkét óriás a sós tenger felé.

-228-

Elindult hát Gagyí gazda, hogy fölkeresse a palotáját, meg a feleségét, hanem elébb csináltatott magának egy vas bocskort, azt felhúzta a lábára, felfogadta, hogy addig le nem veti, míg a palotáját meg nem találja.

Ment-mendegélt heted-hét ország ellen, egyszer előtalált egy rákot, a mint a pocsolyában fetrengett. Megszólította a rák:

- Segíts rajtam Gagyí gazda, végy fel a tarisznyádba, jótét helyébe jót várj.

Gagyí gazda megszánta, fölvette, a tarisznyájába tette.

Megint ment-mendegélt, előtalált egy egeret, a mint valami vízben fuldoklott, sehogy se' tudott kiszabadulni. Ez is megszólította:

- Segíts rajtam Gagyí gazda, szabadíts ki a vízből, végy fel a tarisznyádba, jótét helyébe jót várj!

Ezt is megsajnálta, felvette, a tarisznyájába tette.

Megint ment-mendegélt, hét nap hét éjjel mindég ment, akkor elért a sós tenger partjára. Meglátta a palotát messzire lebegni a tenger kellős közepén. Nagyon elbúsulta magát, mert látta, hogy oda semmi módon be nem juthat. A mint így búslakodik, megszólal a rák a tarisznyában:

-229-

- Mért búslakodol, kedves gazdánk?!

- Hogy ne búslakodnám, mikor látom, hogy semmi módon be nem juthatok a palotámhoz.

- No hát én majd beúszok, megnézem, hogy-mint állanak oda bent a dolgok? Te addig várj itten a tenger parton.

Beúszott a rák, Gagyí gazda várta a parton egész nap, de csak nem jött; már keresztet vetett rá, hogy nem is jön ki, hát egyszer bukkan ám elő a víz alól. Mindjárt tudakolta tőlle Gagyí gazda, hogy mit látott?

- Hej kedves gazdám, furcsán megy oda bent a dolog, a gamós koldus erővel azt akarja, hogy feleségévé legyen a királykisasszony, de az azt mondja, hogy „neki bizon nem kell se testének, se' lelkének; jobb lesz ha ide adod azt a katulyát.“ De a koldus nem adja, hanem egy kis vékony lánczon a nyakában hordja éjjel-nappal; én elloptam volna, de nem tudtam a lánczot elválni.

Gagyí gazda még jobban elbúsulta magát, de most meg az egér szólalt meg.

-230-

- Ne búslakodjál kedves gazdám, gondoltam én egyet. Majd engem bevisz a rák koma a hátán, én elrágom a lánczot, kihozzuk a katulyát.

Ugy is lett. Felült az egér a rák hátára, beúsztak a palotához; épen akkor a legjobban húzta a

bórt a fagyon a koldus, a kis eger odament, lerágta a katulyát a lánczról, a rák azt is a hátára vette, meg az egeret is, úgy úsztak kifele. Gagyi gazda még messziről észrevette őket, alig várta, hogy kiérjenek, mindjárt a földhöz vágta a katulyát. Kiugrott belőle a tizenkét óriás, körül fogta Gagyi gazdát:

- Mit parancsolsz, régi kedves Gagyi gazdánk? Az Isten is áldjon meg!

- Nem mást, mint hogy a palotámat mindenestől, velem együtt, visszavigyétek a régi helyére, azt az akasztófára való koldust pedig lökjétek ki belőle, hadd éljen meg, a hogy tud.

Az óriások felkapták a palotát, vissza vitték Gagyi gazdával, az egerrel meg rákkal együtt a régi helyére, a gamós koldusnak megint a hátára adták a tarisznyát, s útnak eresztették.

Az öreg király mikor meglátta, hogy a Gagyi gazda palotája megint a régi helyén van, meg mikor a lányát épen egészségesen a szeme előtt látta, úgy megszerette Gagyi gazdát, hogy mindjárt neki adta a fele királyságát; újra nagy lakodalmat csaptak, még most is élnek, ha meg nem haltak.

-231-

BABSZEM JANKÓ.

-232-

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy szegény ember, meg egy szegény asszony. Nem volt nekik egy csepp gyermekök se, pedig az asszony mindig azon sírt-rítt, mindig azon kérte az istent, hogy áldja meg ötet egy fiu-gyermekkel.

Egyszer az ember kint volt a tanyáján, szántogatott két ütött-kopott girhes ökrön, az asszony meg az alatt otthon ételt főzött neki.

A mint ott főzögetett, a mint ott főzögetett, megint eszébe jutott, hogy milyen jó volna, ha most egy fia volna, a ki ki vigye az apjuknak az ételt: „Oh én uram istenem – mormolja magában – csak egy akkora kis gyermeket adj, mint egy babszem, holtomig mindig áldalak érte.” Alig mondta ezt ki, ott termett egy babszemnyi kis fiu előtte a padkán, elkiáltotta magát:

- No édes anyám itt vagyok, hanem már most nekem főzzön gombócot, mert olyan éhes vagyok, mint a farkas, azután majd kiviszem édes apámnak az ételt, ha jóllaktam; de úgy főzzön kend, mintha 24 kaszásnak főzne.

-233-

Főzött neki az asszony fél véka lisztből gombócot, kitálalta elibe; Babszem Jankó az utolsó falatig megette. Kérdezi tőlle az anyja:

- No fiam jól laktál?

- Dehogy laktam, édes anyám, még fél fogamra is kevés volt, azért főzzön még kend.

Megint főzött neki fél véka lisztből, megint mind egy falatig megette Jankó. Kérdezi megint az anyja:

- No fiam jól laktál-e már!

- Dehogy laktam édes anyám, tán még éhesebb vagyok, jó lenne, ha főzne még kend.

Megint főzött az asszony egy véka lisztből, azt is megette a fiu. Kérdezi megint az anyja:

- No fiam jól laktál-e már valahára?

- *Ettem*, édes anyám, *ettem*; hanem már most hol van az az étel, hadd vigyem édes apámnak!

Kitálalta az asszony egy szilkébe az ételt, azt bele kötözte egy kasornyába, nagy sok ellenkezés után – mert eleinte nem bizott benne, hogy elbirja – od’adta Jankónak, hogy nohát vigye. Fejére kapta Jankó, szaladt vele ki a tanya felé. Amint ment-mendegélt, elő talált egy hat ökrös szekeret egy béressel, ő is el volt már fáradva, kapta magát, feltette az ételt hátul a szekérre, maga meg bebútt az ökör fülébe. Amint így mentek, elkezdett a béres füttyölni; csak hallgatja, csak hallgatja Jankó, egyszer aztán nem állhatja szó nélkül. Kiszól az ökör füléből:

-234-

- Be hegyes, haj! de majd nem lesz az olyan hegyes, voltam a kovácsnál, hogy reszeljen el belőle.

Hallja ezt a béres, nézeget szélyel, hogy ki beszél hozzá, de nem lát senkit; megint el kezd füttyölni, megint kiszól Jankó.

- Be hegyes, haj! de majd nem lesz az olyan hegyes; voltam a kovácsnál, hogy reszeljen el belőle.

Megint fülel a béres, „de már itt csakugyan beszél valaki,” néz mindenfelé, nem lát senkit. „No – gondolta magában – tán csak a szél volt;” megint rákezdt a füttyöt, megint kikiáltott Jankó:

- Be hegyes, haj! de majd nem lesz az olyan hegyes; voltam a kovácsnál, hogy reszeljen el belőle.

-235-

Erre aztán megijedt a béres, nem mert többet füttyölni, hanem meglapult, mint a légy Szentmihálynap után. Egyszer – jó idő mulva – szól az ökörnek:

- Csálé Bimbó!

Jankó kikiált az ökör füléből:

- Csak azért is hajsz Bimbó!

Megint szól a béres:

- Hajsz Csákó!

Megint kikiált Jankó:

- Csak azért is csálé Csákó!

„De már itt sehogy se megy istenesen a dolog;“ gondolja a béres, de azért még egyszer megpróbált szólni az ökörnek:

- Csálé Bimbó, hajsz Csákó!

Megint kikurjant Jankó:

- Csak azért is csálé Csákó, hajsz Bimbó!

De már erre a béresnek is az inába szállt a bátorsága, „itt akarhogy mint, de ördögnek kell lenni,“ utczú, mintha ostorral csapnák, megoldta a kereket, elszaladt, hogy az agár se' érte volna utól. Jankó pedig az ökörhajtó ostort a kezébe vette, elkezdett vele kongatni, hajtotta az ökröket az apja tanyája felé.

Az apja amint ott szántogatott két ütött-kopott girhes ökrön, egyszer látja, hogy megy arra egy hatökrös szekér, de senki sincs körülötte, az ostor is csak magától kongat; megijed erre, szaladni akar, de Jankó el kezd utána kiabálni:

- Ne szaladjon kend édes apám uram, csak én vagyok, a kend fia, ételt hoztam.

Erre aztán megállt az apja, elvette az ételt, hozzá fogott az evéshez. Mig ő evett, Jankó befogta a hat ökröt az ütött-kopott girhes ökrök helyére az ekébe, elkezdett rajtok szántani. Nem kellett neki segítség, még maga se csinált semmit, csak az ökör füléből pattogatott, de azért úgy meg lett szántva a föld, hogy jobban se kellett.

Ezalatt arra ment egy nagy úr, négy lovas hintón; Jankó épen akkor volt a fordulónál, mikor ott mentek el, nézi az úr a hintóból, hogy az ökör magától megy, az eke magától szánt, az ostor magától kongat. „Miféle csuda ez“ - gondolja magában - „eredj Pista inas, kérdezd meg, hogy ki hajtja azt az ökröt; ki tartja azt az ekét; ki kongat avval az ostorral? aztán hídd ide azt az embert, aki amott eszeget.“

Előhíttá Pista inas az embert.

- No szegény ember - kérdezi az úr - ki csinálja mind ezt a csudát?

- Hát biz azt nagyságos uram, csak a fiam Babszem Jankó, a ki az ökör fülében ül, onnan kongat.

- Adja el kend nekem ezt a gyereket, megveszem jó pénzen.

A szegény ember nem akarta, de akkorra Jankó is odament, biztatta az apját, hogy csak adja el, majd visszazökik ő nem sokára; így hát megalkudtak egy véka aranyban-ezüstben; a szegény ember, - a ki most már gazdag ember lett - befogta a hat czimeres ökröt a szekérbe, rátette a sok kincset, haza ment, olyan úr lett, mint egy kis király. Az úr pedig papirosba göngyölgette Jankót, beletette a dolmányja zsebébe, haza vitte, otthon meg se nézte, hanem papirosostól beletette egy kis arany ládába, azt egy nagyobb ezüstbe, azt meg egy még nagyobb rézbe, azután mindegyik ládát bezárta háromas zárral. Másnapra aztán összehívta a tenger sok vendéget, nagy dinomdánomot csapott. Mikor vége volt az ebédnek, behozta a hármassal, mondta, hogy mutat ő most valami furcsát, a milyet - tudja - még soha sem láttak. Bámultak a vendégek a ládára, mint borjú az új kapura, várták, hogy mi lesz már ebből? A házigazda lassan nyitogatta ki egymás után a zárat, kivette a kis papirost, elkezdte kifelé göngyölgetni, csak göngyölgeti, csak göngyölgeti, egyszer szét esik a papiros, az úrnak kezében marad a - nagy semmi. Nevettek a vendégek, a gazda meg irult-pirult, dühös is volt, szégyelte is magát, de hiába, arról már nem lehetett tenni.

Babszem Jankó pedig - a ki még az út alatt kiszökött a papirosból - ment-mendegélt hetedhét ország ellen, egyszer előtalált tizenkét szekeret vassal megrakva. Az egyik szekér egy kátyúban megfeneklett, sehogy se tudták kihúzni, pedig 24 ökröt is fogtak bele. Jankó is oda megy, mondja, hogy ha neki annyi vasat adnak, a mennyit elbir, kisegíti a szekeret; az emberek megígérték neki, gondolták magukban, hogy e' bizony egy jó nagy szeget se bir el. A mint az alku megvolt, megkapta Jankó a szekér rúdját, úgy kirántotta a sárból, mintha ott se lett volna; azután elkezdte az első szekéren, az utolsóig mindről leszedte a vasat, mind a vállára vette, avval - mintha teher se volna rajta - ballagott. Az emberek, egy szó nem sok, de annyit se tudtak szólni a nagy bámulás miatt, csak tátották szemüket-szájukat, mire aztán eszökre jöttek, Jankó már hegyen-völgyön túl járt, üthették bottal a nyomát.

Vitte aztán Jankó a sok vasat, ment vele egyenesen egy kovácshoz, arra rá parancsolt, hogy neki abból a száz mázsa vasból csináljon egy buzogányt, de jó erősen megcsinálja, mert neki olyan imilyen-amolyan munka nem kell. Megcsinálta a kovács, ahogy tudta, mikor készen volt vele, felkapta Jankó, felhajtotta egyenesen az ég felé, avval bement, hozatott magának egy akó

-236-

-237-

-238-

-239-

bort, azt szép csendesen megiszogatta. Mikor a legutolsó pohárral is megitta, akkor esett vissza a buzogány, bement három ölnyire a földbe. Kihúzta Jankó, hát kétfelé volt esve. Megint ráparancsolt a kovácsra, hogy csinálja meg erősebben. Elkészítette a kovács, mikor készen volt, megint felhajtotta Jankó. Míg a buzogány oda fent járt, azalatt Jankó megevett egy véka lisztből készült gombócot, megivott rá egy cseber bort. Mikor az utolsó falatot lenyelte, az utolsó pohár bort megitta, akkor esett vissza a buzogány. Lefúródott hat ölnyire a földbe, kihúzta Jankó, nézte, hát megint ketté volt repedve. Megint rá parancsolt a kovácsra, hogy csinálja meg, de ha most is ketté reped, akkor jaj neki! Összeforrasztotta a kovács, mikor kész volt, megcsóválta Jankó, felhajtotta, amint csak birta, avval bement aludni. Mikor már jól kialudta magát, felkelt, kiment; épen akkor esett vissza a buzogány, lefúródott tizenkét ölnyire a földbe. Kihúzta Jankó, nézegette, hát nem volt semmi baja.

-240-

Megörült Jankó, vállára kapta a buzogányt, ment vele hetedhét ország ellen. Amint ment-mendegélt, elő talált tizenkét zsványt, azok elébe álltak, nagy fennyen, hogy majd így fosztják, úgy fosztják ki, de Jankó se ijedt meg a maga árnyékától, rá legyintett a haramja vezérre a buzogányja nyelével, hogy elnyúlt, mint a béka, nem evett többet az isten kenyeréből. Megijedt erre a többi zsvány, térdre estek Jankó előtt, hogy csak az életöknek kegyelmezzen meg, megválasztják vezéröknek. Megkegyelmezett nekik Jankó, a vezérséget is elvállalta, megitták rá az áldomást.

Még az nap este el is mentek lopni egy gazdag ember házához. Ott Jankó bebútt a kamara ablakán, kinyitotta az ajtót, avval elkezdett mindent, a mit csak a kamarában talált: egész oldal szalonnát, disznóhúst, egész zsák búzákat kifelé hányni, de a mellett ordított torkaszakadtából:

-241-

- Nesztek szalonna! nesztek búza! nesztek disznóhús!

Hiába csitították a betyár pajtásai, hogy ne kiabáljon, mindegy volt neki, még annál jobban kiabált; a nagy lármára aztán felébredt a gazda, meg a sok béres-kocsis, a betyárok megijedtek, elszaladtak, ott hagyták Jankót. Ez aztán szegény mit csináljon; hova bújjon, hogy meg ne lássák? Ott volt egy nagy korpás zsák, abba ugrott bele, meghúzta magát a korpa közt. Az emberek egy darabig keresték, hogy hova lett az a betyár, a ki a kamarában volt, hogy aztán nem találták - mert egyiknek se jutott eszébe, hogy a korpa közt keresse - hát csak megint lenyugodtak. Hanem az egyik béresnek eszébe jutott, hogy most egy bajjal adni kellene a tehennek is, tele merített hát egy szakajtót korpával, vitte ki az ólba.

Itt, mi történt, mi nem? tudom úgy is kitalálnák, de csak mégis elmondom; Jankó is közibe keveredett annak a korpának, a mit ki vitt a béres, megette a tehen.

Másnap a szolgáló mikor fejni akart, rá legyintett a tehenre:

- Farta te!

Jankó is kikiált a jó meleg kvártélyból:

-242-

- Csak azért se farta te!

Megint szól a szolgáló:

- Farta te!

Megint kikiált Jankó:

- Csak azért se farta te!

Megijed a szolgáló, nézeget mindenfelé: szénatartóba, jászolba, sehol se' lát senkit, még egyszer szól a tehennek:

- Farta boczikám!

- Csak azért se farta boczikám!

De már annyi kurázsija csakugyan nem volt a szolgálónak, hogy tovább is ott maradjon; szaladt a gazdához:

- Gazd'uram! gazd'uram! jójjön hamar, valamennyi ördög, boszorkány mind az istállóban van.

Kimegy a gazda, nézeget szélyel, nem lát semmit, szól a tehennek ez is:

- Farta te!

Kikurjant Jankó is:

- Csak azért se farta te!

„No már itt - gondolja a gazda - csakugyan nem jól megy a dolog, itt boszorkánynak kell lenni.“ Felkap egy seprűt a bal kezébe, egy másikat tele hint sóval, keresztbe fekteti a küszöbön, egy koszorú hagymát az ajtó sarkára akaszt, avval elkezd a seprűvel verni a tehenét.

-243-

- No már erre csakugyan elmegy az a kutya boszorkány!

De biz ez a sok munka mind kárba vezett, mert akár mint verték a tehenet, Jankó csak nem tágított, mindig kiabált. Utoljára mit volt mit tenni? le kellett vágatni a tehenet. A húsát elmérték, a belét meg od'adták egy szolgálónak, hogy vigye ki a folyó partra, mossa ki. Kivitte a szolgáló, elkezdte darabolgatni a beleket egy éles késsel.

Amint ott darabolgatja, észreveszi ám Jankó is, hogy késsel forgolódnak körülötte, utczu neki se kell egyéb, megijed, elkiáltja magát a sok paczal közül:

- Meg ne szúrj te!

A szegény szolgáló im hogy hanyatt nem esett ijedtében, elhajította a belet, szaladt haza, amint csak az isten tudni adta neki, elmondta, hogy ő többet hozzá nem nyúl annak a tehénnek semmijéhez, ha mindjárt felakasztják, vagy kerékbe törik is, mert a körül minden olyan ördögös, úgy tele van az ördöggel, boszorkánnyal, hogy még olyat senki se hallott. Deisz' ő többet hozzá nem nyúl egy újjal se; nem ő!

-244-

A belet pedig a mi ott maradt a vizparton, egy kódorgó éhes farkas megette Jankóval együtt. Elvult aztán Jankó egy darabig szép csendesen a farkas gyomrában, hanem két-három nap mulva unni kezdte a dolgot: „Nem jól megy ez így sehogy, ki kellene innen valahogy jutni.“ De hiába volt minden okoskodás, ha egyszer benne volt a farkasban, mint Bertók a csíkban, amúgy könnyű szerrel biz onnan nem jöhetett ki. Volt ugyan két kijárás, de az első - a farkas szája - veszedelmes volt, a hátulsón meg Jankónak nem igen volt kedve mászkálni. Mit csináljon? mit csináljon? holta napjáig csak nem maradhat mindig a farkasban! Utoljára aztán azt gondolta ki, hogy elkezdett kiabálni, mint a kit nyúznak:

- Elébe a farkasnak! elébe a farkasnak!

A farkas se vette tréfára a dolgát, megijedt a nagy kiabálástól, elkezdett szaladni, a farkát a lába közzé csapta, nyargalt, amint csak birt; de mentől jobban vágatott, annál jobban kiabált Jankó, a farkas nem mert megállni, azt gondolta, mindenütt nyomában van vagy ötven vadász, olyan nagy ordítózást vitt végbe Jankó. Szaladt-szaladt, míg a lába birta, hanem egyszer aztán csak felfordult, végig nyúlt a földön, búcsút vett az árnyék világtól. Erre aztán Jankó is szedte-vette a sátorfáját, kimászott a döglött farkas száján, szélyel nézett, hogy melyik sarkán lehet a világnak? hát mit látott? nem mást, mint egy szép palotát. Nem igen gondolkozott sokáig, felment bele, hogy akarki lakik ott, megtudakolja tőlle, melyik szeglete ez a világnak? akkor aztán ha ezt megtudja' vagy csá' vagy hajsza elindul valamerre.

-245-

Felment hát a palotába, benyitott a legszebb ajtón, belépett egy cifra szobába, hát ott látta az apját meg az anyját egymás mellett ülni a nagy uraságban. Megörült ő is, de meg azok is, elmondták neki, hogy az egy véka aranyból-ezüstből gazdagodtak így meg.

- De most már kedves gyermekünk ne is menj sehova, maradj itthon, éljünk együtt holtunk napjáig.

Jankó is beleegyezett, otthon maradt, tán még most is élnek a nagy uraságban, ha meg nem haltak.

DONGÓ MEG MOHÁCSI.

-246-

Hol volt, hol nem volt, én se' tudom hol volt, te se tudod hol volt, volt a világnak két legszélső szegletében két regiment, ebből mindegyikből eresztettek el fel-lábra egy-egy katonát. Ennek a két katonának nem volt se' országa se' hazája hanem elindult mindegyik a merre az orra állott. Egy nagy városba - ahol éppen vásár volt - egyszerre ért be mind a kettő. Elkezdtek a vásárban kódorogni, de se' nem adtak, se' nem vettek, mert nem volt miből. Váltig törték a csürhe járást: miképpen lehetne egy kis pénzmagra szert tenni, utoljára mindegyik gondolt valamit. Az egyik kiment az erdőbe, tele szedett egy zsákot gubóval, avval megfordult, ment a vásárba, hogy majd rá szed vele valakit, eladja dió helyett. A másik meg szedett egy zsákra való fűzfa peterkét, azt akarta eladni gyapjú gyanánt.

Sokáig árulgatták a portékájokat, de látatlanból senkinek se' kellett. Egymással is találkoztak sokszor, de nem szólították meg egymást. Utoljára az, a melyik gyapjút árult, megszólította a másikat:

-247-

- Mit árul kend, atyafi?

- Diót. Hát kend?

- Én meg gyapjút árúlnék, de senkinek se' kell látatlanból, pedig én úgy akarom eladni.

- Én is úgy akarnám a diómat; tudja kend mit? cseréljünk.

Elcserélték a zsákot látatlanból, avval ott hagyták egymást, szaladtak ki a vásárból. A mint kiértek, meg akarta mindegyik nézni, hogy milyen diót, meg gyapjút kapott, akkor látták meg, hogy rászédtek egymást. Mindjárt visszafordult mindegyik, a vásár közepén találkoztak.

- No koma - mondja a gyapjus - látom hogy kend is olyan nagy zsvány, mint én, én is olyan nagy zsvány vagyok, mint kend, hanem tegyük össze a keresetünket, együtt csaljuk a világot.

- Nem bánom - felelt a másik - hát hogy hívják kendet?

- Dongónak. Hát kendet?

- Mohácsinak.

-248-

Itt a két gézengúz elkezdte törni a fejét, hogy miképpen lehetne legkönnyebb szerével, legkevesebb dologgal elérni. Utoljára arra határozták, hogy elmennek szolgálatot keresni. Találtak egy vén boszorkányra, de annak csak egy ember kellett volna, ők pedig egymás nélkül nem szegődtek el; hanem kötötték magukat nagyon az öreg asszonyra. Az öreg asszony váltig mondta, hogy neki csak egy ember kell, hogy ő nálla csak egy tehénnel kell gondolni, hogy mit tudna csinálni két ember egy jámbor tehén körül, hogy így, hogy úgy; de a két obsitos nagyon bele kapczáskodott, utoljára megfogadta őket. Örült a két obsitos, mint bolond a garasnak, mert hát mi dolog van egy tehén körül? Ugy egyeztek meg, hogy egyik kihajtja a tehenet a legelőre, a másik kitisztítja az istállót.

Első nap Dongó hajtotta ki a tehenet. Szerzett magának egy hosszúszerű pipát, meg egy szalma-széket, hogy majd ha kiér a mezőre, a székre ráül, a hosszúszerű pipára rágyújt, s pőfékel, mint egy török basa; a tehén meg szép csendesesen legelget körülötte. Mohácsi se' akarta magát megőlni a munkával: ő meg úgy gondolta ki, hogy reggel kitisztítja az istállót, azután egész nap alszik, csak enni kél föl.

-249-

El is indult reggel Dongó, kenyeret szalonnát tett a tarisznyába, a széket a hátára kötötte, a hosszúszerű pipát a kezébe fogta; de alig hogy a városból kiértek, a tehén neki indult a szaladásnak, Dongó utánna, mikor már nagyon kifáradt Dongó, a tehén megállott, legelt egy kicsit, azután megint megindult szaladni. Ez így tartott egész nap. Szegény Dongó majd kifűtta a lelkét, mikor este haza ért. De Mohácsinak se' ment jobban a dolga. Reggel hozzá fogott a gané kihányásához, de a mint egy lapáttal kilökött, kettővel lett helyette; úgyannyira, hogy csak késő estére lett vele készen. Akkor kiállott az utc'ajtóba, várta Dongót. Kis idő múlva haza is hajtotta Dongó a tehenet,

- No pajtás - kérdi Mohácsi - hogy ment dolgod?

- Nagyon jól, pajtás, mert alig hogy kiértem a városból, olyan szép füre találtam, hogy térdig ért a bodorka^[1] ott a kis székre ráültem, a pipára rágyújtottam, úgy töltöttem az időt. Hát te mit csináltál egész áldott nap?

-250-

- Hát reggel kihánytam azt a két-három lapát ganét, azután lefeküdtem, aludtam délig, délben fel keltem enni, azután megint ledőltem; csak az elébb ébredtem fel. De holnap te maradj itthon, majd én kimegyek a tehénnel; tudom jó izűket alszol.

Dongó csak úgy szűr alól röhögött. „No majd nem alszol te“ - gondolta magában, de nem szólt semmit.

Második nap csakugyan Mohácsi ment ki, még pedig elkérte a széket, meg a hosszúszerű pipát Dongótól, de csak úgy járt, mint az előtt való nap Dongó, majd elkopott a lába, annyit szaladt. Dongó is otthon hozzáfogott a gané kihányásához, de bizon már lefelé csúszott a nap, mikorra készen lett vele, Mohácsi is haza ért a tehénnel, de még akkor is mérges volt. Neki esett Dongónak:

- Hát mért nem mondtad te nekem, hogy olyan szilaj az a tehén?

- Hm! Hát te mért nem mondtad, hogy olyan szilaj az a gané?

Itt elkezdtek tanakodni, hogy mi lehet a dolog bibéje, utoljára is oda lyukadtak, hogy az ő gazd'asszonyuk boszorkány, hát más nap ott hagyják.

-251-

Ezt a beszélgetést kihallgatta az öreg boszorkány. Tudta, hogy a két cseléd majd a bérét kéri, de rá akarta őket szedni; megtanította a szolgálóját, hogy „majd ha mondom, hogy hozz pénzt a veremből, te ne szólj semmit, csak azt kérdezd, hogy melyikből hozz: a sárgából, fehérből vagy veresből? akkor fordulj ki egy kis időre, azután hozd be ezt ni.“ Avval oda'adott neki egy csomó rézpénzt.

Reggel csakugyan beállított a két obsitos a fizetést kérni. A boszorkány beszólította a szolgálót.

- Marcsa te! Eredj hozz egy félkötő pénzt a veremből.

- Melyikből hozzak: a sárgából, fehérből, vagy a veresből?

- Most csak a veresből.

A két obsitos összenézett; azután elkezdtek leselkedni az ablakon, hogy merre megy a szolgáló. Hát látják, hogy a kertbe, annak is a külső szegletében van az a verem. Kacsingattak egymásra, hogy nem nehéz lesz abból lopni, de nem szóltak.

Nagy sokára beérkezett a szolgáló, a vén boszorkány kifizette a két obsitost, avval útnak eresztette Isten hírével. Ezek alig várták, hogy besötétedjék. Szereztek egy kötelet, a zsákuk még akkor is megvolt, elindultak lopni. A kert kerítésén hátul bemásztak, a veremre is csak hamar ráakadtak. Ott aztán el kezdtek tanakodni, hogy melyik menjen le.

-252-

- Eredj le te - mondja Dongó - soványabb is vagy, könnyebb is vagy, a kötelet a derekadra kössük, úgy leeresztelek, oda lent a zsákot tele rakod, s először azt húzom fel, azután téged.

Mohácsi is ráállott, lement a verembe; oda lent elkezd tapogatódzani, hát nem talál egyebet, dirib-darab csontot, döglött egeret, békát, még talán macska gumiba is markolhatott.

Dongó csak kérdezgette odafent:

- Megtaláltad-e? Van-e sok? Húzzam-e már?

Mohácsi nem merte megmondani, hogy mire akadt, mert félt, hogy a czimbora ott hagyja, csak biztatta, hogy mindjárt tele lesz. Mig így biztatgatja addig bele bútt a zsákba, mikor jól elfészkelte magát benne, nagyot kiáltott:

- Húzzad pajtás, tele van már!

Dongó felhúzta a zsákot, hátára kapta, avval, mintha puskából lőtték volna, úgy ellábolt onnan, Mohácsinak a verembe (mert ő azt gondolta, hogy az ott maradt) azt se mondta: papucs. Czipelte a zsákot árkon-bokron keresztül, majd megszakadt bele; mikor kiért a városból, megszólalt Mohácsi a zsákból:

- Ne emelj már tovább pajtás, megelégettem már.

Dongóban is felfortyant erre a méreg, hogy ötet így rászédtek.

- Ejnye imilyen-amolyan teremtetted, hát téged czipeltelek én?!

- Hát pajtás - felel Mohácsi - tudtam én azt, hogy ha megmondom, hogy mire akadtam, ott hagysz, mint szent Pál az oláhokat, hát csak jobbnak gondoltam így.

Erre Dongó is megjuhászott, mert látta, hogy most is ő volt a kutyább; kikérdezte Mohácsit, hogy hát mit talált.

- Egyebet nem pajtás, mint dirib-darab csontot, egeret, békát.

Mindjárt látták, hogy most is megcsalták egymást, de még hogy a vénasszony is megcsalta őket, hát még jobban szidták. Azután elkezdtek tanakodni, hogy miképpen kellene kenyeret keresni, de hát arra határozták, hogy majd csak megélnék valahogy, biz ők nem dolgoznak, ha nem csordúl, cseppen. Nem is gondolkoztak tovább, hanem elindultak azon az úton, a melyik legjártabb volt, s mentek, azt se' tudták hova. A mint így mendegéltek, előtaláltak egy korcsmát; ez a korcsma egészen körül volt akasztófával, az akasztófán meg mindegyiken egy-egy ember lógott, de a két obsitos azért bement. Dongó nem állhatta szó nélkül, megkérdezte a korcsmárosról:

- Ugyan nagy jó uram, miért van ez a sok ember itt felaggatva? mi bűnt követhettek azok el? Sok országot világot bejártam, de ilyet még nem láttam sehol.

- Hát biz az, katona uram, csak azért van, hogy volt ennek a mi királyunknak egy olyan gyűrűje, a minek a követ, ha befelé fordította, meglátta az egész világot, ha kifelé, akkor meg őt látta meg az egész világ. Ez a gyűrű a minapában elveszett, senki se tudja, hogy hol van; a király kihirdettette az egész világon, hogy a ki a gyűrűjét meg tudja mondani, hogy hol van, olyan úrrá teszi, mint egy kis király, de a ki bizonyost nem tud mondani, hozzá se' fogjon, mert ha nem igazat mond, felkötötte. Ezek itt mind jövődő mondók voltak, de egyik se' tudott igazat mondani, hát biz ő kegyelmeket felhúzták.

Dongónak se kellett egyéb, a mint ezt meghallotta.

- Én is jövődőmondó vagyok - mondja a korcsmárosnak - jelentsen meg a felséges királynál.

A szegény Mohácsi váltig rángatta hátul, hogy: „Majd téged is felakasztanak“ - nem használt semmit, annál jobban erősítette, hogy ő is jövődőmondó.

A korcsmáros mindjárt lóhátas embert küldött a királyhoz hirt adni: ki s mi van nálla. A királynak ez a mint értésére esett, mindjárt négy lovas hintót küldött a korcsmához, Dongó abba beleült, a korcsmárosnak pedig megparancsolta, hogy mig ő visszajön, Mohácsinak adjon mindent, a mit csak parancsol. Jól is hozzá fogott Mohácsi, egész nap mindég evett-ivott, vagy kellett vagy se; de még is fúrta az oldalát, hogy vajjon mi lesz hát a Dongó sorja, azért is, hogy nagyon összeszoktak már, de még inkább azért, hogy nem volt egy árva sustákja se', az adósság meg már sokra ment. Feltette hát magában, hogy majd ha látja, hogy hozzák Dongót, elsözik. Mig Mohácsi így töprenkedett, addig Dongónak is jól ment a dolga.

A mint bement a királyi palotába, mindenki nagy tisztességet mutatott iránta. Adtak neki egy külön szobát, oda Dongó bezárkózott. A mint így magában volt, elő vett egy kalandáriomot a mit még a korcsmából lopott el, azt kinyitotta, de olvasni nem tudott, hát csak elkezdett mutogatni hol a fehér papirosra, hol a fekete betűre, hol meg a veres czifraságra, s mondogatta nagy fel szóval:

„E' fehér, e' fekete, e' veres; e' fehér, e' fekete, e' veres.“

Váltig hallgatódzott kívülről mindenki, valjon mit beszélhet a jövődőmondó, de nem tudták jól kivenni. Legjobban fülelt három inasa a királynak, a kik a gyűrűt ellopták, de azok se' tudtak semmire menni. Ezt a három inast, az egyiket Fehérnek, a másikat Feketének, a harmadikat Veresnek hívták.

Itt Dongó bement a királyhoz, kért tőlle három napi szabadság és várakozás időt, hogy annyi idő alatt tudja csak megmondani, hol van a drágalátos aranygyűrű. A király szives-örömet adott volna hatot is, csak hogy megkerüljön a kedves jószág. Erre Dongó megint visszament a maga külön szobájába, ott mondogatta a maga mondókáját.

Eltelt az első nap. A király beküldte Dongóhoz a Fehér nevű inast, hogy hívja ebédelni, a mint

benyitotta az ajtót, épen akkor mondta Dongó, hogy: „E’ fehér.” Nagyon megijedt erre az inas, mert azt gondolta, hogy az ő nevét mondta, de azért csak összeszedte magát, elmondta, hogy mért jött. Dongó nagyot fohászzkodott, s azt mondta rá:

„No hála Istennek, elértem már egyet;” ő az ebédet értette, de az inas ezt is magára vette, már bizonyosnak gondolta, hogy a jövőmondó mindent tud. Szaladt nagy ijedten a czimboráihoz: tanakodtak, mi tevők legyenek.

- Legjobb volna kiegyezni vele, - mondja az egyik - mert ha megmondja a királynak, hogy mink voltunk, mind a hármunkat felhuzat.

- Várjunk még egy napot, - mondja a másik - hát ha nem is miránk értette.

Másnap a király a Fekete nevűt küldte be, hogy hívja a jövőmondót ebédelni. A mint bement a szobába, épen akkor mondta Dongó, hogy: „E’ fekete.” A szegény inas majd sóbálványnya. változott, annyira megijedt, mikor a nevét hallotta, de csak mégis elrebegte valahogy, hogy mért küldte a király. Nagyot fohászzkodott erre Dongó:

„No hála istennek, elértem már a másodikat is.”

Az inas a mint ezt hallotta, alig tudott kitántorogni a szobából. Mindjárt elhatározták, hogy od’adják a gyűrűt a jövőmondónak, s lekenyerezik, hogy ne adjon ki rajtok. Be is mentek hozzá mindjárt ebéd után. Dongó akkor is olvasta a kalandáriomból, nagy bölcs pofával: „E’ fehér, e’ fekete, e’ veres.”

- Már jövőmondó uram - kezdte el az egyik inas - látjuk, hogy abból a könyvből megtudta, hogy mink loptuk el a gyűrűt, most hát azért jöttünk, hogy a gyűrűt által adjuk jövőmondó uramnak, azon felül meg is fizetünk jól, csak el ne vádoljon a felséges királynál.

Dongó nagyon megörült, de azért úgy mutatta, mintha mindent tudott volna, kiegyezett az inasokkal, hogy nem árulja el őket, ha jól megfizetnek. Azok megadták a mit kért.

Harmadik nap ebéd közben kérdezte a király Dongótól:

- No jövőmondó uram, eltelt a három nap, tud-e már valamit a gyűrűmről?

- Tudok bizony felséges király; de még most nem mondhatom meg, mert nem telt el a kitűzött idő, még egy éjszaka hátra van; ha most idő előtt elmondanám, elveszteném minden tudományomat, de holnap reggel, mikor felkel felséged, mindent megmondok.

Ebéd után Dongó bement a maga külön szobájába, ott addig törte az eszét, míg kitalálta, mit csináljon a gyűrűvel. Volt a királynak egy igen kedves pávája, még fiók-korában kapta, maga nevelte föl, minden nap maga etette a tenyeréből; nem adta volna egy borjas tehénért. Látta Dongó, hogy ez mindég a király körül járkal, feltette magában, hogy akarhogy mint, ezzel eteti meg a gyűrűt. Reggel felkelt korán, mikor még mindenki aludt a háznál. A páva már akkor ott járkált az udvaron; Dongó szép szerével magához édesgette, elkezdett neki kenyér darabokat hányni, egyszer aztán egybe bele is csinálta a gyűrűt, azt vetette oda neki; a páva azt is megette.

Alig hogy evvel készen volt, hogy a pávát elkergette magától: kijött a király is a ház elébe. Dongó oda ment hozzá:

- No felséges király, eltelt az idő, megmondhatom, hogy hol van a gyűrű. A pávát ölesse meg felséged, annak a begyében van; egyszer, mikor mosdott felséges király, letette a gyűrűt maga mellé, a páva oda ment, bekapta, még most is a begyében van.

- Jól van, - mondja a király - de ha nem lesz ott a gyűrű, halálnak halálával hal meg jövőmondó uram, a mért azt a kedves állatomat megöletti, azért jól meggondolja a dolgot, azt mondom.

De Dongó nagyon erősítette, hogy ő tudja, hogy ott van a gyűrű, kiolvasta ő azt a könyvéből, azért hát csak meg kell öletni a pávát. Megölték; ott nézte a király is, királyné is, mikor felbontották. Hát a mint hasítja ki a szolgáló a begyét, csak gördül ám ki belőle a gyönyörűséges gyűrű.

Nagyon megörült ennek a király is, meg a felesége is; össze-vissza ölelték-csókolgatták Dongót. Azután összecsóditettek sógort, komát, mindenféle atyafit, nagy dinom-dánomot csaptak.

Ebéd után kísértelt a királyné Dongóval karonfogvást a kertbe, a mint ott sétálnak, egyszer fog a királyné egy nagy dongó-legyet.

- No jövőmondó uram, találja ki, mi van a markomban, száz arany a díja.

Dongó megvakarta a fejét, elkezdett mormogni magában:

- No Dongó, most szorultál meg!

- A biz a - mondja a királyné - megnyert jövőmondó uram, egy nagy dongó volt.

A mint mennek odább, megint megszólal a királyné:

- Ennek a kertnek a hátulján van egy vadállat, találja ki jövőmondó uram micsoda: száz arany a díja!

Dongó látta, hogy elébb-utóbb csakugyan megtudják, hogy nem jövőmondó, felsóhajtott

-258-

-259-

-260-

-261-

hát szomorú pofával:

- Már látom, hiába csúri-csavarja a farkát a róka, utoljára is a verembe esik!

- A biz a', már megint megnyert jövődó-mondó uram, egy róka van oda hátra egy veremben.

Nagyon megörült Dongó, hogy megint így kiránthatta magát a sárból; nem is felelt aztán semmire, akarmit akartak vele kitaláltatni. „Azt tartja a törvényünk, hogy háromnál többre nem szabad jövődólni egyszerre.“ Nem is igen kérdezték aztán.

-262-

Másnap előállott a hat lovas hintó, Dongó felrakatta a sok pénzt, maga is beleült, elbucszott a királytól, avval hajtatott a csárdához.

Mohácsi akkor is ott leste az ajtó előtt, hogy mikor viszik már a czimboráját akasztani. Hát egyszer látja, hogy megy arra egy hintó hat gyönyörű lóval; nézi jobban, látja, hogy Dongó ül benne; azt gondolta, hogy álmodik, csak akkor bámult aztán el, mikor Dongó leszállott, s hordatta be a teméntelen sok kincset. Elkezdte tudakozni, hogy miben áll a dolog.

- Akárhogy van, akármint van pajtás, csakhogy sok pénzünk van, ehettünk-ihatunk, a mennyi csak kell. Latod, így van az: a ki mer, a nyer.

Hozzá is fogtak a vigalomhoz, a ki csak vidékére ment annak a csárdának, mindenkit megvendégeltek, lakodalom volt éjjel-nappal, hegyen-völgyön, volt pénz, mint polyva. De hiába! akar milyen hosszú a kolbász, még is van annak vége, a két obsitos pénze is elfogyott, úgyannyira, hogy már tartoztak is a korcsmárosnak. Itt összeültek tanakodni, hogy mitévők legyenek? arra határozták, hogy legjobb lesz elszökni, ott hagyni a korcsmárost a faképnél. Még akkor éjszaka összeszedték a mijek volt, egy nagy lámpást is loptak a korcsmárostól, búcsút vettek a kapufélfától, avval útnak indultak az erdőbe.

-263-

A mint ott kódorognak, egyszer mintha valami zsinatot hallanának; fülelnek jobban, csakugyan hallanak valami veszekedés formát, mennek arra, hát egy temető közepén egy régi leomlott templom fala mellett találják magukat. Benéznek az ablakon, látják, hogy tizenkét zsvány osztozkodik temérdek sok aranyon, ezüstön, azok marakodnak.

Soká gondolkozott a két obsitos, mindegyik azon törte a fejét, hogy milyen jó volna azt azoktól elvenni. Egyszer megszólal Mohácsi:

- Próbáljunk itt egy szerencsét pajtás, hátha el tudnánk riasztani ezeket a zsványokat, tegyük úgy, mintha kísértetek volnánk; ha megijednének, jó volna azon a pénzen megosztozni.

Dongó helyben hagyta; csak azon tanakodtak még egy kicsit, hogy mi módon fogjanak hozzá? Utoljára azt is kisütötték.

-264-

Dongónak volt egy nagy fehér katona köpönyegje, azt magára terítette úgy, hogy a feje se' látszott, a lámpát a kezébe fogta, bement lassú lépéssel a templomba a betyárok közzé, oda bent elkezdte vastag hangon, mintha fazékba beszéltek volna: „Keljének föl, a kik itt ezelőtt ezer esztendővel eltemetkeztenek, imhol jön az ítélet, minden embernek számolni kell magával.“ Mohácsi az alatt kívülről mindenféle köveket, csontokat hajigált a betyárok közzé, s kiabálta, hol vékonyan hol vastagon, mintha ezereken is lettek volna odakint: „Jövünk uram mindnyájan! jövünk uram mindnyájan!“ A betyárok erre a nagy menkő lármára mind szét szaladtak, mint a csirke, még a ruhájukat is mind ott hagyták, csak ott ne találja őket az ítélet napja.

A két obsitos elkezdett osztozkodni a pénzen, de éltek a gyanuperrel, hogy hátha visszamennek a zsványok? azért elkezdtek kiabálni; „Én se' engedem ezt az egy pénzt; én se' engedem ezt az egy pénzt.“ De szerencsájök is volt, mert egy a betyárok közül visszament, hogy megnézi, csakugyan kísértet volt-e? de a mint meghallotta, hogy mit kiabálnak, visszaszaladt a czimboráihoz.

-265-

- Hej halljátok annyian vannak azok, hogy abból a tenger pénzből egy se' jut egynek, mind azt kiabálja, hogy: „Én se' engedem ezt az egy pénzt; én se' engedem ezt az egy pénzt.“ Erre a betyárok még az erdőből is kiszaladtak, úgy megijedtek.

A két obsitos szét osztotta a pénzt, mindegyiknek jutott egy-egy zsákkal; avval ott hagyták a rossz templomot, mentek kifele az erdőből. A mint mentek, egy helyen két felé vált az út, ott megszólalt Dongó.

- No édes pajtásom, elég régen élünk már együtt, elég régen csaljuk a világot, most van pénzünk elég, megélhetünk egymás nélkül is, itt két felé visz az út, eredj te jobbra, majd én megyek balra, ha még valaha egymásra bukkanunk, élhetünk megint együtt.

Itt elbucsztak egymástól, az egyik jobbra, a másik balra ment; ha el nem váltak volna, még több csalást is végbe vittek volna, akkor az én mesém is tovább tartott volna.

A SZOMORU KIRÁLYKISASSZONY.

-266-

Egyszer volt, hol nem volt, volt a világon egy király, annak volt egy gyönyörűsége szép lyánya, a ki soha el nem mosolyodott, mindég szomorú volt, senki se tudta megnevetetni. A király nagyon szomorkodott azon, hogy az ő gyönyörű szép lyánya úgy a búnak adta magát; kihirdette

az országban, hogy a ki az ő lányát megnevezteti, annak adja feleségül fele királyságával együtt.

Élt abban az időben egy pásztor, annak volt egy kis aranyszőrű báránykája, ennek az a tulajdonsága volt, hogy a ki hozzá nyúlt, úgy oda ragadt, mintha csak belőle lett volna kinőve. Egyszer a pásztor kihajtotta legelni, a mint legelteti, arra megy egy eladó lány; megsimogatta a bárányt, mindjárt oda ragadt. Elkezdte a pásztor:

- Hőj elő, hőj elő, édes aranyszőrű báránykám, szőröd szálán a nagy lány.

-267-

Hajtotta tovább a bárányt, arra ment egy pap, rá ütött a botjával a lányra: „Ej te nagy bolond, mit töltöd itt az időt?” mingyárt oda ragadt. Megint elkezdte a pásztor:

- Hőj elő, hőj elő, édes aranyszőrű báránykám, szőröd szálán, a nagy lány, nagy lány hátán pálcza, pálcza végén a pap.

Azután arra ment egy asszony egy sütő lapáttal a kezében. Ráütött a sütő lapáttal a pap farára: „Ugyan tiszteletes uram, minek bántja azt a szegény lányt!” Ez is oda ragadt; megint elkezdte a pásztor:

- Hőj elő, hőj elő, édes aranyszőrű báránykám, szőröd szálán a nagy lány, nagy lány hátán pálcza, pálcza végén a pap, pap farán a lapát, lapát végén asszony.

Jött arra megint egy katona, vezetett arra egy paripát; megfogta az asszony karját csintalanságból; mindjárt oda ragadt. Megint elkezdte a pásztor:

- Hőj elő, hőj elő, édes aranyszőrű báránykám, szőröd szálán a nagy lány, lány hátán a pálcza, pálcza végén a pap, pap farán lapát, lapát végén asszony, asszony karján katona, katona kezében kantárszár, kantárszáron paripa.

-268-

Megint jött egy takács, egy csomó vászonnal rávágott a paripa farára: „Ejnye beh szép paripa ez” avval ez is oda ragadt. Elkezdte a pásztor:

- Hőj elő, hőj elő, édes aranyszőrű báránykám, szőröd szálán a nagy lány, lány hátán a pálcza, pálcza végén a pap, pap farán lapát, lapát végén asszony, asszony karján katona, katona kezében kantárszár, kantárszáron paripa, paripa farán vászon, vászon végén takács.

Megint jött egy varga, hozott egy csomó kaptát, rávágott a takácsra: „Mit bámul itt komám uram?” Ez is oda ragadt. Csak elkezdte a pásztor:

- Hőj elő, hőj elő, édes aranyszőrű báránykám, szőröd szálán a nagy lány, nagy lány hátán pálcza, pálcza végén a pap, pap farán lapát, lapát végén asszony, asszony karján katona, katona kezében kantárszár, kantárszáron paripa, paripa farán vászon, vászon végén takács, takács hátán kapta, kapta végén varga.

A mint így teregette őket előre, arra ment a király a szomorú lányával. A királykisasszony a mint azt a furcsaságot meglátta, olyan jó izűt nevetett, hogy majd eldült bele.

-269-

A király is a mint meglátta, magához hívatta a pásztor, neki adta fele királyságát, meg a szép lányát; megesküdtek, nagy lakodalmat csaptak, még ma is élnek, ha meg nem haltak.

Eddig volt, meddig volt,
Kelemennek kedve volt,
A g...ja tele volt,
Edd meg a mi benne volt.

A MACSKA ÉS AZ EGÉR.

-270-

Itt is volt, ott is volt, édes apámnak is volt, édes anyámnak is volt, nekem is volt, neked is volt, volt a világon egy macska. Ez a macska egyszer tejet evett egy tálból; oda megy egy kis egér, csak nyalogatja, csak nyalogatja a tál szélét. Mondja neki a macska:

„Ne bolondozz ám egér pajtás” ne nyalakodjál, mert majd bekapom a farkiczádat. A kis egér nem hitte, csak nyalakodott, a macska bekapta a farkiczáját. Ritt-sirt a kis egér, kérte a macskát, adja vissza neki a farkiczáját, de az nem adta.

- Hozz nekem tejet a tehéntől, akkor visszaadom a farkiczádat.

Elment az egér a tehénhez.

- Tehén, adj nekem tejet, tejet adom cziczának, czicza visszaadja farkiczámat.

- Nem adok addig, - mondja a tehén - míg nekem a kaszástól szénát nem hozol.

-271-

Elment a kis egér a kaszáshoz.

- Kaszás, adj nekem szénát, szénát viszem tehénnek, tehén ad nekem tejet, tejet viszem cziczának, czicza visszaadja a farkiczámat.

- Nem adok addig, míg nekem a sütőtől kenyeret nem hozol.

Elment a kis egér a sütőhöz.

- Sütő, adj nekem kenyeret, kenyeret viszem kaszásnak, kaszás ad nekem füvet, füvet viszem tehénnek, tehén ad nekem tejet, tejet viszem cziczának, czicza visszaadja a farkiczámat.

- Nem adok addig, - mondja a sütő - míg nekem a disznótól szalonnát nem hozol.

Elment a kis egér a disznóhoz:

- Disznó, adj nekem szalonnát, szalonnát viszem sütőnek, sütő ad nekem kenyeret, kenyeret viszem kaszásnak, kaszás ad nekem füvet, füvet viszem tehénnek, tehén ad nekem tejet, tejet viszem cziczának, czicza visszaadja a farkiczámat.

- Nem adok addig, - mondja a disznó - míg nekem a fától makkot nem hozol.

Elment a kis egér a fához. A mint ott nézeget fel keservesen, hogy mi módon kellene onnan makkot hozni le; hirtelen egy szem makk leesett, a kis egérnek a fejére esett, úgy megütötte, hogy mindjárt megdöglött bele.

Ha a kis egér meg nem döglött volna, talán az én mesém is tovább tartott volna.

-272-

A FARKAS-TANYA.

-273-

Egyszer volt, hol nem volt, még az óperencián is túl volt, volt egy tojás. Ez a tojás megindult világra. Görgött, görgött, egyszer előtalált egy ruczát. Azt kérdi tőle a rucza:

- Hova mégy tojás koma?

- Megyek világra.

- Én is megyek, menjünk együtt.

Mennek mendegélnek, előtalálnak egy kakast.

- Hova mentek rucza koma?

- Megyünk világra.

- Én is megyek, menjünk együtt.

Megint mennek mendegélnek, előtalálnak egy varró tűt.

- Hova mentek kakas koma?

- Megyünk világra.

- Én is megyek, menjünk együtt.

Megint mennek mendegélnek, előtalálnak egy rákot.

- Hova mentek tű koma?

- Megyünk világra.

- Én is megyek, menjünk együtt.

Megint mennek mendegélnek, előtalálnak egy lovat.

- Hova mentek rák koma?

- Megyünk világra.

- Én is megyek, menjünk együtt.

Megint mennek mendegélnek, előtalálnak egy ökröt.

- Hova mentek ló koma?

- Megyünk világra.

- Én is megyek, menjünk együtt.

Mentek aztán mendegéltek, egyszer rájuk esteledett. Ott volt egy kis ház, abba bementek; ki-ki lefeküdt a maga helyére. A tojás bele feküdt a tüzes hamuba, a rucza meg a kakas felültek a kandalló tetejére, a rák bele mászott egy dézsa vízbe, a tű a törülközőbe szűrődött bele, a ló lefeküdt a ház közepére, az ökör meg a pitarba.

Egyszer jön ám haza a tizenkét farkas, a kiké a kis ház volt. A legöregebb még messziről elkezdett kiabálni:

„Phú-phú, de idegen szagot érzek, ki mer bemenni?”

Volt köztük egy hánya-veti, az azt mondta: „Hogy ő bemegy, ha ezer ördög van is odabent, nem félek én semmitől.” Be is ment; hogy az övék volt a ház, egészen tudta a dörgést, mi hol áll;

-275-

legelőszőr is a kandalló tetején kereste a bűdös köves szilánkot, hogy majd mécsest gyújt, de a kakas meg a rucza elkezdtek lármázni, akkor bele nyúlt a hamuba, hogy majd parazsat keres, a tojás elpukkant, szaladt a dézsához mosakodni, ott meg a rák csípte meg az ollójával, azután szaladt a törülközőhöz, ott meg a tű szúrta meg, nagy ijedten a ház közepére ugrik, ott a ló rúgja oldalba, a mint szalad kifele, az ökör is neki esett, felkapta a szarvára, az udvar közepére lökte. Erre elkezdett ordítani, mint a fába esett féreg, szaladt a többi farkasokhoz.

- Jaj fussunk fussunk. Égszakadás! földindulás! Valamennyi ördög mind oda bent van. Nyúlok a hamuba, meglőnek puskával, szaladok dézsához, megvágna ollóval; kapkodok kendőhöz, banya szúr tűjével; futok ajtó mellé, kilöknek lapáttal; szaladok pitarba, vesznek vasvillára; egy kiált „hep-hep-hep“, más ordít „add feljebb“, akkor nagyot estem, bezzeg jaj volt nekem.

-276-

Akkor neki indultak, még most is szaladnak, ha meg nem állottak.

PANCZIMANCZI.

-277-

Egyszer volt, hol nem volt, még az óperenciás tengeren is túl volt, volt egy szegény asszony, annak volt egy igen rest lánya, a ki soha semmit se' lendített a ház körül, hanem csak ült a padon a ház előtt, vagy pedig a faluba sétifikált előre-hátra. Váltig ütötte-verte az anyja, de nem használt semmit. Egyszer épen olyankor pufolta, mikor a királyfi többed magával arra sétált; megszólítja a királyfi:

- Ugyan szegény asszony, mért üti kend azt a lányt olyan nagyon?

- Oh felséges királyfi, hogy ne ütném, mikor minden félét megfon arany fonálnak, a mit elől-utól talál a ház körül, most is, míg a városba voltam kenyeret keresni, minden ágyamat megfonta arany fonálnak, most már a sincs a mire lehajtsuk a fejünket.

Nagy szeget ütött ez a király fejébe: „Ejnye de derék lány, jó volna ez nékem.“

-278-

Máskor megint arra sétált a királyfi, megint csak ütötte-verte a szegény asszony a lányát. Azt kérdi a királyfi:

- Mért üti-veri kend szegény asszony azt a lányt megint?

- Oh felséges királyfi, hogy ne ütném-verném, mikor még a sövényt is mind felfonta aranyfonálnak.

Még nagyobb szeget ütött a dolog a királyfi fejébe.

Harmadszor már szántsándékkal vette arra az útját, hát megint csak ott kinezta a lányát a szegény asszony.

Akkor már épen nem állhatta meg a király szó nélkül:

- Ejnye kutya teremtette! minek üti-veri kend azt a szegény lányt?

- Hogy ne ütném, felséges királyfi, mikor még a háztetejéből is mind aranyfonalat fon, pedig az nekem nem kell.

- Azért bizon so'se' üsse-verje, hogy olyan jó fonó; elveszem én, majd lesz én nálam miből fenni aranyfonalat.

Nagyon megörült a szegény asszony, hogy megszabadulhat attól a rossz lánytól; a királyfi is megörült, mert szép is volt a lány, de meg gondolta a királyfi, hogy ha még a sövényből is aranyfonalat csinál, hát ő nála a drága szép lenből milyet fonhat?! Nem is húzták-halasztották a dolgot, megesküdtek, olyan lakodalmat csaptak, hogy Henczidától Bonczidáig folyt a sárga lé.

-279-

Egy héttel a lakodalom után mondja a királyfi a feleségének:

- No édes feleségem, te talán meg is unod magad, hogy nem fonhatsz, hanem ne félj! majd hozok én már lent. Holnap vásár lesz itt a szomszéd városban, majd veszek ott vagy egy szekérrel.

Vett is a királyfi annyit, hogy nyolcz ökör alig birta haza.

- No feleségem, ehez már fonhatsz.

A szegény királyné nem merte megmondani, hogy nem tud fenni; bezárkózott egy szobába, ott sirt-ritt három nap, három éjjel. Harmadik éjszaka a mint ott sir-ri, éjjél tájban megzörgeti valaki az ablakot.

- Nyisd ki királyné az ablakodat!

A királyné kinyitotta, beugrott rajta egy kisember, három arasz volt a hossza, két rőf a bajuszsa, egy sing a szakálla. Megszólította a királynét:

-280-

- Tudom mi a bajod, felséges királyné, de tudok ám én azon segíteni. Én három nap alatt azt a sok lent mind meg tudom fenni aranyfonálnak, addig te találd ki a nevem, ha kitalálsz, itthon maradhatsz, ha ki nem találod, elviszlek magammal.

Gondolkozott a királyné, mi tévő legyen, utoljára is arra határozta, hogy od'adja a lent, mindegy, akar így, akar úgy hal meg. A kis ember elvitte a sok lent. Most a királyné még szomorúbb lett, mert sehogy se' tudta a kis ember nevét kitalálni.

Másnap kiküldte a királyfi a vadászait az erdőre. Este, a mint haza jönnek, azt találja tőlök kérdezni:

- Mi ujság fiuk?

- Jaj felséges királyfi - kezdi az egyik - tudnék én valamit, de tán el se' hiszi felséged.

- Már mért ne hinném? elhiszem biz én, csak mondd el.

- Hát felséges király, a mint az este ránk esteledett az idő, a többiek tüzet raktak, elkezdtek danolni; én hogy nagyon álmos voltam, ott hagytam őket, elindultam az erdőbe, hogy majd valami jó mohos helyet keresek magamnak, a hova lefeküdjem. A mint barangolok előre-hátra, egy pislogó tűz ötlük a szemembe. Én is mindjárt arra fordítottam a szekereim rúdját, hogy megnézzem, mi az ott. Hát látom, hogy egy piczi kis tüzet ugrál keresztül-kasul egy piczi kis ember, három arasz volt a hossza, két róf a bajuszsa, egy sing a szakállá, mindég ezt kiabálta, egy kis szalonnát forgatva: „Én vagyok Panczimanczi, az én nevem senki se' tudja, sütők-főzők, holnap után szép mennyasszonyt hozok.“ Én avval eljöttem onnan, hogy majd a pajtásaimnak is megmutatom a csoda bogarat, de mire vissza mentünk, hült helyét találtuk.

-281-

Mindenki elcsudálkozott ezen a furcsaságon, csak a királyné örült meg neki, mert tudta, hogy az az ő embere. Este nagy vígan ült a szobájában, még az ablakát is nyitva hagyta; egyszer csak ugrik be rajta egy kis ember.

- No királyné, kitelt a három nap, haza hoztam a sok drága aranyfonalat, hát te kitaláltad-e az én nevemet?

- Hallgass Panczimanczi, hogy ne találtam volna!

Leesett az álla szegény Panczimanczinak, szó nélkül hordta be a sok aranyfonalat a kamarába.

-282-

Másnap reggel bevezeti a királyné az urát a kamarába karon fogva, mutatja neki a sok aranyfonalat.

- Nézd csak kedves uram, felséges király, de sok szép aranyfonalat fontam.

A királynak majd elvette a szeme világát a nagy fényesség, úgy annyira, hogy félre kellett neki fordulni. Össze-vissza csókolta a feleségét.

Harmadnap abban a városban volt vásár, a hol a királyfi lakott, kiment a királyfi, összevásárolt minden lent, a mi csak a vásárban volt. A királyné az alatt otthon sirt-ritt, nem tudta, mit csináljon megint a sok lennel. Egyszer eszébe jutott, hogy lakik ott közelében három koldus asszony, a kik közül az egyiknek a háta volt kipúposodva, másiknak az ajaka ért le a melléig, harmadiknak a nyelve verte a hasát. Ezeket magához hívatta a királyné, megparancsolta nekik, hogy majd ha a király otthon lesz, menjenek oda koldulni, s ha kérdi a király, mitől lettek olyan nyomorékok, mondják, hogy a sok fonástól.

Ugy is lett. Haza ment a király, megebédelt, délután kiment az udvarra sétálni. A mint ott sétálgat, egyszer csikorog a kisajtó, oda néz a király, látja, hogy alig tud rajta bejönni egy szegény asszony, olyan púpos a háta, oda megy a királyhoz, kéri, hogy:

-283-

„Az Isten nevében, ne sajnáljon neki adni valamit.“ A király adott neki egy aranyat, de megkérdezte tőle:

- Ugyan szegény asszony, mi dolog az, hogy a kend háta úgy kipúposodott, vagy ilyen volt mindég?

- Jaj felséges király! nem volt olyan szép lány mint én, ebben a városban se', de nagyon dolgos voltam, mindég fontam, éjjel-nappal, s a sok üléstől így kipúposodott a hátam.

A király gondolkozóba esett, hogy hátha az ő felesége is így megpúposodnék; de csak járkált tovább. Egy kis idő múlva megint csak nyílott a kisajtó, megint jött rajta be egy koldus asszony, a kinek az ajaka a mellét verte. Ennek is adott a király egy aranyat, s ettől is megkérdezte, mitől nőtt úgy meg az ajaka.

- Jaj felséges király - felelt a koldus asszony - nem volt olyan szép lány, mint én nagy darab földön; de sokat fontam, sokat rágtam a kendert, utoljára így megnőtt az ajakam.

Már itt a király arra gondolt, hogy megmondja a feleségének, hogy kevesebbet fonjon, neki is indult, hogy bemegy a házba, de a kutyák elkezdtek ugatni, hát csak megnézte, hogy ki jön? Nem más ment befele, mint a harmadik koldus asszony, a kinek a nyelve a hasáig lógott.

-284-

- Hát a kend nyelve mitől nőtt ilyen nagyra? kérdi tőle a király.

- Jaj felséges király, biz ez a sok fonástól, sokat kell nyálazni a fonalat, mikor fon az ember, attól nőtt így meg.

A király beszaladt a feleségéhez, elmondta neki, hogy mit látott-hallott, milyen volt a három koldus asszony: „De nem is engedem ám, hogy többet fonj, még csak egy arasznyi fonalat se'!“

A királyné tette magát, mintha ő bálna legjobban a dolgot, elkezdett sirni-rini, de nem használt semmit; a király a sok lent mind megégettette, még a hamuját is kihordatta az udvarából.

Az napságtól semmi gondja se' maradt a királynénak, még ma is boldogul élnek, ha meg nem haltak.

A HÓLYAG, SZALMASZÁL ÉS A TÜZES ÜSZÖK.

-285-

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy szegény ember, annak volt egy kis malacza; ezt a kis malaczt a szegény ember megölte, a hólyagját felkötötte a füstre. A szegény hólyagnak ott ette a füst sokáig a szemét, eleget törte rajta a csürhe járást, hogy kellene azon segíteni, utoljára ráadta a fejét, hogy biz ő elszökik. A mint megy mendegél hetedhét ország ellen, előtalál egy szalmaszálát.

- Hova mégy hólyag koma? szállítja meg a szalmaszál.

- Megyek hetedhét ország ellen, mert a gazdám füstre tett, s nem állhattam tovább.

- No hát menjünk együtt.

Mentek mendegéltek, megtaláltak egy tüzes üszköt.

-286-

- Hova mentek szalmaszál koma? kérdi a tüzes üszök.

- Megyünk hetedhét ország ellen, mert hólyag komát a gazdája a füstre tette, s nem állhatta tovább.

- No hát menjünk együtt.

A mint mentek mendegéltek, nem sokára egy nagy vízhez értek; ott elkezdtek tanácskozni, hogy hogy menjenek át? Hólyag koma kapta magát, átgördült rajta, a szalmaszál koma is neki fogott az úzásnak, de a tüzes üszök koma elkezdett sirni, hogy őtet se' hagyják ott, mert ő bele fulad, úgy annyira, hogy szalmaszál koma megszánta, visszament érte, felvette a hátára.

A mint a víz közepéig értek, szalmaszál koma elégett, tüzes üszök koma belefuladt a vízbe; a hólyag koma olyan jó izűt nevetett a tulsó parton, hogy mindjárt kipukkant.

A KIS GÖMBÖ CZ.

-287-

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy szegény ember, annak volt egy felesége, három lánya, meg egy kis malacza. Egyszer megölték a kis malaczt, a húsát felkötötték a padlásra. Már kolbásza, hurkája, sonkája mindene elfogyott a kis malacznak, csak a gömböczje volt még meg. Egyszer arra is ráéhezett a szegény asszony, felküldte a legöregebb lányát a padlásra.

- Eredj lányom, hozd le azt a kis gömböczöt, főzzük meg.

Felment a legöregebbik lány érte, a mint le akarta vágni, elkiáltotta magát a kis gömböcz: „Hamm, bekaplak!” avval bekapta. Már odalent nem győzték várni, felküldte a szegény asszony a középső lányát:

- Eredj már lányom, nézd meg, mit csinál a nénéd ennyi ideig?

Felment a középső lány, kereste a nénjét, s hogy nem találta, le akarta vágni a gömböczöt. De a gömböcz megint elkiáltotta magát „Hamm, téged is bekaplak!” avval bekapta ezt is. Már oda lent sehogy se' tudták elgondolni, hogy mért nem jön az a két lány, felküldte hát a szegény asszony a legkisebb lányát is:

-288-

- Ugyan lányom, eredj már fel, nézd meg, mit csinál a két nénéd, aztán hozzátok le már azt a gömböczöt valahára.

Felment a legkisebb lány is, de ezt is csak elnyelte a gömböcz. Már a két öreg sehogy se' tudta mire vélni a dolgot.

- No apjuk - mondja a szegény asszony - már látom, magamnak kell felmennem, azok most bizonyosan az aszalt meggyet eszik.

Felment a szegény asszony, kereste a lányait, hogy nem találta, le akarta vágni a gömböczöt, de a gömböcz ezt is bekapta. A szegény ember csak várta, csak várta őket, hogy nem jöttek, gondolta, hogy tán valami baj van, felment ez is. A mint közel ment a kis gömböczhez, elkiáltotta magát: „Hamm téged is bekaplak!” Avval bekapta ezt is, de a rossz kócz madzag már az öt embert nem bírta meg, leszakadt a kis gömböcz. Elkezdett görögni, görgött-görgött, a padlás grádicsán is legörgött, ki ment egyenesen az utcára. Épen ott ment el egy csomó kaszás, jött haza a mezőről, a kis gömböcz azokra is rákiáltott: „Hamm, titeket is bekaplak!” avval bekapta ezeket is. Megint görgött odább, előtalált egy regement katonát, azokra is rákiáltott: „Hamm,

-289-

titeket is bekaplak!” avval bekapta ezeket is. Megint csak görgött odább, egyszer egy hidra ért, a mi alól a víz egészen ki volt száradva, épen akkor ment arra egy hintó, a kis gömböcz félre akart előle ugrani, hogy el ne tapossa, de leesett a hídról, kirepedt az oldala, kiomlott belőle a sok ember, ki-ki a maga dolgára ment, a kis gömböcz meg ott maradt kirepedve.

Ha a kis gömböcz ki nem repedt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

FARKAS-BARKAS.

-290-

Volt a világon egy kis tyúk, csak ott kapargált csak ott kapargált a szeméten, egyszer a szomszéd fia áthajított egy kis követ, egyenesen a kis tyúk fejére esett. Megijedt a kis tyúk, szaladt, szaladt, mindig ezt kiabálta: „Fussunk fussunk, égszakadás földindulás!” A mint szaladt, előtalált egy kis kakast. Azt kérdezi a kis kakas:

- Hova szaladsz kis tyúk koma?
- Jaj fussunk fussunk, égszakadás földindulás!
- Honnan tudod?
- Fejemen történt.
- Nohát fussunk, én is futok.

Futottak futottak, előtaláltak egy nyulat; kérdezi a nyul:

- Hova szaladtok kakas koma?
- Jaj fussunk fussunk, égszakadás földindulás!
- Honnan tudod?
- Tyúk komától.
- Hát tyúk koma?
- Fején történt.
- Nohát fussunk, én is futok.
- Megint futottak, előtaláltak egy őzet; kérdezi az őz:

-291-

- Hova szaladtok nyul koma?
- Jaj fussunk fussunk, égszakadás földindulás!
- Honnan tudod?
- Kakas komától.
- Hát kakas koma?
- Tyúk komától.
- Hát tyúk koma?
- Fején történt.
- Nohát fussunk, én is futok!

Megint futottak, előtaláltak egy rókát; kérdezi a róka:

- Hova szaladtok őz koma?
- Jaj fussunk fussunk, égszakadás földindulás!
- Honnan tudod?
- Nyul komától.
- Hát nyul koma?
- Kakas komától.
- Hát kakas koma?
- Tyúk komától.
- Hát tyúk koma?
- Fején történt.
- Nohát fussunk, én is futok.

Futottak futottak, előtaláltak egy farkast; kérdezi a farkas:

-292-

- Hova futtok róka koma?
- Jaj fussunk fussunk, égszakadás földindulás!
- Honnan tudod?
- Őz komától.
- Hát őz koma?
- Nyul komától.
- Hát nyul koma?
- Kakas komától.
- Hát kakas koma?
- Tyúk komától.
- Hát tyúk koma?
- Fején történt.
- Nohát fussunk, én is futok.

Futottak futottak, mindég csak ezt kiabálták: „Jaj fussunk fussunk, égszakadás földindulás!"; már rájok is esteledett, de azért ők csak futottak, egyszer egy verembe estek. Mit csináljanak, mit csináljanak; hogy menjenek ki? Már nagyon éhesek voltak, egyszer azt mondja a farkas:

-293-

- No barátim komáim, már most mit csináljunk? nagyon is ehetnénk, ha ez soká így tart, mindnyájan eldöglünk. Hanem gondoltam én egyet, számláljuk el mindnyájunk nevét, a kié legcsunyább lesz, azt együk meg. Ráálltak mindnyájan: elkezdte a farkas:

- Farkas-barkas jaj beh szép, róka-bóka az is szép, őzöm-bőzöm az is szép, nyulom-búloom az is szép, kakas-bakas az is szép, tyúkom-búkom jaj beh rút!

Szétszaggatták a kis tyúkot, meg is ették hamarjában, de biz az még a fél fogukra se' volt elég; megint elkezdte a farkas:

- Farkas-barkas jaj beh szép! róka-bóka az is szép, nyulom-búloom az is szép, kakas-bakas jaj beh rút!

Szétszaggatták a kakast is, meg is érték vele akkor nap, hanem bizony másnap megéheztek, megint elkezdte a farkas:

- Farkas-barkas jaj beh szép! róka-bóka az is szép, őzöm-bőzöm az is szép, nyulom-búloom, jaj beh rút!

Megették a kis nyulat is, az is elég volt egy napra, de másnapra megéheztek, megint elkezdte a farkas:

-294-

- Farkas-barkas jaj beh szép! róka-bóka az is szép, őzöm-bőzöm jaj beh rút!

Szétépték az őzet is, az már elég volt vagy két napra, de biz utoljára az is elfogyott. Megint nagyon megéheztek, egyszer azt mondja a farkas a rókának:

- No róka pajtás, már most nincs mit enni, hanem vagy én eszlek meg, vagy te engem, azért hát birkozzunk meg, nézzük, melyik lesz a győztes, a ravaszság-e vagy az erősség?

Megbirkoztak; a farkas lett a győztes, megölte a rókát; már evvel megérte egy hétig is, hanem ekkor ez is elfogyott, megint megéhezett a farkas. Mit csináljon nagy kinjában? elkezdett ordítani, a mint a torkán kifért; épen vadászok jártak arra, észrevették, agyonlőtték, a bőrből bundát csináltak, még most is viselik, ha el nem nyűtték.

A KAKASKA ÉS A JÉRCZIKE.

-295-

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy kis kakaska, meg egy jérczike; a mint ott kapargáltak a szemétdombon, megtalált a jérczike egy szem kökényt, el akarta nyelni, megakadt a torkán, elkezdett fúladozni, kérte a kakaskát:

- Eredj kakaskám, hozz a kúttól vizet, mert mindjárt megfúlok a kökénytől.

Elment a kakaska a kúthoz:

- Kút! adjál nekem vizet, vizet viszem pityikének, mert mindjárt megfúlad a kökénytől.

- Nem adok biz én, mig nekem a fától zöld galyat nem hozol.

Elment a kakaska a fához:

- Fa adjál nekem zöld galyat, zöld galyat adom kútnak, kút ad nekem vizet, vizet viszem pityikének, mert mindjárt megfúlad a kökénytől.

-296-

- Bizony nem adok én - felel neki a fa - míg nekem a szép lánytól koszorút nem hozol.

Elment a kakaska a szép lányhoz:

- Szép lány! adjál nekem koszorút, koszorút adom fának, fa ad nekem zöld ágat, zöld ágat viszem kútnak, kút ad nekem vizet, vizet viszem pityikének, pityike mindjárt megfúlad a kökénytől.

- Bizony nem adok én, míg nekem a vargától czipót nem hozol.

Elment a kakaska a vargához:

- Varga! adjál nekem czipót! czipót viszem szép lányának, szép lány ad érte koszorút, koszorút adom fának, fa ad érte ágat, ágat viszem kútnak, kút ad érte vizet, vizet viszem pityikének, mert mindjárt megfúlad a kökénytől.

- Bizony nem adok én, míg nekem a molnártól csirizt nem hozol.

Elment a kakaska a molnárhoz.

- Molnár! adjál nekem csirizt, csirizt adom vargának, varga ad nekem czipót, czipót adom szép lányának, szép lány ad nekem koszorút, koszorút adom fának, fa ad nekem ágat, ágat viszem kútnak, kút ad nekem vizet, vizet viszem pityikének, mert mindjárt megfúlad a kökénytől.

-297-

- Nem adok addig, míg nekem a disznótól hájat nem hozol.

Elment a kakaska a disznóhoz:

- Disznó adjál nekem hájat, hájat viszem molnárnak, molnár ad nekem csirizt, csirizt viszem vargának, varga ad nekem czipót, czipót viszem szép lányának, szép lány ad nekem koszorút, koszorút viszem fának, fa ad érte ágat, ágat viszem kútnak, kút ad nekem vizet, vizet viszem pityikének, pityike mindjárt megfúlad a kökénytől.

- Nem adok biz én, míg a szolgáltól moslékot nem hozol.

- Elment a kakaska a szolgálóhoz:

- Szolgáló adjál nekem moslékot, moslékot viszem disznónak, disznó ad érte hájat, hájat viszem molnárnak, molnár ad érte csirizt, csirizt viszem vargának, varga ad érte czipót, czipót viszem szép lányának, szép lány ad érte koszorút, koszorút viszem fának, fa ad érte ágat, ágat viszem kútnak, kút ad érte vizet, vizet viszem pityikének, pityike mindjárt megfúlad a kökénytől.

A szolgáló adott neki moslékot, moslékot vitte disznónak, disznó adott neki hájat, hájat vitte molnárnak, molnár adott neki csirizt, csirizt vitte vargának, varga adott neki czipót, czipót vitte szép lányának, szép lány adott neki koszorút, koszorút vitte fának, fa adott neki ágat, ágat vitte kútnak, kút adott neki vizet, vizet vitte pityikének, de a pityike már akkorra megfúladt a kökénytől.

-298-

Ha a pityike meg nem fúladt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

A KÉT KOSZORÚ.

-299-

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy király, annak volt két gyönyörű szép lánya. Egyszer ennek a királynak el kellett menni háborúba, sajnálta a két fiatal lányt gyámol nélkül hagyni, hogy elkapja őket a világ, de hiába! menni kellett; hagyott hát mindegyik lányánál egy-egy koszorút, szép nyíló virágból fontat:

- No lányaim, ezt a két koszorút azért adom, hogy megtudjam, hogy viseltétek magatokat, míg én oda voltam, a ki megmarad ártatlannak, annak a koszorúja is megmarad virulónak, hanem a ki rossz, gonosz életet folytat, azé elhervad, ha éjjel-nappal mindig harmattal öntözi is. Azért a kinek elhervad a koszorúja, azt irgalom nélkül elkergetem a háztól.

Elment a király; de alig hogy betette maga után a kilincset, a nagyobbik lány összehitta az olyan maga-fajta jóféle lányokat, urfiakat, ott mindig ihogtak-vihogtak, olyan volt a ház, mint egy korcsma, éjjel-nappal mindig jártak ki s be rajta; a szegény ártatlan kisebbik lány mondta neki, hogy ne csinálja azt, majd elhervad a koszorúja, akkor jött észre a nagyobbik is, de már akkor későn, elvesztette már szűzies ártatlanságát, csinálhatott már akkor akarmit, el volt hervadva a koszorú. Megijedt nagyon, hogy elkergeti az apja, de a hűgának nem szólt semmit, a koszorút se mutatta meg, hanem éjtszaka mikor aludtak, csendesesen fölkel, megcserélte a két koszorút, a magáét tette a hűgáé helyébe. A szegény kisebbik lány mikor felébredt, meglátta a koszorút, hogy el van hervadva, elkezdett sírni, de olyan keservesen, hogy az ellenségnek is megesett volna rajta a szíve. A nagyobbik lány csak a nagy zokogásra ébredt fel, oda ment hozzá, kérdezte, hogy mi baja, a szegény lány szólni se' tudott, úgy erőt vett rajta a zokogás, csak rámutatott a koszorúra, a nagyobbik is tettette magát, mint ha nagyon sajnálná, elkezdett sírni, mutogatta a maga koszorúját, hogy még az egészen ép, azon módon van, a hogy az apja od'adta. A szegény kisebbik lány nem szólt, nem is panaszkodott, csak sirt keserves zokogással.

-300-

De a gonosz néne még avval nem elégedett meg, hogy a koszorút elcserélte, egészen tönkre akarta tenni a húga jó hirnevét, hogy őrá még csak ne is gyanakodhassanak. Itt hát mit

-301-

cselekedett? istenfélő ember még nem is gondolna olyanra; kiment a kertbe, fogott egy piczi-kis kigyót, azt egy pohár vízbe tette, megitta a testvérjével; az szegény megitta, mert bűvában azt se' tudta hanyadán van, nem hogy arra vigyázott volna, van-e valami a vízben, a mit iszik, vagy nincs?

Ez napságtól fogva napról-napra nőtt a lány hasa, mert a kigyó nőtt benne, a nénje pedig ráfogta, hogy viselős. Mikor már olyan nagy volt a hasa, hogy a ki nem tudta, csakugyan nem gondolhatott mást, mint hogy viselős, haza jött a király a háborúból. Még le se' szállt a kocsiról, már a nagyobbik lány szaladt elibe, mutogatta a koszorúját, hogy milyen szép, a húgát pedig bevádolta, hogy a koszorúja is elhervadt, meg viselős is. Maga elébe hívatta a király a kisebb lányát, látta, hogy nagy a hasa, mindjárt elkergette, hogy pusztuljon a szeme elől, mert ő olyan lányt, a kinek még férjhez menetele előtt kontyot kell kötni, látni se' akar. Hiába volt minden kérés-könyörgés, a király rá se' hallgatott.

-302-

Felkészült hát az útra, hanem mielőtt elindult volna, kérte az apját, hogy csináltasson neki utoljára egy selyemruhát, és egy faruhát. Ezt megtette a király, hiszen a halálra szentenciázott rabnak is megteszik az utolsó kívánságát, hát a maga tulajdon lányának hogy ne tette volna? Magára vette a szegény lány alól a selyemruhát, felibe a faruhát, úgy indult el.

Ment mendegélt, hetedhét ország ellen, egyszer egy nagy városba ért, a hol egy fiatal király lakott. Ott egyenesen ment a királyhoz, kérte, hogy fogadja meg őtet pulykapásztornak, a király eleinte meg se' akarta fogadni, hogy olyan faruhás lány meg se' tudja őrizni a pulykát, de ez addig könyörgött, míg utoljára mégis megfogadta. Ott édeget azután sokáig, mindig a faruhában járt; reggelenként kihajtotta a pulykát a mezőre, este meg haza. Egyszer egy reggel csak oda hajtott a királyi palota elébe, ott folyt egy folyó, annak a partján igen szép fű volt, ott leült egy fűzfa alá, a pulykák meg lelegeltek. A mint ott üldögélt a jó hűvösön, szép csendesen elaludt, alig aludt el, kidugta egy-néhány kigyó a vízből a fejét, elkezdtek beszélni annak a kigyónak, amelyik a lány hasába volt:

-303-

- Gyere ki pajtás abból a bűdös gyomorból, ugyan hogy nem restellesz magad lenni, gyere ki, jobb itt a vízben, itt sokan vagyunk czimboráid.

Addig-addig csalogatták, míg utoljára csakugyan kimászott a lány száján, bele ment a vízbe.

Ezt pedig a király mind látta az ablakából, mindjárt küldte az inasát, hogy hívja fel a pulykapásztor-lányt. Felhivta az inas, hanem a lány levetette először a faruhát, hogy csak a selyem maradt rajta, úgy ment be. Hej dehogy ismerte a király, hogy ez a pulykapásztor, még mikor mondta, se' akarta neki elhinni, mert mióta a kigyó kiment belőle, százszor szebb lett, mint az előtt is volt; akkor a lány elbeszélte egész élete folyását, a király megölelte-megcsókolta:

- No szivemnek szép szerelme, te az enyém én a tied, ásó-kapa válaszszon el egymástól.

Másnap megesküdtek, nagy lakodalmat csaptak, hét nap hét éjjel mindig ettek-ittak.

Lakodalom után elmentek a lány apjához elbeszéltek neki mindent, hogy milyen gonosz a nagyobbik lánya, a király mindjárt kő közzé rakatta, ott veszett el étlen-szomjan; a fiatal párnak pedig által adta a maga országát is, evvel megint nagy lakodalmat csaptak, boldogul éltek, míg meg nem haltak.

-304-

A KÓRÓ ÉS A KIS MADÁR.

-305-

Egyszer volt, hol nem volt, volt a világon egy kis madár. Ez a kis madár egyszer nagyon meguntta magát, rászállt egy kórorára:

- Kis kóró ringass engemet!

- Nem ringatom biz én senki kis madarát!

A kis madár megharagudott, elrepült onnan. A mint ment mendegélt, talált egy kecskét:

- Kecske! rágd el a kórót!

Kecske nem ment kóró rágni, a kóró még se' ringatta a kis madarat. Megint ment mendegélt a kis madár, talált egy farkast:

- Farkas! edd meg a kecskét!

Farkas nem ment kecske enni, kecske nem ment kóró rágni, kóró még se' ringatta a kis madarat.

Megint ment mendegélt a kis madár, talált egy falut:

- Falu! kergesd el a farkast!

Falu nem ment farkas kergetni, farkas nem ment kecske enni, kecske nem ment kóró rágni, a kóró még se' ringatta a kis madarat;

-306-

Megint ment mendegélt a kis madár, talált egy tüzet:

- Tűz! égesd meg a falut.

Tűz nem ment falu égetni, falu nem ment farkas kergetni, farkas nem ment kecske enni, kecske nem ment kóró rágni, a kóró még se' ringatta a kis madarat.

Megint ment mendegélt a kis madár, talált egy vizet:

- Viz! oltsd el a tüzet.

Viz nem ment tüzet oltani, tűz nem ment falu égetni, falu nem ment farkas kergetni, farkas nem ment kecske enni, kecske nem ment kóró rágni, a kóró még se' ringatta a kis madarat.

Megint ment mendegélt a kis madár, talált egy bikát:

- Bika! idd fel a vizet!

Bika nem ment vizet inni, viz nem ment tüzet oltani, tűz nem ment falu égetni, falu nem ment farkas kergetni, farkas nem ment kecske enni, kecske nem ment kóró rágni, a kóró még se' ringatta a kis madarat.

Megint ment mendegélt a kis madár, talált egy farkót.

- Farkó üsd agyon a bikát.

Farkó nem ment bika ütni, bika nem ment vizet inni, viz nem ment tüzet oltani, tűz nem ment falu égetni, falu nem ment farkas kergetni, farkas nem ment kecske enni, kecske nem ment kóró rágni, a kóró még se' ringatta a kis madarat.

Megint ment mendegélt a kis madár, talált egy férget.

- Féreg fúrd ki a farkót.

Féreg nem ment farkót fúrni, farkó nem ment bika ütni, bika nem ment vizet inni, viz nem ment tüzet oltani, tűz nem ment falu égetni, falu nem ment farkas kergetni, farkas nem ment kecske enni, kecske nem ment kóró rágni, a kóró még se' ringatta a kis madarat.

Megint ment mendegélt a kis madár, talált egy kakast.

- Kakas kapd fel a férget.

Szalad a kakas, kapja a férget, szalad a féreg, furja a farkót, szalad a farkó, üti a bikát, szalad a bika, iszsza a vizet, szalad a viz, oltja a tüzet, szalad a tűz, égeti a falut, szalad a falu, kergeti a farkast, szalad a farkas, eszi a kecskét, szalad a kecske, rágja a kórót, a kóró bezzeg ringatta a kis madarat.

Ha még akkor se' ringatta volna, az én mesém is tovább tartott volna.

A KIS KÖDMÖN.

Volt a világon, hol nem volt, még az óperenciás tengeren is túl volt, volt egy jó modú paraszt ember, annak volt egy felesége, meg egy lyánya.

Egyszer oda, ment egy szép fiatal legény másod magával ház-tűz nézni. Mindjárt kinálták őket tyúkkal-kalácscsal, borért is leküldte az ember a lányát a pinczébe. Lement a lány elkezdte vigyázni, hogy melyik a legnagyobb hordó, hogy abból vigyen, mert azt mondta az apja; a mint ott vizsgálódik, szemébe ötlük egy nagy káposztás kő a pincze egyik oldalához támasztva. Elgondolkozott a lány hogy ő érte most itt vannak a ház-tűz nézők, ő most férjhez megy, lesz majd neki egy kis fia, annak ő vesz egy kis ködmönt a vásárban, a kis fiu egyszer le talál szökni a pinczébe, csak ott ugrál csak ott ugrál a káposztás kő körül, a káposztás kő eldől, a kis fiut agyon üti, kire marad akkor a kis ködmön? Ezen a lány úgy annyira elkeseredett, hogy leült az ászokra, ott sirt.

Már oda fent nem győzték várni, leküldte hát az ember a feleségét is: „Ugyan anyjuk, eredj le már, nézd meg mit csinál az a lány ennyi ideig abban a pinczében, tán a bort folyatta el, azért nem mer feljönni.“

Lement az asszony, látja, hogy ott sir a lyánya az ászkon:

- Hát téged mi lelt, hogy olyan keservesen sirdogálsz?

- Hogy ne sirnék édes anyám, mikor így meg így elgondoltam jövődöbeli állapotomat. Avval elbeszélte, hogy mit gondolt hát el. Az asszony a mint ezt meghallotta, leült a lyánya mellé, ő is rákezde a sirást.

Nagyon megharagudott már oda fönt a gazda, nem állhatta meg káromkodás nélkül.

- Ejnye szedte-vette teremtette, már bizonyosan a bort folyatták el, már csak megnézem, hova veszték?

Lement az ember is, még akkor is ott zokogtak azok egymás mellett, az ember sehogy se' tudta elgondolni, hogy mi bajuk akadt?

- Hát ti ebadták, mit sirtok-ritok? mi bajotok esett ilyen hirtelen?!

- Jaj kedves apjukom, hogy ne sirnánk-rinánk - felelt rá az asszony - mikor milyen szomorú dolog jutott az eszünkbe!

Itt elbeszéltek neki mindent, s úgy annyira elkeserítették, hogy az is közibük ült, segített nekik a sirásban.

A kérő se' győzte őket tovább várni, kapta magát, lement utánok a pinczébe. Soh'se tudta mire vélni, mikor meglátta őket, hogy mit sirathatnak olyan keservesen. Kérdezi aztán tőlök, azok elbeszéltek neki. A kérő csak kicsibe mult, hogy hanyatt nem vágta magát, olyan jó ízűt nevetett.

- No - azt mondja - még ilyen bolond embereket nem láttam, hanem most elindulok, addig megyek, míg három ilyen bolondra nem akadok, mint kendtek hárman, ha aztán akadnék, akkor visszajövök, elveszem a kendtek lányát, ha az Isten is úgy akarja.

Elindult a legény, azokat ott hagyta a pinczében, hogy sirjanak míg nekik tetszik. Ment aztán mendegélt hetedhét ország ellen, talált egy embert, a ki egy nagy rakás diót vasvillával akart a padlásra felhányni; közelebb megy hozzá, megszólítja:

- Hát kend atyafi mit csinál avval a dióval?

-311-

- Én bizony nagy munkában vagyok, már fél esztendő óta mindég hányom ezt a diót, de sehogy se' tudom felhányni, szegény ember vagyok, de adnék annak az embernek 300 forintot, a ki valami módon felszállítaná.

- No hát majd felszállítom én, - mondja a kérő - avval elővett egy vékát, fél óra alatt mind felhordta a diót, mindjárt megkapta a 300 forintot, tovább ment vele.

- No - gondolta magában - akadtam már egy bolondra.

Megint ment mendegélt, talált egy embert. Csak nézte csak nézte, hogy mit csinál? de sehogy se' tudta eltalálni. A kezében volt egy teknő, avval hol kiszaladt, hol be egy olyan házba, a melyiknek nem volt ablaka, csak egy kis lyuk forma ajtója; oda megy hozzá, megszólítja:

- Jó napot adjon isten földi, hát miben fáradozik kend?

- Fogadj Isten atyafi; hát biz én a tavasszal lesz esztendeje, hogy ezt a házat csináltattam, nem tudom miféle Isten csudája, hogy olyan sötét, csak elnézem, hogy a másé milyen világos, pedig semmit se' csinál neki, én meg mióta készen van, mindég azt csinálom, hogy hordom bele a világosságot teknővel, látja kend, most is abban munkálkodom; de adnék is 300 forintot annak az embernek, a ki világossá tudná tenni.

-312-

- No majd világossá teszem én - mondta rá a legény - elővett egy fejszét, vágott a házon két ablakot, az ajtót is nagyobbra vette, mindjárt világossá lett a ház, a legény megkapta itt is a 300 forintot, avval ezt is ott hagyta.

- No - gondolta magában - akadtam már második bolondra is.

Megint ment mendegélt, talált egy asszonyt a ki a kis csirkéit erővel dugdosta volna egy kotló alá. Megszólítja a legény:

- Hát kend néném asszony amit csinál?

- Biz én öcsém ezeket a csirkéket dugdosnám a kotló alá, mert attól félek, hogy ha szerte szélyel szaladgálnak, elkapja valamelyiket a héja, de sehogy se' tudom aládugni, mert ha egyik felől bedugom, a másik felől kibúvik; adnék is 300 forintot annak az embernek, a ki jó tanácsot tudna adni, hogy mitévő legyek velök.

- Én megmondom néném asszony: soh'se dugdossa kend azokat a csirkéket a kotló alá, majd ha a kotló héját lát, dugdosás nélkül is maga alá veszi őket.

-313-

Az asszony nagyon megörült a jó tanácsnak, mindjárt od'adta a legénynek a 300 forintot, az is megörült neki, mindjárt visszaindult.

- No hála Istennek - gondolta magában - megtaláltam mind a három bolondot.

Mihelyt haza ért, mindjárt elkendőzte a lányt, két hét mulva a lakodalmat is megtartották. Többet aztán nem is hallottam felőlök, csak annyit, hogy lett nekik egy kis fiok, vettek is neki ködmönt, hanem azért a káposztáskő nem ütötte agyon, még most is boldogul élnek, ha meg nem haltak.

ICZINKE-PICZINKE.

-314-

Volt a világon egy iczinke-piczinke kis asszony, annak az iczinke-piczinke kis asszonynak volt egy iczinke-piczinke kis tehene, azt az iczinke-piczinke kis tehenet megfejte egy iczinke-piczinke kis zsajtárba; abból az iczinke-piczinke kis zsajtárból azt az iczinke-piczinke kis tejet beleszűrte egy iczinke-piczinke kis szűrőn egy iczinke-piczinke kis fazékba, azt az iczinke-piczinke kis fazekat rátette egy iczinke-piczinke kis padra, befedte egy iczinke-piczinke kis fedővel. Volt

annak az iczinke-piczinke kis asszonynak egy iczinke-piczinke kis macskája, az az iczinke-piczinke kis macska odament az iczinke-piczinke kis fazékhoz, fel borította az iczinke-piczinke kis tejet; ezért nagyon megharagudott az iczinke-piczinke kis asszony, felkapott egy iczinke-piczinke kis nyújtófát, úgy megütötte vele az iczinke-piczinke kis macskát, hogy mindjárt megdőglött bele. Ha az iczinke-piczinke kis macska meg nem dőglött volna, talán az én iczinke-piczinke kis mesém is tovább tartott volna.

-315-

MÉRT HARAGSZIK A DISZNÓ A KUTYÁRA, A KUTYA A MACSKÁRA, A MACSKA AZ EGÉRRE?

-316-

A disznó egyszer kapott volt valami kutyabőrös írást, szabadság levelet. Őrizte mint a szeme fényét, éjjel-nappal magánál hordta; egyszer azonban el kellett neki menni messze útra, nem vihette el a szabadság levelet. Gondolkozott rajta, mit csináljon vele, utoljára is arra határozta, hogy od'adja legjobb komájának a kutyának, majd megőrzi az, míg ő oda jár. Őrizte is a kutya hűségesen jó ideig, de egyszer neki is dolga akadt, neki is el kellett menni. Az írással mit volt mit tenni? nem volt más ismerőse a macskánál, annak adta oda őrizni. Egy ideig őrizte is a macska, de biz ő hamar megunt, szeretett volna egy kicsit átmenni beszélgetni a szomszédba. Gondolkozott rajta, hova tegye az írást? már nem volt senki a kire bízhatta volna; kapta magát, felvitte a padlásra, eldugta a gerincz-gerenda mellé; avval mint a kinek rendben van a szénája, átment a szomszédba. Este felé hazament, kereste az írást de biz azt egészen összerágták az egerek. Mikor a kutya hazament, nem tudott vele beszámolni, se aztán a kutya a disznónak.

-317-

Ettől az időtől sohase' tudott a disznó jó szemmel nézni a kutyára, se a kutya a macskára, se a macska az egérre.

TALÁLOS MESÉK.

-318-

I.

Arany tőkén arany tál,
Arany tálban arany máj,
Bátyám által adta nénémnek,
Néném által adta nékem,
Én átadtam a kis öcsémnek. ¹⁾

II.

Vizen megy nem zuhog,
Sáson megy nem suhog,
Eső veri nem ázik,
Fagy éri nem fázik. ²⁾

III.

Ha egy bika elbődül,
Egész helység rácsődül. ³⁾

IV.

Szegény paraszt ember minden nap lát olyat,
Királyok, császárok ritkán látnak olyat,
Isten ő felsége soha se' lát olyat. ⁴⁾

V.

Rí-rí rucza rí-rí,
De nem tudom mért rí,
Talán azért sír-rí,
Vályujában viz nincs,
Derekában vér nincs. ⁵⁾

VI.

Nekem is van,
Neked is van,
Még a kis kórónak is van. ⁶⁾

VII.

-319-

Ahol megyen ille-bille,
Hátán viszi recze-ficze,
Szeme négy, füle négy,
Körme pedig huszonnégy. ⁷⁾

VIII.

Két garajczár ára,
Még se fér egy házba. ⁸⁾

IX.

Amott megyen mórika,
Magát mórrikálja,
Fekete bársony a szakálla,
Hetven a kapczája. ⁹⁾

X.

Lúd szántja;
A Ember hajtja,
Gonddal vetik be. ¹⁰⁾

XI.

E világot által éri,
Mégis egy tyúk általlépi. ¹¹⁾

XII.

Teknőbe fektetik,
Nyers hússal döfölik. ¹²⁾

XIII.

Belől szőrös kívül fényes,
A közepe igen édes. ¹³⁾

XIV.

Ettem sültet főttet;
Világra nem lettek,
Fa tetején - föld alatt. ¹⁴⁾

XV.

Elől megyen fényeske,
Utánna megy fehérke,
Meg van a farka kötve. ¹⁵⁾

XVI.

Kint is van,
Bent is van,
Mégis a házba' van. ¹⁶⁾

XVII.

Míg él, mindég áll,
Holta után szaladgál. ¹⁷⁾

XVIII.

Mig él, mindig fut, holta után mindig lop. ¹⁸⁾

XIX.

Erdőn vágják, megfaraadják, haza hozzák, testet tesznek bele. ¹⁹⁾

XX.

Erdőn vágják, megfaraadják, haza hozzák, lelket tesznek bele. ²⁰⁾

XXI.

Mi az: erdőn vágják, itthon szól. ²¹⁾

XXII.

Földön fa, fán viz, vizen kő, kövön vas, vason hús. ²²⁾

XXIII.

Meg is főzik, meg is sütik, még se' eszik meg. ²³⁾

XXIV.

Ha járok is, ha nem is, még is egy helyben maradok. ²⁴⁾

XXV.

A háromlábbon ült a két láb, előtte volt az egyláb, oda ment a négláb, elvitte az egylábát, a kétláb felkapta a háromlábát, úgy megütötte vele a néglábát, hogy mindjárt elejtette az egylábát. ²⁵⁾

XXVI.

Egyet tojik, huszat költ, százat repít. ²⁶⁾

XXVII.

Úton-útfélen pálczát hajigálnak. ²⁷⁾

XXVIII.

Úton-útfélen üstöt borogatnak. ²⁸⁾

XXIX.

Úton-útfélen úrfiak ugrálnak, a ki kitalálja egye meg a féllábát. ²⁹⁾

XXX.

Melyik ér többet határ, huszár, kádár? ³⁰⁾

XXXI.

Zöld a lába, zöld nadrága, fúrkó a feje. ³¹⁾

XXXII.

Kivül fekete, belül fehér, mi az? ³²⁾

XXXIII.

Zöld istállóban fekete tehén vörös szénát eszik. ³³⁾

XXXIV.

Villa az eleje, seprű a hátulja, zsák a közepe. ³⁴⁾

XXXV.

Vadonnat új, mégis lyukas, ha beföldják, semmit se' ér. ³⁵⁾

XXXVI.

Hétfőn zöld, szerdán piros, szombaton fekete. ³⁶⁾

XXXVII.

Pénzem van nem tudom, se' nem adok, se, nem veszek, meg sem gazdagodom. ³⁷⁾

XXXVIII.

Ketten vagyunk, testvérek vagyunk, ha nincs mit enni, egymást harapjuk. ³⁸⁾

XXXIX.

Se' nem ehethném, se' nem haragszom, mégis harapok. ³⁹⁾

XL.

Nekem olyan öregapám volt, hogy a ház tetejére ült fel, ott pipázott. ⁴⁰⁾

XLI.

Nekem olyan kis lányom volt, hogy a szemén nőtt a haja. ⁴¹⁾

XLII.

Nekem olyan kis lyányom volt, akarhova vitték, mindenütt pofon verték. ⁴²⁾

XLIII.

Nekem olyan kis tyúkom volt, hogy a karó hegyébe járt tojni. ⁴³⁾

XLIV.

Nekem olyan kis tyúkom volt, hogy a föld alá járt tojni. ⁴⁴⁾

XLV.

Nekem olyan kis csikóm volt, hogy akarhova mentem, mindenütt utánam nyerített. ⁴⁵⁾

XLVI.

Nekem olyan kis lovam volt, hogy maga maga alól kihányta a ganét; ⁴⁶⁾

XLVII.

Nekem olyan kis hordóm volt, hogy ha leesett a padlásról, nem volt az a pintér, a ki meg tudta volna csinálni. ⁴⁷⁾

XLVIII.

Ha felhajitom a ház tetejére fehér, ha leesik sárga. ⁴⁸⁾

XLIX.

Ha felhajitom a ház tetejére piczi, kurta, keskeny; ha leesik, olyan nagy, hogy egy ponyvával se' tudnád betakarni. ⁴⁹⁾

L.

Nem azért vettelek, hogy a szegre tegyelek, hanem azért vettelek, hogy az én hosszúmat a te szőrösödbe dugjam. ⁵⁰⁾

LI.

Erdőben-berdőben veres húst árulnak. ⁵¹⁾

LII.

Erdőben-berdőben fekete piczinke jaj jaj jaj! ⁵²⁾

LIII.

Mig éltem élőket tartottam; hogy megholtam, élőket hordozok, s élők felett járok. ⁵³⁾

LIV.

Én elmentem ürgébe-bürgébe, vittem fényeskét, vettem rajta vereskét, beletettem a lyukisdiba, rá tettem a búbosdit, oda jöve szőrös dáma, úgy megütém kacskalétámmal, hogy mingy' a pitypilókába szaladt. ⁵⁴⁾

CSALI-MESÉK. [2]

I.

Hol volt, hol nem volt, az óperenciás tengeren is túl, a Szentgellért hegyén innen volt, volt is, nem is de csak mégis meg kellett annak esni, volt a világon egy szegény asszony, annak volt egy tojása. Ezt a tojást felvitte egy hegyre, meg legördítette... a hegyre felvitte meg legördítette... fel a hegyre vitte, meg legördítette...

II.

Volt egyszer, hol nem volt, volt a világon egy ember, annak volt egy nagy juhnyája, ezt a nagy juhnyáját át kellett neki hajtani egy keskeny hidon. Hajtotta - hajtotta - hajtotta, de a juh nagyon sok volt, a hid meg igen keskeny volt, biz azt még mostanig se hajtotta keresztül. Várjuk meg míg áthajtja, akkor majd tovább mondom.

III.

Volt egyszer egy ember,
Szakála volt kender,

Meggyúladt a kender,
Elszaladt az ember,
Közel volt a tenger,
Bele halt az ember.

IV.

Mese-mese farkas,
Bújj a lyukba hallgass!

V.

Mese-mese, mesd ketté,
Tehén paczal, rágd ketté.

MEGFEJTÉSEK.

-328-

1. Anyai emlő.
2. Árnycsók.
3. Harang.
4. Mint önmaga.
5. Hegedű.
6. Árnycsók.
7. Lovas.
8. Gyertya (és fénye).
9. Kanpulyka.
10. Irás.
11. Kerékvágás.
12. Dagasztáskor a tészta.
13. Gesztenye.
14. Egy vadász mondta ezt, ki egy hasas nyulat lőtt; a fiát kivette belőle, felét megsütötte, felét megfőzte, levitte a pinczébe, ráállott egy szál deszkára, úgy ette meg.
15. Tú és czérna.
16. Ajtófélfá.
17. Ördögsekér.
18. Lopótök.
19. Koporsó.
20. Bölcső.
21. Kendertiló.
22. Köszörűkő.
23. A hurka végébe szúrt kis fa.
24. Óra.
25. A háromláb csizmadiaszék, a kétláb csizmadia, az egyláb sonka, a négláb kutya.
26. Hagyma (egy gerezdet ültetnek el, mikor felássák, húsz gerezd is van, tisztításkor pedig száz felé is megy).
27. Kigyó.
28. Vakandtúrás.
29. Béka.
30. 6 ár, 20 ár, vagy egy egész kád ár?
31. Káposzta.
32. Retek.
33. Dinnye és a magva.

- [34.](#) Ökör.
- [35.](#) Rosta.
- [36.](#) Meggy.
- [37.](#) Hal.
- [38.](#) Olló.
- [39.](#) Harapófogó.
- [40.](#) Kémény.
- [41.](#) Kukoricza.
- [42.](#) Szita.
- [43.](#) Hó.
- [44.](#) Hagyma.
- [45.](#) Sarkantyú.
- [46.](#) Fúrú.
- [47.](#) Tojás.
- [48.](#) Ugyanaz.
- [49.](#) Egy tuczat kártya.
- [50.](#) Ködmön.
- [51.](#) Som.
- [52.](#) Tövis.

[53.](#) Egy tölgyfa, melyet csolnaknak csináltak. (Mig élt, disznókat tartott makkjával; mint csolnak embereket hord, s halak felett jár.)

[54.](#) Üрге-bürge - mészárszék; fényeske - pénz; vereske - hús; lyukasdi - fazék; búbosdi - fedő; szőrös dáma - macska; kacska - kéz; pitypilóka - pitar.

[1] Vad lóher faj.

[2] Mikor a gyermekek nagyon ráesnek valakire, hogy meséljen, s annak éppen kedve van tréfálni velők, eféle meséssel csalja meg a nagy kezdettől kíváncsivá lett és sokat váró gyermekeket.

Transcriber's Note:

Alternative spellings have been retained as they appear in the original.

List of corrected typographical errors:

- Page [3](#), "igy hozzák ugy-hozzák" changed to "igy hozzák, ugy hozzák"
- Page [4](#), "**meg** meg is halhatok" changed to "**még** meg is halhatok"
- Page [4](#), "ha törík-ha szakad" changed to "ha törík, ha szakad"
- Page [8](#), "szélessége?" changed to "szélessége?"
- Page [16](#), "e' meg e" changed to "e' meg e"
- Page [18](#), "megesküdhetünk." changed to "megesküdhetünk."
- Page [29](#), "mátkámmal megesküszöm." changed to "mátkámmal megesküszöm."
- Page [33](#), "beleegyeztek Mindjárt" changed to "beleegyeztek. Mindjárt"
- Page [35](#), "akkor késő volt." changed to "akkor késő volt."
- Page [58](#), "**szédók** danolása" changed to "**szedók** danolása"
- Page [88](#), "nem használt **semmit**" changed to "nem használt **semmit**"
- Page [90](#), "mint **mas** közönséges" changed to "mint **más** közönséges"
- Page [107](#), "aki arany **kácsa**" changed to "aki arany **kacsa**"
- Page [118](#), "ezek a kutyák." changed to "ezek a kutyák."
- Page [120](#), "többet-Hiába" changed to "többet. Hiába"
- Page [122](#), "**hgy** holnap óvele" changed to "**hogy** holnap óvele"
- Page [134](#), "megszerette A királynénak" changed to "megszerette. A királynénak"
- Page [148](#), "hogynem megtudta- vagy legalább" changed to "hogynem megtudta, vagy legalább"
- Page [149](#), "gonosz **kiralyné**" changed to "gonosz **királyné**"
- Page [159](#), "a **beblére** tűzte" changed to "a **keblére** tűzte"
- Page [169](#), "igy-meg igy" changed to "igy meg igy"
- Page [171](#), "**visszahajtott** mindent" changed to "**visszahajított** mindent"
- Page [183](#), "Nénikém-**nénikem**" changed to "Nénikém-**nénikém**"
- Page [193](#), "hogy itt állunk." changed to "hogy itt állunk."
- Page [196](#), "az udvaron?!" changed to "az udvaron?!"
- Page [239](#), "túl járt- üthették" changed to "túl járt, üthették"

- Page [253](#), "de **meg** hogy a vénasszony" changed to "de **még** hogy a vénasszony"
- Page [255](#), "hogy ő is **jövendőmondó**" changed to "hogy ő is **jövendőmondó**"
- Page [258](#), "felséges királynál." changed to "felséges királynál."
- Page [266](#), "**megsisimogatta** a bárányt" changed to "**megsimogatta** a bárányt"
- Page [279](#), "már fonhatsz" changed to "már fonhatsz."
- Page [281](#), "helyét találtuk." changed to "helyét találtuk."

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK EREDETI NÉPMESÉK ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the

Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats

readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.